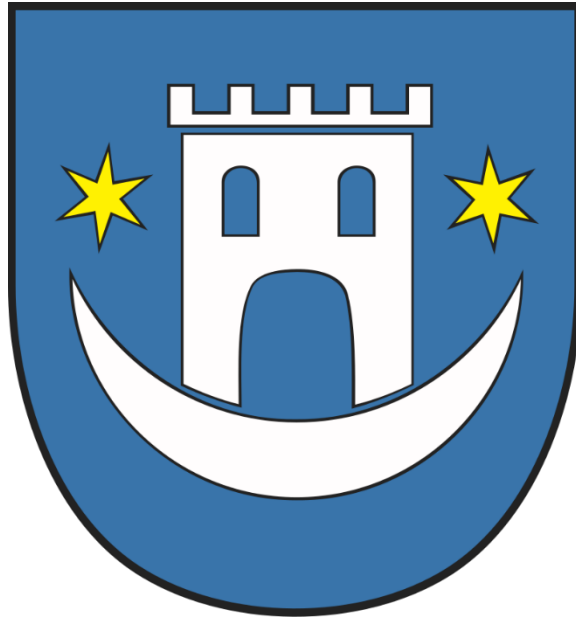

Prognoza oddziaływania na środowisko Planu ogólnego gminy Wołczyn

Wrocław 2026 r.

Wykonawca:

LEMITOR Ochrona Środowiska Sp. z o.o.

ul. Jana Długosza 40

51-162 Wrocław

Zespół autorski:

mgr inż. Przemysław Lewicki

mgr inż. Patrycja Graba

dr Paweł Binkiewicz

mgr inż. Wiktoria Hądzlik

mgr inż. Barbara Kaleta

mgr inż. Krzysztof Kaprał

mgr Lidia Kasperczyk

dr inż. Krzysztof Papuga

mgr inż. Dominika Sobocińska

mgr inż. Katarzyna Stadnik

mgr Zuzanna Szymków

mgr inż. Agnieszka Szczęśna

mgr inż. Aleksandra Twardygrosz

mgr inż. Joanna Woźniak

[Handwritten signatures in blue ink]
Patrycja Graba
Paweł Binkiewicz
Wiktoria Hądzlik
Barbara Kaleta
Krzysztof Kaprał
Lidia Kasperczyk
Krzysztof Papuga
Dominika Sobocińska
K. Stadnik
Zuzanna Szymków
Agnieszka Szczęśna
Aleksandra Twardygrosz
Joanna Woźniak

Data sporządzenia: 04.08.2026 r.

Wrocław, 04.08.2026 r.

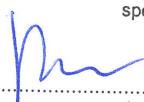
OŚWIADCZENIE

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112) w związku z art. 74a ust. 2 ww. ustawy oświadczam, że:

- ☒ ukończyłem, w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym, co najmniej studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie na kierunkach związanych z kształceniem w obszarze:
- a) nauk ścisłych z dziedzin nauk chemicznych,
 - b) nauk przyrodniczych z dziedzin nauk biologicznych oraz nauk o Ziemi,
 - c) nauk technicznych z dziedzin nauk technicznych z dyscyplin: biotechnologia, górnictwo i geologia inżynierska, inżynieria środowiska,
 - d) nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych z dziedzin nauk rolniczych, nauk leśnych.
- ☒ ukończyłem, w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym, co najmniej studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie i posiadam co najmniej 5-letnie doświadczenie w pracach w zespołach przygotowujących raporty o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko lub prognozy oddziaływania na środowisko, lub brałem/-em udział w przygotowaniu co najmniej 5 raportów o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko lub prognoz oddziaływania na środowisko.

Jestem świadoma/-my odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

LEMITOR OCHRONA ŚRODOWISKA
spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
Prezes Zarządu

mgr inż. Przemysław Lewicki

(Podpis kierującego zespołem autorów
prognozy oddziaływania na środowisko)

Dotyczy Prognozy oddziaływania na środowisko Planu ogólnego gminy Wołczyn

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów.....	9
1. Wstęp, podstawy formalne opracowania.....	10
2. Informacje o zawartości, głównych celach Planu oraz jego powiązaniu z innymi dokumentami.....	11
2.1 Przedmiot opracowania	11
2.2 Powiązanie z innymi dokumentami.....	12
3. Metody zastosowane przy sporządzaniu Prognozy.....	15
4. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu wraz z częstotliwością jej przeprowadzenia.....	15
5. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko	16
6. Istniejący stan środowiska, w tym stan środowiska na obszarze objętym potencjalnym znaczącym oddziaływaniem oraz potencjalnie zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu	17
6.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza.....	17
6.1.1 Klimat	17
6.1.2 Jakość powietrza	17
6.2 Zagrożenia hałasem.....	19
6.3 Krajobraz.....	21
6.4 Wody powierzchniowe i podziemne.....	24
6.4.1 Ocena stanu wód powierzchniowych	24
6.4.2 Ocena stanu wód podziemnych.....	28
6.5 Zasoby geologiczne.....	29
6.6 Gleby	33
6.7 Zasoby przyrodnicze.....	34
6.7.1 Obszary prawnie chronione.....	34
6.7.2 Siedliska przyrodnicze i gatunki.....	37
6.7.3 Szata roślinna.....	41
6.7.4 Fauna	43
6.7.5 Węzły i korytarze ekologiczne	47
6.7.6 Lasy	49
7. Zagrożenia wynikające z braku realizacji projektowanego dokumentu	50
8. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody	51
9. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia Planu.....	53
10. Przewidywane oddziaływanie na środowisko	58

10.1	Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta	58
10.2	Szczegółowa analiza możliwości negatywnego oddziaływania przewidywanych przez projekt dokumentu zapisów na cele ochrony, przedmioty ochrony, integralność obszarów i spójność Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 w kontekście zapisów art. 33 ustawy o ochronie przyrody	61
10.3	Oddziaływanie na obszary prawnie chronione	63
10.4	Oddziaływanie na ludzi	67
10.5	Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne	67
10.6	Oddziaływanie na powietrze i klimat	68
10.7	Oddziaływanie na powierzchnię ziemi.....	69
10.8	Oddziaływanie na krajobraz	69
10.9	Oddziaływanie na zasoby naturalne	69
10.10	Oddziaływanie na zabytki	70
10.11	Oddziaływanie na dobra materialne.....	70
10.12	Oddziaływanie skumulowane oraz wzajemne oddziaływanie między poszczególnymi elementami środowiska	70
11.	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu	75
12.	Rozwiązania alternatywne do proponowanych w Planie.....	75
13.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	77

WYKAZ SKRÓTÓW

BAT	Najlepsze dostępne techniki (ang. best available techniques)
DP	Dyrektywa Ptasia
DS	Dyrektywa Siedliskowa
EZŁ	Europejski Zielony Ład
GEZ	Gminna Ewidencja Zabytków
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny zbiornik wód podziemnych
IOŚ-PIB	Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy
JCWP	Jednolite części wód powierzchniowych
JCWPd	Jednolite części wód podziemnych
KPGO 2028	Krajowy plan gospodarki odpadami 2028
MPZP	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
MRT	wojskowa przestrzeń powietrzna (ang. military route)
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
PGW WP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PM10	pył zawieszony PM10
PM2,5	pył zawieszony PM2,5
POH	Program ochrony środowiska przed hałasem
POP	Program Ochrony Powietrza
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SC	strefa cmentarzy
SG	strefa górnictwa
SH	strefa handlu wielkopowierzchniowego
SI	strefa infrastrukturalna
SJ	strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną
SK	strefa komunikacyjna
SN	strefa zieleni i rekreacji
SO	strefa otwarta
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)
SP	strefa gospodarcza
SPA	Strategiczny Plan Adaptacji dla Sektorów i Obszarów Wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
SR	strefa produkcji rolniczej
SU	strefa usługowa
SW	strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną
SZ	strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową
ustawa ooś	Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.).
WHO	Światowa Organizacja Zdrowia (ang. World Health Organization)
WPGO	Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
ZPO	zapobieganie powstawaniu odpadów

1. WSTĘP, PODSTAWY FORMALNE OPRACOWANIA

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest Plan ogólny gminy Wołczyn, sporządzony na podstawie art. 13a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2026 r., poz. 538). W dniu 18 grudnia 2024 r. Rada Miejska w Wołczynie podjęła uchwałę nr VIII/70/2024 w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Wołczyn oraz o przystąpieniu do opracowania prognozy oddziaływania na środowisko w celu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji planu ogólnego.

Zgodnie z art. 46 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku, jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.), projekt planu ogólnego gminy podlega obowiązkowej strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Jednym z kluczowych etapów tej procedury jest sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko dla opracowywanego projektu planu ogólnego.

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy Prognoza powinna zawierać:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami;
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy;
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania;
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko;
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;
- oświadczenie autora, a w przypadku, gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów - kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy;
- datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku, gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów - imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów.

Prognoza powinna określać, analizować i oceniać:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu;
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem;
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody;
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu;
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne;
- wpływ na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy, a w szczególności na:
 - różnorodność biologiczną;
 - ludzi;

- o zwierzęta;
- o rośliny;
- o wodę;
- o powietrze;
- o powierzchnię ziemi;
- o krajobraz;
- o klimat;
- o zasoby naturalne;
- o zabytki;
- o dobra materialne.

Ponadto prognoza powinna przedstawiać:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru;
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PLANU ORAZ JEGO POWIĄZANIU Z INNYMI DOKUMENTAMI

2.1 Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest Plan ogólny gminy Wołczyn. Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2026 r., poz. 538), podczas ustalania planu ogólnego należy uwzględnić uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy wskazane w art. 13b., w szczególności:

- politykę przestrzenną gminy określoną w strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego;
- ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa;
- znajdujące się na obszarze gminy:
 - o formy ochrony przyrody oraz ich otuliny;
 - o obszary szczególnego zagrożenia powodzią, wały przeciwpowodziowe oraz pasy o szerokości 50 m od stopy wału;
 - o obszary gruntów zmeliorowanych;
 - o tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi oraz tereny, na których występują te ruchy;
 - o strefy ochronne ujęć wody;
 - o obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych;
 - o tereny górnicze i obszary górnicze wraz z filarami ochronnymi;
 - o udokumentowane złoża kopalin, kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla i podziemne bezzbiornikowe magazyny substancji;
 - o obszary uzdrowisk oraz obszary ochrony uzdrowiskowej;
 - o zabytki objęte formami ochrony, o których mowa w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840

- o oraz z 2023 r. poz. 951 i 1688), lub ujęte w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków oraz dobra kultury współczesnej;
- o obszary pomników zagłady i ich strefy ochronne;
- o tereny zamknięte i ich strefy ochronne;
- o obszary ograniczonego użytkowania;
- o obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
- o obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji;
- o obszary ciche w aglomeracji oraz obszary ciche poza aglomeracją;
- o grunty rolne stanowiące użytki rolne klas I–III oraz grunty leśne;
- o zakłady o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej;
- o obszary pasa nadbrzeżnego, w tym w szczególności pasa technicznego;
- rozmieszczenie istniejących i planowanych obiektów infrastruktury społecznej, transportowej i technicznej wraz z obowiązującymi dla nich ograniczeniami w zagospodarowaniu;
- rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym oraz krajobrazy priorytetowe;
- opracowanie ekofizjograficzne w zakresie wymagań, o których mowa w art. 72 ust. 1-3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska;
- zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w gminie.

Do projektu planu ogólnego gminy należy również sporządzić uzasadnienie składające się z dwóch części: tekstowej oraz graficznej. Elementy wymagane do ujęcia w wskazanych częściach zostały przedstawione w art. 13h ust. 2 pkt 1, 2 i 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W ramach planu ogólnego określa się gminny katalog stref planistycznych. Strefy planistyczne zastosowane w planie ogólnym gminy Wołczyn to:

- SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną;
- SJ – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną;
- SZ – strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową;
- SU – strefa usługowa;
- SP – strefa gospodarcza;
- SR – strefa produkcji rolniczej;
- SI – strefa infrastrukturalna;
- SN – strefa zieleni i rekreacji;
- SC – strefa cmentarzy;
- SG – strefa górnictwa;
- SO – strefa otwarta;
- SK – strefa komunikacyjna.

Dla stref planistycznych określono, w zależności od potrzeb i wymogów, o których mowa w art. 13e ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, gminne standardy urbanistyczne jako wartości:

- maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy;
- maksymalnej wysokości zabudowy;
- maksymalnego udziału powierzchni zabudowy;
- minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej.

2.2 Powiązanie z innymi dokumentami

Założenia projektowanego dokumentu w kontekście ochrony środowiska powinny być zgodne z dokumentami opisanymi poniżej.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Opolskiego nr VI/54/2019 z dnia 24 kwietnia 2019 r., stanowi strategiczny dokument wyznaczający ramy i kierunki rozwoju przestrzennego regionu. Strategicznym celem polityki przestrzennej województwa opolskiego jest kształtowanie struktury przestrzennej odznaczającej się wysokim poziomem ładu przestrzennego, która będzie umożliwiała wykorzystanie jego zróżnicowanych terytorialnie potencjałów, zapewniała konkurencyjność w stosunku do otoczenia zewnętrznego i eliminowała niekorzystne różnice w warunkach życia wewnątrz regionu.

Plan wyznacza zasady przestrzenne dla regionu, m.in. zachowanie ładu przestrzennego, racjonalne kształtowanie sieci osadniczej i preferencję dla inwestycji na terenach już zagospodarowanych, ale nie narusza kompetencji gmin w zakresie planowania miejscowego ani nie stanowi podstawy do wydawania decyzji administracyjnych dotyczących lokalizacji inwestycji. Plan ten uwzględnia postanowienia krajowych i wojewódzkich dokumentów oraz pozostaje zgodny z politykami i programami Unii Europejskiej.

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego – Opolskie 2030

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego – Opolskie 2030 została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Opolskiego nr XXXIV/355/2021 w dniu 14 października 2021 r.

Wizja rozwoju – Województwo Opolskie w 2030 r – Opolskie w 2030 roku to region cenionej jakości życia wynikającej z unikalnego i uniwersalnego łączenia różnorodności: dynamiki i równowagi, nowoczesności i tradycji oraz otwartości i integracji. Cele strategiczne określone zostały w trzech obszarach, które były również podstawą identyfikacji wyzwań: społeczeństwo, środowisko, gospodarka. Zapisy celów strategicznych, jak i ich opis wskazują stan docelowy, jakim będzie charakteryzowało się województwo w 2030 roku.

- Cel strategiczny 1: Człowiek i relacje – mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę;
- Cel strategiczny 2: Środowisko i rozwój – środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi;
- Cel strategiczny 3: Silna gospodarka – gospodarka inteligenta wzmacniająca konkurencyjność regionu.

Do osiągnięcia powyższych celów strategicznych, w perspektywie do roku 2030, sformułowano cele operacyjne oraz kierunki działań.

Program ochrony środowiska dla województwa opolskiego na lata 2021-2027

Program ochrony środowiska dla województwa opolskiego na lata 2021-2027 został przyjęty uchwałą nr XXXVI/365/2021 Sejmiku Województwa Opolskiego w dniu 30 listopada 2021 r.

Celem działań ujętych w Programie jest dążenie do sukcesywnej poprawy stanu środowiska w województwie, ograniczenie negatywnego wpływu źródeł zanieczyszczeń na środowisko naturalne, ochrona i rozwój walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami przy uwzględnianiu dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Dokument oparto na szczegółowej diagnozie stanu środowiska oraz analizie SWOT, które pozwoliły na zidentyfikowanie najważniejszych problemów i zagrożeń ekologicznych w regionie. Wskazane w programie cele i kierunki interwencji są zgodne i uzupełniają się z innymi dokumentami strategicznymi kraju i województwa. Zostały one wskazane w ramach poszczególnych obszarów interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza, zagrożenie hałasem, pola elektromagnetyczne, gospodarowanie wodami, gospodarka wodno-ściekowa, zasoby geologiczne, gleby, gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, zasoby przyrodnicze oraz zagrożenie poważnymi awariami.

Program zawiera harmonogram rzeczowo-finansowy na lata 2021–2027, obejmujący zadania własne samorządu województwa, zadania z zakresu administracji rządowej oraz działania realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa i inne instytucje odpowiedzialne za ochronę środowiska na terenie regionu.

Ponadto określono zasady monitorowania realizacji Programu poprzez zestaw mierzalnych wskaźników przypisanych do poszczególnych obszarów. Dla każdego wskaźnika podano wartość bazową oraz źródło danych, co umożliwia systematyczną ocenę postępów w realizacji przyjętych założeń.

Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa opolskiego

Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa opolskiego został przyjęty uchwałą nr II/11/2024 Sejmiku Województwa Opolskiego w dniu 28 maja 2024 r.

Celem programu jest poprawa warunków życia mieszkańców województwa, w szczególności poprzez minimalizację narażenia na hałas, a co za tym idzie — ograniczenie liczby osób dotkniętych jego szkodliwymi skutkami, takimi jak znaczna uciążliwość, zaburzenia snu czy choroba niedokrwienna serca. Opracowanie stanowi kompleksowe podsumowanie stanu klimatu akustycznego na terenie województwa opolskiego wraz z wskazaniem działań naprawczych przewidzianych do realizacji w okresie obowiązywania programu.

Plan gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028

Sejmik Województwa Opolskiego uchwałą nr XXVII/306/2017 z dnia 28 marca 2017 r. przyjął Plan gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028.

Dokument określa cele, kierunki i działania dotyczące gospodarowania wszystkimi rodzajami odpadów na terenie województwa. Zakłada rozwój zintegrowanego systemu gospodarki odpadami, zwiększenie recyklingu i odzysku, redukcję ilości odpadów kierowanych na składowiska oraz dostosowanie instalacji do wymagań ochrony środowiska. Realizacja i wdrażanie Planu będzie monitorowana na podstawie wskaźników ilościowych i jakościowych, które pozwolą ocenić skuteczność podejmowanych działań.

Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla województwa opolskiego

Uchwałą nr LVII/592/2023 z dnia 26 września 2023 r. Sejmik Województwa Opolskiego przyjął aktualizację „Programu ochrony powietrza dla województwa opolskiego” przyjętego uchwałą nr XX/193/2020 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 lipca 2020 r.

Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla województwa opolskiego została przygotowana z powodu zanotowania w 2018 r. przekroczenia standardów jakości powietrza:

- w strefie miasto Opole przekroczeń średniodobowych poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ i docelowego poziomu benzo(a)pirenu;
- w strefie opolskiej przekroczeń poziomu średniodobowego dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀, dopuszczalnego poziomu średniorocznego pyłu zawieszonego PM_{2,5} (faza I) oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Nadrzędnym celem Programu ochrony powietrza dla województwa opolskiego jest wskazanie działań naprawczych, których realizacja doprowadzi do poprawy stanu jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa opolskiego. Celem Programu jest również wskazanie przyczyn wystąpienia przekroczeń substancji w powietrzu.

3. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

Zawartość niniejszego dokumentu jest zgodna z art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Informacje zawarte w niniejszej Prognozie zostały opracowane w oparciu o aktualny stan wiedzy oraz metody oceny dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu. Przy sporządzaniu Prognozy wykonano następujące elementy składowe:

- zidentyfikowano stan środowiska obszaru gminy;
- przeanalizowano ustalenia obowiązujących dokumentów strategicznych oraz planów i programów istotnych z punktu widzenia jakości poszczególnych elementów środowiska;
- wyszczególniono cele ochrony środowiska, a treść dokumentów przeanalizowano pod kątem sposobów w jakich te cele zostały w nim uwzględnione;
- dokonano prognozy zmian w stanie środowiska po uchwaleniu planu ogólnego gminy, stosując głównie metody opisowe i porównawcze;
- wskazano zapisy planu ogólnego, których realizacja może znacząco ujemnie oddziaływać na środowisko;
- zidentyfikowano zagrożenia wynikające z braku realizacji projektowanego dokumentu;
- przedstawiono rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem planu ogólnego gminy.

Należy mieć przy tym na uwadze, że w odróżnieniu od ocen oddziaływania konkretnych przedsięwzięć, w przypadku dokumentu o charakterze planistycznym nie zawsze jest możliwe odniesienie się do konkretnych rozwiązań technicznych.

4. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU WRAZ Z CZĘSTOTLIWOŚCIĄ JEJ PRZEPROWADZENIA

Ocena skutków realizacji zapisów planu ogólnego w zakresie funkcji i sposobu zagospodarowania przestrzennego zostanie przeprowadzona po uchwaleniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub wydaniu pierwszych decyzji o ustaleniu warunków zabudowy, opracowanych na podstawie niniejszego dokumentu. Należy przy tym podkreślić, iż plan ogólny jako akt prawa miejscowego, nie stanowi samodzielnej podstawy do wydawania pozwoleń na budowę.

Monitorowanie zamierzeń inwestycyjnych będzie odbywać się na etapie składania przez inwestorów wniosków o wydanie pozwolenia na budowę oraz poprzez coroczną analizę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy.

Dla inwestycji wymagających uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia, wskazywana jest metoda i rodzaj monitoringu środowiska.

W zakresie ochrony środowiska prowadzone będą systematyczne kontrole, realizowane przez właściwe organy administracji publicznej, takie jak:

- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska;
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny;
- Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny;
- wydziały ochrony środowiska urzędów wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych.

Monitoring obejmować będzie coroczną analizę i ocenę stanu poszczególnych komponentów środowiska na podstawie wyników pomiarów uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, w szczególności dotyczących stanu:

- wód powierzchniowych i podziemnych;
- powietrza;
- klimatu akustycznego;
- gleb.

Ponadto uwzględniane będą dostępne dane z innych źródeł, takie jak badania i obserwacje prowadzone przez instytucje środowiskowe. Wyniki monitoringu będą publikowane w corocznych raportach, np. w „Raporcie o stanie środowiska województwa” oraz w częściowym zakresie w raporcie o stanie gminy.

W odniesieniu do gospodarki ściekowej, wskazuje się na konieczność przeprowadzania regularnych kontroli dokumentów potwierdzających wywóz nieczystości ciekłych z bezodpływowych zbiorników, ze szczególnym uwzględnieniem częstotliwości ich opróżniania. W przypadku indywidualnych oczyszczalni ścieków, kontrola obejmie także sposób i częstotliwość usuwania osadów ściekowych.

W związku z przewidywaną przyszłą ekspansją zabudowy na tereny obecnie użytkowane rolniczo, a przewidziane w Planie ogólnym gminy Wołczyn na strefy mieszkaniowe, konieczne będzie przestrzeganie ustalonych wytycznych, w szczególności dotyczących:

- utrzymania wymaganej powierzchni terenu biologicznie czynnego,
- zachowania odpowiednich odległości od lasów oraz obszarów chronionych i innych terenów leśnych.

Oprócz aspektu środowiskowego, istotne jest również uwzględnienie skutków społecznych wynikających z uchwalenia planu ogólnego. W celu oceny poziomu zadowolenia mieszkańców, wskazane jest prowadzenie badań ankietowych oraz organizowanie konsultacji społecznych, zwłaszcza w trakcie rozpatrywania wniosków o zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym gminy.

5. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Podstawa prawna postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko uregulowana jest w art. 104 ustawy ooś. Postępowanie to przeprowadza się w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji przedsięwzięć, projektów, polityk, strategii, planów lub programów. Wykonanie transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko konieczne jest zawsze wtedy, gdy planowane projekty mogą znacząco oddziaływać na środowisko i ludzi z sąsiadujących krajów. Według ww. ustawy postępowanie przeprowadza się także na wniosek innego państwa, na którego terenie może oddziaływać dane przedsięwzięcie. Wspomniane przepisy prawa polskiego wynikają z przepisów unijnych zawartych w Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, w załącznikach do której określono listę typowych przedsięwzięć wymagających przeprowadzenia oceny ryzyka wystąpienia znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Gmina Wołczyn zlokalizowana jest w odległości ok. 73 km od granicy polsko-czeskiej. Realizacja polityki przestrzennej określonej w planie ogólnym nie będzie wiązać się z wpływem na środowiskowo o charakterze transgranicznym. Zakres proponowanego zagospodarowania ma wyłącznie charakter lokalny i ogranicza się do obszaru gminy, nie powodując oddziaływań wykraczających poza jej granice.

6. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARZE OBJĘTYM POTENCJALNYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM ORAZ POTENCJALNIE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

6.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza

6.1.1 Klimat

Klimat gminy Wołczyn, podobnie jak w całej Polsce, ma charakter umiarkowany ciepły przejściowy. Charakteryzuje się zmiennymi stanami pogody w ciągu roku. Zimy mogą być zarówno mroźne, jak i łagodne, a lata deszczowe lub bardzo upalne.

Średnia roczna temperatura w gminie wynosi 9,6°C. Średnia temperatura w styczniu, najzimniejszym miesiącu, rzadko spada poniżej -2°C, a luty bywa zwykle cieplejszy. Mrozy są krótkotrwałe, a odwilże występują regularnie. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, z temperaturą średnią 20,0°C. Opady atmosferyczne są znaczące, zwłaszcza w miesiącach wiosennych i letnich (maj-wrzesień), z maksimum w lipcu (99 mm). Średnia roczna suma opadów w latach 1991-2021 wynosiła ok. 700 mm. Lipiec ma największą liczbę dni deszczowych (10 dni), podczas gdy miesiącem z najmniejszą ilością opadów (43 mm) oraz najmniejszą liczbą dni deszczowych jest luty. Miesiącem z najwyższą wilgotnością względną jest listopad (84%), natomiast czerwiec cechuje się najniższą względną wilgotnością wynoszącą (64%). Średnia liczba godzin słonecznych w ciągu roku na terenie gminy wynosi 211,61. Największa liczba godzin słonecznych na terenie gminy Wołczyn przypada na lipiec. Średnia liczba godzin słonecznych w tym miesiącu wynosiła 11,16 godzin, a ich całkowita liczba 346,04. Najmniej godzin ze słońcem jest w styczniu. Średnio w ciągu dnia jest to 2,96 godziny.

Tabela 1. Zestawienie średniomiesięcznych parametrów klimatu

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnia temperatura [°C]	-1,3	0,0	3,7	9,5	14,5	18,1	20	19,7	15	9,9	5,3	0,8
Minimalna temperatura [°C]	-4	-3,2	-0,4	4,2	9,2	12,9	15	14,7	10,6	6,5	2,6	-1,5
Maksymalna temperatura [°C]	1,2	3,1	7,8	14,4	19,1	22,4	24,4	24,3	19,4	13,6	8,1	3,1
Opady / Opady deszczu [mm]	50	43	54	46	68	74	99	63	64	51	49	51
Wilgotność [%]	83	81	75	67	65	64	66	65	70	78	84	83
Deszczowe dni	9	7	9	7	9	9	10	8	8	8	8	9
Średnia liczba godzin słonecznych [h]	3,0	3,9	5,6	8,7	10,2	10,9	11,2	10,4	7,5	5,2	3,7	3,0

Źródło: Climate Data. Dane o klimacie dla miast na całym świecie: <https://pl.climate-data.org/>

Data: 1991–2021: Temperatura Min., Temperatura Max., Opady / Opady deszczu, Wilgotność, Deszczowe dni. Data: 1999–2019: Godziny słoneczne

6.1.2 Jakość powietrza

Zgodnie z art. 88 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, oceny jakości powietrza i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Główny Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni, a następnie klasyfikacji stref dla każdej substancji odrębnie (według określonych kryteriów), realizując obowiązek wynikający z art. 89

ww. ustawy. W ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi uwzględniane są następujące zanieczyszczenia: benzen (C_6H_6), dwutlenek azotu (NO_2), dwutlenek siarki (SO_2), tlenek węgla (CO), ozon (O_3), pył zawieszony PM_{10} , pył zawieszony $PM_{2,5}$ oraz substancje w pyłe zawieszonym PM_{10} , takie jak arsen (As), benzo(a)piren (B(a)P), ołów (Pb), kadm (Cd) i nikiel (Ni). W ocenach dokonywanych pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin uwzględnia się: tlenki azotu (NO_x), dwutlenek siarki (SO_2) oraz ozon (O_3).

Strefy, w których dokonuje się oceny jakości powietrza oraz ich nazwy, kody i obszary określa załącznik do ustawy Prawo ochrony środowiska. Województwo opolskie podzielone jest na 2 strefy:

- Miasto Opole – PL1601;
- strefa opolska (pozostały obszar województwa) – PL1602.

Gmina Wołczyn znajduje się w strefie opolskiej. Na terenie gminy brak stacji pomiarowych jakości powietrza. Najbliższa stacja pomiarowa znajduje się w Kluczborku na ul. Mickiewicza. Na podstawie ocen jakości powietrza w województwie opolskim przeprowadzanych corocznie przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Opolu, w poniższej tabeli przedstawiono klasyfikację strefy opolskiej w latach 2020-2024 ze względu na ochronę zdrowia. Podstawą klasyfikacji strefy były wyniki pomiarów prowadzonych w ww. okresie w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, a także wyniki modelowania matematycznego przemian i transportu substancji w powietrzu wykonanego przez IOŚ-PIB.

Tabela 2. Klasyfikacja zanieczyszczeń powietrza w województwie opolskim ze względu na ochronę zdrowia w 2020-2024 r.

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń – ochrona zdrowia ludzi											
		SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	PM10	PM2,5*	Pb	As	Cd	Ni	BaP	O ₃
Klasyfikacja uzyskana w ocenie za 2020 r.													
Strefa opolska	PL1602	A	A	A	A	C	C1	A	A	A	A	C	A D2
Klasyfikacja uzyskana w ocenie za 2021 r.													
Strefa opolska	PL1602	A	A	A	A	C	C1	A	A	A	A	C	A D2
Klasyfikacja uzyskana w ocenie za 2022 r.													
Strefa opolska	PL1602	A	A	A	A	C	C1	A	A	A	A	C	A D2
Klasyfikacja uzyskana w ocenie za 2023 r.													
Strefa opolska	PL1602	A	A	A	A	A	A1	A	A	A	A	C	A D2
Klasyfikacja uzyskana w ocenie za 2024 r.													
Strefa opolska	PL1602	A	A	A	A	A	A1	A	A	A	A	C	A D2
Objaśnienia: *średnioroczny poziom dopuszczalny 25 µg/m3 (I faza) – obowiązujący do końca 2019 r.; 20 µg/m3 (II faza) Klasy jakości: A – poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu dopuszczalnego/docelowego; C – poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom dopuszczalny/docelowy; A1, C1 – poziom dopuszczalny II faza (dotyczy pyłu zawieszonego PM2,5); D1 – poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu celu długoterminowego (dotyczy tylko ozonu); D2 – poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom celu długoterminowego (dotyczy tylko ozonu).													

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie opolskim. Raport wojewódzki za rok 2020, 2021, 2022, 2023, 2024

W latach 2020–2022 strefę opolską zaliczono do klasy C w przypadku pyłu zawieszonego PM_{10} oraz w fazie II do klasy C1 w przypadku pyłu $PM_{2,5}$. W porównaniu do 2022 r., w 2023 r.

zmiana nastąpiła z klasy C na A w przypadku pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz z klasy C1 na A1 w przypadku pyłu zawieszonego PM_{2,5}. W 2023 r. po raz pierwszy nie zanotowano przekroczenia poziomów dopuszczalnych dla pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, a sytuacja ta utrzymała się również w 2024 r.

W każdym analizowanym roku średnioroczne stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ na wszystkich stanowiskach pomiarowych przekroczyły poziom docelowy 1 ng/m³, w związku z czym strefa została zakwalifikowana do klasy C. Jednak w porównaniu z rokiem 2022, w roku 2023 widoczne jest zmniejszenie powierzchni obszarów przekroczeń benzo(a)pirenu, a tym samym spadek liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywne stężenia. Obszary przekroczeń poziomu docelowego dotyczą przede wszystkim terenów zabudowanych oraz silnie zurbanizowanych o dużej gęstości zaludnienia. Z roku na rok problem ponadnormatywnych stężeń tego związku dotyczy coraz mniejszej liczby gmin na obszarze województwa opolskiego.

Zgodnie z Roczną oceną jakości powietrza w województwie opolskim na rok 2023 i 2024, na terenie gminy Wołczyn nie występują obszary przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM₁₀.

W przypadku ozonu, na obszarze strefy w analizowanym okresie 2020-2024 został przekroczony poziom celu długoterminowego ze względu na ochronę zdrowia ludzi, przez co strefa opolska uzyskała klasę D2. Obszar przekroczenia obejmuje teren gminy Wołczyn. Dla pozostałych zanieczyszczeń, tj. dwutlenku siarki, dwutlenek azotu, tlenku węgla, benzenu, ołowiu, arsenu, kadmu oraz niklu w pyłe zawieszonym PM₁₀, odpowiednio poziomy dopuszczalne i docelowe na terenie strefy opolskiej w okresie 2020-2024 zostały dotrzymane, a strefa zaliczona została do klasy A.

Z uwagi na przedstawione wyżej w tabeli przekroczenia poziomów docelowych, została opracowana i uchwalona program ochrony powietrza oraz jego aktualizacja:

- Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego¹;
- Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla województwa opolskiego².

W powyższych dokumentach wskazano działania naprawcze, których realizacja ma przyczynić się do poprawy jakości powietrza, w tym osiągnięcia standardów jakości powietrza na terenie strefy opolskiej. Ponadto wskazano działania mające na celu zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych/docelowych poziomów ww. substancji w powietrzu oraz ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń.

Należy zaznaczyć, że ozon troposferyczny stanowi zanieczyszczenie wtórne, które powstaje w wyniku reakcji fotochemicznych zachodzących w atmosferze. Główne substancje odpowiedzialne za jego tworzenie to tlenki azotu oraz niemetanowe lotne związki organiczne. Ważnym czynnikiem wpływającym na poziomy stężenia ozonu w troposferze jest transgraniczny transport zanieczyszczeń. Jeśli chodzi o skuteczność ograniczania emisji prekursorów ozonu w strefie opolskiej, kluczową rolę odgrywają sektor transportu oraz sektor bytowo-komunalny w zmniejszaniu wysokich stężeń tego zanieczyszczenia.

6.2 Zagrożenia hałasem

Zjawisko hałasu zewnętrznego na terenie gminy Wołczyn, jak i całego województwa opolskiego, stanowi istotny problem środowiskowy, który jednak nie został jeszcze

¹ Uchwała nr XX/193/2020 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 lipca 2020 r. w sprawie określenia Programu ochrony powietrza dla województwa opolskiego (Dz. Urz. Woj. Opolskiego 2020 r. poz. 2186)

² Uchwała nr LVII/592/2023 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 26 września 2023 r. w sprawie określenia aktualizacji Programu ochrony powietrza dla województwa opolskiego (Dz. Urz. Woj. Opolskiego 2023 r. poz. 2845)

kompleksowo zbadany. Dźwięki pochodzące z różnych źródeł kształtują akustyczny klimat środowiska, wpływając na jakość życia mieszkańców oraz ich zdrowie. Głównym źródłem uciążliwości akustycznych w gminie, podobnie jak w całym województwie, jest hałas komunikacyjny, w szczególności drogowy. Powoduje go wzrastające natężenie ruchu, szczególnie transportu ciężarowego, zły stan techniczny pojazdów i nawierzchni dróg, niewłaściwa organizacja ruchu oraz charakter zabudowy wzdłuż tras komunikacyjnych.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 r. poz. 54 z późn. zm.), hałas definiowany jest jako dźwięki o częstotliwości mieszczącej się w zakresie od 16 Hz do 16 000 Hz. Wyróżnia się różne rodzaje hałasu w zależności od jego źródła, które można podzielić na następujące grupy:

a) hałas komunikacyjny:

- drogowy (uliczny);
- lotniczy;
- kolejowy.

b) hałas przemysłowy.

Stan akustyczny środowiska oraz jego zmiany są oceniane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Ocena ta opiera się na wynikach pomiarów poziomów hałasu, określonych za pomocą następujących wskaźników:

- L_{DWN} – wskaźnik długookresowy, uwzględniający poziom hałasu w ciągu całej doby, z wyróżnieniem pory dziennej, wieczornej i nocnej, stosowany do oceny wpływu hałasu na zdrowie ludzi;
- L_N – wskaźnik poziomu hałasu nocnego, służący do oceny oddziaływania hałasu w godzinach nocnych;
- L_{AeqD} – równoważny poziom dźwięku dla pory dziennej;
- L_{AeqN} – równoważny poziom dźwięku dla pory nocnej.

W analizach uwzględnia się także inne dane, takie jak struktura demograficzna ludności, sposób zagospodarowania przestrzennego oraz użytkowanie terenów. Taka kompleksowa ocena pozwala precyzyjnie określić skalę zagrożenia hałasem i jego wpływ na mieszkańców oraz środowisko.

Zgodnie z ustawodawstwem europejskim oraz krajowym, działania na rzecz poprawy stanu klimatu akustycznego aglomeracji oraz otoczenia istotniejszych szlaków komunikacyjnych prowadzone są w obowiązkowo co 5 lat dla:

- aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy;
- głównych dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 milionów pojazdów w ciągu roku, tj. około 8 200 poj./dobę;
- głównych linii kolejowych, po których rocznie przejeżdża ponad 30 000 pociągów;
- głównych portów lotniczych, na których odbywa się powyżej 50 000 operacji rocznie.

Hałas komunikacyjny

Największe natężenie hałasu, a zarazem główne źródło uciążliwości akustycznych na terenie gminy Wołczyn, występuje wzdłuż drogi krajowej nr 42, która na długości około 14,8 km przebiega przez gęsto zabudowane obszary miasta Wołczyn (w tym ulicę Namysłowską, Rynek, Kluczborską) oraz miejscowości Ligota Wołczyńska, Wierzbica Górna i Markotów Mały.

W 2014 roku przeprowadzono jednodobowe pomiary hałasu metodą ciągłą w miejscowości Wołczyn, w rejonie ulicy Kluczborskiej, charakteryzującej się zabudową mieszkaniowo-usługową. Pomiary wykonano na granicy pierwszej linii zabudowy mieszkaniowej, w odległości 10 m od krawędzi jezdni i na wysokości 4 m nad poziomem terenu. Badaniemi objęto odcinek drogi o długości 200 metrów.

Natężenie ruchu w porze dziennej (16 godzin) wyniosło 4 832 pojazdy, w tym 13% stanowiły pojazdy ciężarowe. W porze nocnej (8 godzin) zarejestrowano 720 pojazdy, również z udziałem 13% pojazdów ciężkich. Średnia prędkość pojazdów w ciągu dnia wynosiła 57 km/h, a w nocy 61 km/h. Wyniki pomiarów nie wskazały na przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu w dzień, natomiast w porze nocnej dopuszczalny poziom hałasu został przekroczony o 1 dB.

Tabela 3. Wyniki pomiaru hałasu w mieście Wołczyn 2014 r.

Lp.	Punkt pomiarowy	Natężenie ruchu [pojazd/godzinę]		Równoważny poziom dźwięku		Dopuszczalny poziom dźwięku [dB]		Wartość przekroczenia [dB]	
		Dzień	Noc	L _{Aeq} D (6.00-22.00)	L _{Aeq} N (22.00-6.00)	Dzień	Noc	Dzień	Noc
1.	Wołczyn, ul. Kluczborska	302	90	63,9	57,0	65,0	56,0	brak	1,0

Kluczowe jest odpowiedzialne planowanie przestrzenne w sąsiedztwie tras komunikacyjnych. Organy administracji publicznej powinny zadbać, aby w strefach oddziaływania hałasu, gdzie poziomy przekraczają dopuszczalne wartości, nie wydawać zgody na budowę nowych budynków wymagających ochrony akustycznej.

Hałas kolejowy

Na terenie gminy Wołczyn przebiega pierwszorzędna linia kolejowa nr 143 (Kalety– Wrocław Popowice WP2), o długości 14,2 km. Ze względu na aktualne natężenie ruchu kolejowego, uciążliwość hałasu z tego źródła ogranicza się głównie do najbliższego otoczenia torów w miejscowościach Wołczyn, Wierzbica Górna oraz Duczów Mały.

Hałas przemysłowy

Źródła hałasu przemysłowego w gminie Wołczyn mają charakter lokalny i zwykle ograniczają się do najbliższego otoczenia zakładów. Są to głównie zakłady przemysłowe oraz rzemieślnicze, takie jak warsztaty mechaniczne, ślusarskie, stolarskie czy przetwórcze. Wpływ tego rodzaju hałasu na klimat akustyczny gminy jest znacznie mniejszy w porównaniu z hałasem komunikacyjnym.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi pomiary hałasu w przypadku skarg mieszkańców lub w ramach planowych kontroli zakładów. W sytuacjach stwierdzenia przekroczenia norm hałasu właściciele obiektów są zobowiązani do uzyskania pozwoleń na emisję hałasu i wdrożenia działań ograniczających jego poziom. W przypadku braku działań mogą zostać nałożone kary finansowe.

Warto zaznaczyć, że dzięki stosowaniu odpowiednich technologii, takich jak izolacje akustyczne czy tłumiki, poziom hałasu przemysłowego w wielu przypadkach został ograniczony do akceptowalnego poziomu³.

6.3 Krajobraz

Morfologia obszaru gminy Wołczyn charakteryzuje się rzeźbą polodowcową, pagórkowatą i falistą, morenową na przemian z rozległymi, płaskimi równinami wodnolodowcowymi i rzecznyymi. Przewodnie rysy terenu ukształtowały się w trzeciorzędzie, a współczesna powierzchnia jest efektem głównie zlodowacenia Odry i Warty. Obszar ten jest zróżnicowany – od niemal płaskich terenów z lokalnymi, nieckowatymi dolinkami dopływów rzecznych, po wzgórza morenowe będące częścią ciągu maksymalnego zasięgu zlodowacenia. W terenie

³ Program ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2020-2023 z perspektywą do 2027 r.

występują liczne formy polodowcowe, takie jak moreny czołowe, ozy, kemy, wysoczyzny i wzgórza morenowe, a dominują równiny wodnolodowcowe wzdłuż dolin rzecznych.

Gmina Wołczyn jest bogata w elementy wzbogacające krajobraz, takie jak szpalery przydrożne, kępy śródpolne czy zieleń towarzysząca. Krajobrazowo najbardziej atrakcyjne są północne oraz południowe części gminy – położone w obrębie parku krajobrazowego i obszarów chronionego krajobrazu.

Zgodnie z Waloryzacją krajobrazu naturalnego województwa opolskiego wraz z programem czynnej i biernej ochrony (K. i K. Badora, Opole 2006), południowa część gminy obejmująca Lasy Stobrawskie została wskazana jako obszar o szczególnie wysokich walorach fizjonomicznych krajobrazu. Ponadto na terenie gminy występują również inne obszary o wysokich walorach fizjonomicznych, które pełnią funkcje korytarzy ekologicznych, m.in. Dolina Rzeki Pratwy oraz Dolina Wołczyńskiego Strumienia/Wołczyńskiej Strugi.

Audyt krajobrazowy województwa opolskiego jest narzędziem polityki przestrzennej ukierunkowanym na ochronę, gospodarowanie i planowanie przestrzeni z uwzględnieniem walorów krajobrazowych. Celem audytu jest identyfikacja, charakterystyka i ocena krajobrazów województwa oraz wyłonienie tych najcenniejszych dla społeczności, czyli tzw. krajobrazów priorytetowych.

Na terenie gminy Wołczyn wyznaczono jeden krajobraz priorytetowy – Lasy Stobrawskie – część północna. Jest to krajobraz naturalny o pagórkowatej, falistej rzeźbie, zaliczany do krajobrazów równinnych, pokryty zwartymi kompleksami leśnymi z dominacją siedlisk borowych. Występują tu głównie lasy gospodarcze monokultur sosnowych z cennymi siedliskami wilgotnymi i bagiennymi.

W celu zachowania funkcji krajobrazu, w tym funkcji korytarzy ekologicznych, audyt wskazuje następujące rekomendacje:

- a) Rekomendacje i wnioski dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów: poziom regionalny:
 - kształtowania harmonijnej przestrzeni – kształtowanie przestrzeni uwzględniającej istniejące uwarunkowania i predyspozycje, oczekiwania wielokierunkowego rozwoju społeczno-gospodarczego, zaspokajające potrzeby historyczno-kulturowe, środowiskowe i krajobrazowo-estetyczne,
 - przewidywalności przestrzeni – planowanie rozwoju przestrzennego w oparciu o akty planistyczne z uwzględnieniem aspektów krajobrazowych,
 - adaptacji przestrzeni do zmian klimatu – planowanie zagospodarowania z uwzględnieniem rozwiązań wzmacniających neutralność klimatyczną oraz wzrost retencyjności, w szczególności naturalnej, wód w przestrzeni zurbanizowanej i otwartej, zwiększających odporność i dostosowywanie się do narastających zmian klimatycznych,
 - zachowania spójności i integralności systemów przyrodniczych oraz bioróżnorodności przestrzeni – kształtowanie zagospodarowania w sposób zapewniający ciągłość struktur przyrodniczych,
 - korytarzy ekologicznych oraz prowadzenie działań wzmacniających bioróżnorodność przestrzeni, przy zachowaniu wysokich walorów krajobrazowych,
 - ochrony i kształtowania krajobrazu – planowanie zagospodarowania przestrzennego w sposób uwzględniający walory krajobrazowe terenów zurbanizowanych i otwartych, w tym zachowania układów zieleni śródpolnej, przydrożnej i innej oraz istniejącej fizjonomii krajobrazu,

- czynnej i biernej ochrony krajobrazu – kształtowania zagospodarowania terenów zurbanizowanych i otwartych z uwzględnieniem czynnej i biernej ochrony krajobrazu,
 - ochrony walorów estetyczno-widokowych – kształtowanie zagospodarowania przestrzeni, w tym koncentracji nowej i istniejącej infrastruktury przesyłowej, minimalizujących destrukcyjne oddziaływania estetyczno-widokowe, minimalizacji fragmentacji przyrody – zapobieganie zmianom zagospodarowania i realizacji działań prowadzących do dzielenia terenów o wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych, w tym korytarzy ekologicznych.
- b) Rekomendacje i wnioski dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów – poziom lokalny:
- zachowanie dotychczasowego sposobu przeznaczenia i użytkowania terenu, z zachowaniem mozaiki terenów leśnych, łąkowych i wodnych,
 - nielokalizowanie zabudowy związanej z trwałą wycinką lasu i odlesianiem gruntów w celu zapobiegania fragmentacji siedlisk leśnych, za wyjątkiem służącej celom turystyczno-rekreacyjnym oraz budowie obiektów i urządzeń służących celom gospodarki leśnej, ochronie przyrody, ochronie przeciwpożarowej oraz przeciwpowodziowej,
 - wprowadzanie nowej zabudowy wyłącznie na terenach wskazywanych w gminnych dokumentach planistycznych,
 - utrzymanie i rozbudowa infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, z ukierunkowaniem ruchu turystycznego oraz czytelnym oznakowaniem szlaków turystyki pieszej, rowerowej i konnej,
 - zagospodarowanie terenu i prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z ustaleniami planu urządzenia leśnego Nadleśnictwa Kluczbork, ze szczególnym uwzględnieniem ciągłości i zrównoważonego wykorzystania lasu oraz dostosowania drzewostanów do zmieniających się warunków klimatycznych.
- c) Rekomendacje i wnioski dotyczące zadań mających na celu zachowanie dotychczasowego stanu lub doprowadzenie do stanu pożądanego, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu w zakresie - rozpoczęcia, kontynuacji lub zaniechania różnych form gospodarowania terenem, w tym działalności rolniczej, leśnej oraz gospodarki wodnej:
- zachowanie dotychczasowego, przeważnie leśnego sposobu użytkowania terenu,
 - prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z obowiązującymi planem urządzenia lasu Nadleśnictwa Kluczbork, ze szczególnym uwzględnieniem ciągłości i zrównoważonego wykorzystania lasu oraz dostosowania drzewostanów do zmieniających się warunków klimatycznych,
 - prowadzenie prac leśnych w sposób uwzględniający istniejącą, charakterystyczną dla obszaru rzeźbę terenu (wydmy śródlądowe),
 - utrzymanie stref ekotonowych na granicy stawów hodowlanych (Szubienik) i ich otoczenia leśno – rolnego,
 - kształtowanie roślinności przybrzeżnej w obrębie stawów w celu stworzenia/utrzymania strefy buforowej i utrwalenia miejsc bytowania ptactwa,
 - podejmowanie działań minimalizujących obecność dysharmonijnej infrastruktury w krajobrazie.

- d) Rekomendacje i wnioski dotyczące zadań mających na celu zachowanie dotychczasowego stanu lub doprowadzenie do stanu pożądanego, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu w zakresie - zabiegów renaturalizacyjnych oraz zabiegów odnowy obiektów kultury materialnej:
- zapewnienie ochrony istniejącym wyróżnikom kulturowym, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów o wartości historyczno-architektonicznej, podlegających/predysponowanych do ochrony (osady fryderycjańskie Zameczek i Krystyna).
- e) Rekomendacje i wnioski dotyczące zadań mających na celu zachowanie dotychczasowego stanu lub doprowadzenie do stanu pożądanego, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu w zakresie - konieczności podejmowania działań mających na celu utrzymanie dotychczasowej funkcji danego krajobrazu, w tym funkcji korytarzy ekologicznych:
- zachowanie dotychczasowego, przeważnie leśnego sposobu użytkowania terenu.

Projekt planu ogólnego gminy Wołczyn pozostaje zgodny z rekomendacjami i wnioskami dotyczącymi kształtowania i ochrony krajobrazów priorytetowych oraz krajobrazów w obrębie obszarów lub obiektów, o których mowa w art. 38a ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz nie narusza zapisów Waloryzacji krajobrazu naturalnego województwa opolskiego wraz z programem czynnej i biernej ochrony.

6.4 Wody powierzchniowe i podziemne

6.4.1 Ocena stanu wód powierzchniowych

Gmina Wołczyn leży w zlewni rzeki Stobrawy, która stanowi główny ciek tego obszaru. Rzeka przepływa przez południową część gminy, ze wschodu na zachód. Jej długość wynosi 80,95 km – źródło znajduje się w pobliżu miejscowości Wachów, natomiast ujście do Odry leży poza granicami gminy, w okolicach 571,5 km biegu rzeki.

Teren doliny Stobrawy ma charakter nizinny, z łagodnym spadkiem wysokości – od 171,5 m n.p.m. w części wschodniej gminy do 161,0 m n.p.m. przy jej granicy zachodniej. Naturalny bieg rzeki na tym obszarze jest zaburzony przez obecność jazów i punktów pomiarowych, które wpływają na przepływ wód i funkcjonowanie ekosystemu rzeczny.

Przez obszar gminy Wołczyn przepływają następujące cieki należące do jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP)⁴:

JCWP Stobrawa od Kluczborskiego Strumienia do ujścia (kod: RW6000111329) jest klasyfikowana jako rzeka nizinna. Ma ona status naturalnej części wód, o słabym stanie ekologicznym oraz stanie chemicznym poniżej dobrego. Stan ogólny JCWP Stobrawa od Kluczborskiego Strumienia do ujścia określa się jako zły stan wód. W granicach zlewni stwierdzono występowanie następujących presji:

- troficznych – ze źródeł przemysłowych oraz bytowych i komunalnych (rozproszone);
- hydromorfologicznych – prostowanie koryta (rzeki główne i rzeki pozostałe), budowie piętrzące (rzeki główne i rzeki pozostałe);
- chemicznych – klasyfikowanych jako rozproszone i związane z rozwojem obszarów zurbanizowanych w powiązaniu z transportem, turystyką, odpływem miejskim.

⁴ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 r. poz. 335)

Celami środowiskowymi dla JCWP są:

- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D;
- stan chemiczny: z uwzględnieniem złagodzonych wskaźników benzo(a)piren(w), fluoranten(w) poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.

JCWP Stobrawa od Kluczborskiego Strumienia do ujścia jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych.

JCWP Kanał Krążeł (kod: RW600010132329) jest klasyfikowana jako potok lub strumień nizinny piaszczysty. Ma status naturalnej części wód, o nieokreślonym stanie ekologicznym oraz chemicznym wynikającym z braku przeprowadzonych badań pomiarowych. W granicach zlewni stwierdzono występowanie następujących presji:

- troficznych – odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła przemysłowe, bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone);
- zasilających – ze źródeł przemysłowych i komunalnych;
- hydromorfologicznych – prostowanie koryta rzeki głównej i pozostałych rzek;
- chemicznych – klasyfikowanych jako rozproszone i związane z rozwojem obszarów zurbanizowanych w powiązaniu z transportem, turystyką, odpływem miejskim.

Celami środowiskowymi dla JCWP są:

- dobry potencjał ekologiczny oraz zapewnienie drożności dla migracji ichtiofauny;
- stan chemiczny: dla uwzględnionych złagodzonych wskaźników benzo(a)pirenu poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników zapewniony stan dobry.

JCWP Kanał Krążeł jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych.

JCWP Wołczyński Strumień (kod: RW600010132629) jest klasyfikowana jako potok lub strumień nizinny piaszczysty. Ma status naturalnej części wód, o słabym stanie ekologicznym oraz stanie chemicznym poniżej dobrego. Stan ogólny JCWP Wołczyński Strumień określa się jako zły stan wód. W granicach zlewni stwierdzono występowanie następujących presji:

- troficznych – odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła przemysłowe, bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone);
- zasilających – ze źródeł przemysłowych i komunalnych;
- hydromorfologicznych – prostowanie koryta rzeki głównej i pozostałych rzek;
- chemicznych – klasyfikowanych jako rozproszone i związane z rozwojem obszarów zurbanizowanych w powiązaniu z transportem, turystyką, odpływem miejskim.

Celami środowiskowymi dla JCWP są:

- umiarkowany stan ekologiczny. Do złagodzonych wskaźników należą: azot ogólny, azot amonowy, BZT5, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C (maksymalna dopuszczalna wartość w wodzie: do 2740 $\mu\text{S}/\text{cm}$), IO, MMI, EFI+PL/ IBL_PL; pozostałe wskaźniki w II klasie jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D.
- stan chemiczny: dla uwzględnionych złagodzonych wskaźników benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylen(w), fluoranten(w) poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników zapewniony stan dobry.

JCWP Wołczyński Strumień jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych.

JCWP Oziąbel (kod: RW600010132649) jest klasyfikowana jako potok lub strumień nizinny piaszczysty. Ma status naturalnej części wód, o umiarkowanym stanie ekologicznym oraz nieokreślonym stanie chemicznym. Stan ogólny JCWP Oziąbel określa się jako zły stan wód. W granicach zlewni stwierdzono występowanie następujących presji:

- troficznych – ze źródeł przemysłowych oraz bytowych i komunalnych (punktowe i rozproszone);
- hydromorfologicznych – prostowanie koryta (rzeki główne i rzeki pozostałe), budowie piętrzące (rzeki główne);
- chemicznych – klasyfikowanych jako rozproszone i związane z rozwojem obszarów zurbanizowanych w powiązaniu z transportem, turystyką, odpływem miejskim.

Celami środowiskowymi dla JCWP są:

- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D;
- stan chemiczny: dla uwzględnionych złagodzonych wskaźników benzo(a)piren(w), fluoranten(w) poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.

JCWP Oziąbel jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych.

JCWP Pratwa (kod: RW600009184169) jest klasyfikowana jako potok lub strumień nizinny. Ma status naturalnej części wód, o umiarkowanym stanie ekologicznym oraz nieokreślonym stanie chemicznym. Stan ogólny JCWP Pratwa określa się jako zły stan wód. W granicach zlewni stwierdzono występowanie następujących presji

- troficznych – odpływ miejski (wody opadowe) oraz nawożenie i depozycja;
- hydromorfologicznych – prostowanie koryta (rzeki główne i rzeki pozostałe), budowie piętrzące (rzeki główne).

Celami środowiskowymi dla JCWP są:

- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D;
- dobry stan chemiczny.

JCWP Pratwa jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych.

JCWP Bogacica od Borkówki do Stobrawy (kod: RW600011132499) jest klasyfikowana jako rzeka nizinna. Ma status naturalnej części wód, o umiarkowanym stanie ekologicznym oraz niesklasyfikowanym stanie chemicznym. Stan ogólny JCWP Bogacica od Borkówki do Stobrawy określa się jako zły stan wód. W granicach zlewni stwierdzono występowanie następujących presji:

- troficznych – źródła przemysłowe;
- hydromorfologicznych – prostowanie koryta (rzeki główne i rzeki pozostałe), budowie piętrzące (rzeki główne);
- chemicznych – klasyfikowanych jako rozproszone i związane z rozwojem obszarów zurbanizowanych w powiązaniu z transportem, turystyką, odpływem miejskim.

Celami środowiskowymi dla JCWP są:

- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D.
- stan chemiczny: dla uwzględnionych złagodzonych wskaźników benzo(a)piren(w) poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.

JCWP Bogacica od Borkówki do Stobrawy jest niezagrożona osiągnięciem celów środowiskowych.

JCWP Promna (kod: RW600010132494) jest klasyfikowana jako potok lub strumień nizinny piaszczysty. Ma status naturalnej części wód, o nieokreślonym stanie ekologicznym oraz chemicznym ze względu na brak danych. Stan ogólny JCWP Promna pozostaje nieokreślony. W granicach zlewni stwierdzono występowanie presji hydromorfologicznych w następstwie

prostowania koryta (rzeka główna) oraz obecności obiektów gospodarki wodnej (zbiorniki, stawy rybne) na rzece głównej.

Celami środowiskowymi dla JCWP są:

- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D.
- dobry stan chemiczny.

JCWP Promna jest niezagrożona osiągnięciem celów środowiskowych.

JCWP Stobrawa od źródeł do Kluczborskiego Strumienia (kod: RW600010132311) jest klasyfikowana jako potok lub strumień nizinny piaszczysty. Ma status naturalnej części wód, o złym stanie ekologicznym oraz stanie chemicznym poniżej dobrego. Stan ogólny JCWP Stobrawa od źródeł do Kluczborskiego Strumienia określa się jako zły stan wód. W granicach zlewni stwierdzono występowanie następujących presji:

- troficznych – odpływ miejski (wody opadowe) oraz nawożenie i depozycja;
- hydromorfologicznych – prostowanie koryta (rzeki główne i rzeki pozostałe), budowle piętrzące (rzeki główne), obiekty mostowe (rzeki pozostałe);
- chemicznych – klasyfikowanych jako rozproszone i związane z rozwojem obszarów zurbanizowanych w powiązaniu z transportem, turystyką, odpływem miejskim.

Celami środowiskowymi dla JCWP są:

- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D.
- stan chemiczny: dla uwzględnionych złagodzonych wskaźników benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylen(w), fluoranten(w) poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników zapewniony stan dobry

JCWP Stobrawa od źródeł do Kluczborskiego Strumienia jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych.

JCWP Opusta (kod: RW600010132469) jest klasyfikowana jako potok lub strumień nizinny piaszczysty. Ma status naturalnej części wód, o nieokreślonym stanie ekologicznym oraz chemicznym z powodu braku danych. Stan ogólny JCWP Opusta pozostaje nieokreślony. W granicach zlewni stwierdzono występowanie następujących presji:

- troficznych – nawożenie i depozycja oraz źródła bytowe i komunalne (rozproszone);
- hydromorfologicznych – prostowanie koryta (rzeki główne).

Celami środowiskowymi dla JCWP są:

- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D;
- dobry stan chemiczny.

JCWP Opusta jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Wymienione JCWP klasyfikowane są zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. 2021 r. poz. 1475).

Aktualny stan ww. części wód przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 4. Stan jednolitych części wód powierzchniowych⁵

Lp.	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Stan ekologiczny	Stan chemiczny	Stan ogólny
1.	RW6000111329	Stobrawa od Kluczborskiego Strumienia do ujścia	słaby	poniżej dobrego	zły stan wód
2.	RW600010132329	Kanał Krążeł	nieokreślony	nieokreślony	nieokreślony stan wód
3.	RW600010132629	Wołczyński Strumień	słaby	poniżej dobrego	zły stan wód
4.	RW600010132649	Oziąbel	umiarkowany	nieokreślony	zły stan wód
5.	RW600009184169	Pratwa	umiarkowany	nieokreślony	zły stan wód
6.	RW600011132499	Bogacica od Borkówki do Stobrawy	umiarkowany	nieokreślony	zły stan wód
7.	RW600010132494	Promna	nieokreślony	nieokreślony	nieokreślony stan wód
8.	RW600010132311	Stobrawa od źródeł do Kluczborskiego Strumienia	zły	poniżej dobrego	zły stan wód
9.	RW600010132469	Opusta	nieokreślony	nieokreślony	nieokreślony stan wód

Na terenie gminy występuje punkt pomiarowo-kontrolny monitoringu wód powierzchniowych: Wołczyński Strumień – Brynica⁶.

6.4.2 Ocena stanu wód podziemnych

Ogólne uwarunkowania systemu wód podziemnych

Gmina Wołczyn położona jest w obrębie dwóch części jednolitych części wód podziemnych JCWPd. Od strony północnej znajduje się JCWPd nr 81 (kod: GW600081), która na terenie gminy Wołczyn zajmuje powierzchnię 28,29 km² (powierzchnia całkowita JCWPd nr 81 wynosi 4914,76 km²). Wody podziemne występują tu w 3 kompleksach wodonośnych. Kompleks pierwszy składa się z utworu czwartorzędowego o charakterze porowym. Kompleks drugi składa się z utworu czwartorzędowego o charakterze porowym oraz utworu neogenu o charakterze porowym. Kompleks trzeci składa się z utworów jury i kredy o charakterze szczelinowym. Wody podziemne charakteryzują się dobrym stanem chemicznym oraz ilościowym. Stan JCWPd nr 81 uznaje się za dobry. Pobór z rejestrowanych ujęć wód podziemnych według stanu na rok 2018 wyniósł 36231,17 tys. m³/rok (w obrębie całej JCWPd). Wykorzystanie zasobów dostępnych do zagospodarowania oszacowano na 16%. Na terenie JCWPd nie stwierdzono występowania presji determinującej stan wód. Celem środowiskowymi ustalonym dla JCWPd nr 81 jest utrzymanie stanu ilościowego oraz chemicznego w stopniu dobrym. Osiągnięcie celu środowiskowego przez JCWPd nr 81 jest niezagrażone.

Od strony południowej znajduje się JCWPd nr 97 (kod: GW600097), która na terenie gminy Wołczyn zajmuje powierzchnię 212,70 km² (powierzchnia całkowita JCWPd nr 97 wynosi

⁵ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. 2021 r. poz. 1475)

⁶ Informatyczny System Ochrony Kraju: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/ (dostęp 25.02.2025 r.)

1582,78 km²). Wody podziemne występują tu w 3 kompleksach wodonośnych. Kompleks pierwszy składa się z utworu czwartorzędowego o charakterze porowym. Kompleks drugi składa się z utworów czwartorzędowego o charakterze porowym i kredowego o charakterze porowo-szczelinowym oraz utworu neogenu o charakterze porowym. Kompleks trzeci składa się z utworu triasowego o charakterze krasowo-szczelinowo-porowym. Wody podziemne charakteryzują się dobrym stanem chemicznym oraz ilościowym. Stan JCWPd nr 97 uznaje się za dobry. Pobór z rejestrowanych ujęć wód podziemnych według stanu na rok 2018 wyniósł 7970,24 tys. m³/rok (w obrębie całej JCWPd). Wykorzystanie zasobów dostępnych do zagospodarowania oszacowano na 13%. Na terenie JCWPd stwierdzona została presja determinująca stan wód w postaci ilościowej. Celem środowiskowym ustalonym dla JCWPd nr 97 jest utrzymanie stanu ilościowego oraz chemicznego w stopniu dobrym. Osiągnięcie celu środowiskowego przez JCWPd nr 97 jest niezagrażone⁷.

Wymagania dotyczące stanu chemicznego oraz ilościowego JCWPd ujęte są w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. 2019 r. poz. 2148)⁸. Stan JCWPd na terenie gminy Wołczyn określa się jako dobry stan ilościowy i dobry stan chemiczny, o niezagrażonym ryzyku osiągnięcia celu środowiskowego.

Główne zbiorniki wód podziemnych

W granicach gminy Wołczyn znajduje się jeden główny zbiornik wód podziemnych. GZWP nr 324 Dolina kopalna Kluczbork ma powierzchnię 136,9 km². Zbiornik znajduje się w zlewni Odry od Nysy Kłodzkiej do Baryczy i podlega pod RZGW we Wrocławiu. Zbiornik wydzielono w obrębie czwartorzędowych utworów piaszczysto-żwirowych pochodzenia rzeczno i wodnolodowcowego o średniej miąższości 25 m. Typ ośrodka ma charakter porowy. Wody zbiornika na przeważającym obszarze mają II klasę jakości. Lokalnie występują przekroczenia stężeń żelaza, manganu i azotanów. Zbiornik dysponuje szacunkowymi zasobami w ilości 54 747 m³/d o wodoprzewodności 282 m²/d.

Wody podziemne mają charakter swobodny, a ich poziom zalega na głębokości od poniżej 1 m do 15 m. Zasoby eksploatacyjne wynoszą 50 599 m³/d, co stanowi 92% zasobów dyspozycyjnych, a średni pobór to 10 260 m³/d. Obszar GZWP ma głównie charakter rolniczy (63,5%) i leśny (18,6%), z niewielkim udziałem obszarów przemysłowych (9,5%). Projektowane obszary ochronne mają powierzchnię 163,6 km². Największe zagrożenie dla jakości wód stanowią zanieczyszczenia rolnicze, szczególnie związki azotu⁹.

6.5 Zasoby geologiczne

Południowa część gminy leży w zasięgu makroregionu Nizina Śląska, w obrębie mezoregionu Równina Opolska. Część północna gminy leży na obszarze Niziny Południowowielkopolskiej, w zasięgu najdalej wysuniętego na południe mezoregionu Wysoczyzna Wieruszowska.

Równina Opolska jest najdalej wysuniętym na wschód fragmentem mezoregionu Niziny Śląskiej. Jej teren łagodnie wznosi się w tym kierunku od 140-150 m n.p.m. do 250- 275 m n.p.m. Północną granicę regionu wyznaczają pasma wzniesień zlodowacenia Warty. Rzeźba terenu oraz budowa geologiczna części równiny, na której położona jest gmina, ukształtowana została pod wpływem procesów fluwioglacjalnych, fluwialnych i eolicznych. Charakterystyczne jest występowanie płaskich piaszczysto-żwirowych równin

⁷ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 r. poz. 335)

⁸ Rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. 2019 r. poz. 2148)

⁹ Informator PSH – Główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce

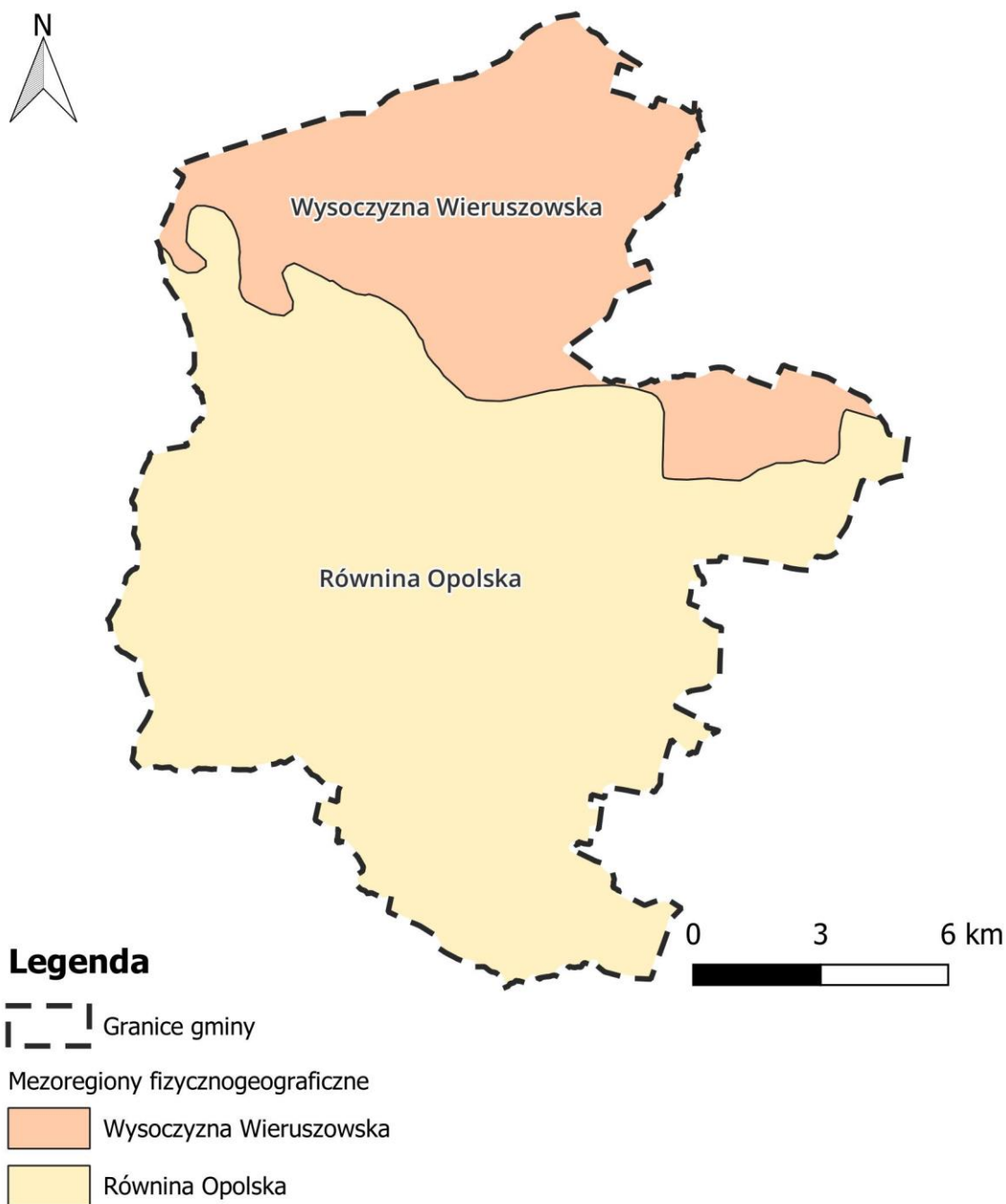
akumulacyjnych poprzecinanych wąskimi równoleżnikowymi dolinami cieków. W obrębie równin i na terasach rzecznych wykształciły się liczne wydmy o wysokości do 15 m. Miejscami odsłaniają się gliny zwałowe oraz starsze utwory neogeńskie i górnotriasowe.

Wysoczyzna Wieruszowska obejmuje północną część gminy, której granicę z Równiną Opolską stanowią pasma wzniesień z morenami czołowymi, kemami i ozami maksymalnego zasięgu zlodowacenia Warty. W rzeźbie terenu wyróżniają się rozległe wypłaszczone wysoczyzny morenowe i terasy kemowe o deniwelacjach rzadko przekraczających 20 m, poroździelane dolinami rzek¹⁰.

Pod względem geologiczno-strukturalnym obszar leży w obrębie monokliny przedsudeckiej. Głębsze podłoże nie zostało tutaj dotychczas dokładnie rozpoznane. Powierzchnia skał paleozoicznych – permokarbońskich, obniża się stopniowo w kierunku północno-wschodnim pod pokrywę utworów mezozoicznych. Utwory trzeciorzędu (miocen) w postaci iłów, mułków oraz piasków i żwirów o miąższości do 20,0 m tworzą izolowane płyty w rejonie Wołczyna. W pliocenie i starszym czwartorzędzie powstała kopalna dolina Stobrawy, wypełniona osadami piaszczysto-żwirowymi o miąższości maksymalnie do 37,2 m (rejon Gierałcic Małych). Utwory plejstocenu, na które złożyły się dwie serie glin zwałowych (zlodowacenia południowo- i środkowopolskie), osady wodno-lodowcowe (zlodowacenia środkowopolskie), osady piaszczysto-żwirowe (rzeczne) i piaski eoliczne (wydmowe) zlodowaceń północnopolskich, osiągają największą miąższość, dochodzącą do ok. 48 m w rejonie Wołczyna. Zasięg lądolodu stadiału mazowiecko-podlaskiego wyznacza ciąg wzgórz moren czołowych (Szymonków, Krzywiczyny, Skałagi) zbudowanych z piasków i żwirów, często z domieszką głazików (utwory wodnolodowcowe), niekiedy zaburzonych glacitektonicznie. Na przedpolu moren występują dość rozległe sandry na poziomie 180-190 m n.p.m. W ich obrębie znajdują się płyty glin zwałowych. W okresie interglacjału eemskiego powstały na przedpolu moren czołowych osady zastoiskowe. Są to ły warstwowe o miąższości dochodzącej do 5 m, których wychodnie znajdują się na południe od miejscowości Skałagi. Ły, mułki, piaski i żwiry kemów i tarasów kemowych budują pagóry i wały w strefie moren czołowych. W okresie zlodowaceń północnopolskich osadziły się piaski i żwiry rzeczne o różnej miąższości (rejon Wołczyna i doliny Prośny). W holocenie powstały mułki, piaski i żwiry tarasów zalewowych o niewielkiej miąższości (do 3 m). Namuły, którym często towarzyszą torfy o miąższości do 3 m, występują w zagłębieniach bezodpływowych¹¹.

¹⁰ Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M. (red.) 2021. Regionalna geografia fizyczna Polski. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań

¹¹ Objaśnienia do Mapy geośrodowiskowej Polski 1: 50 000, arkusz: Wołczyn (812)

Rycina 1. Położenie gminy Wołczyn na tle jednostek fizycznogeograficznych

Na terenie gminy Wołczyn znajdują się udokumentowane złoża surowców mineralnych stanowiące kruszywa naturalne, piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych, surowce ilaste ceramiki budowlanej oraz wody lecznicze¹².

Tabela 5. Wykaz udokumentowanych złóż kopalin występujących na terenie gminy Wołczyn¹³

Lp.	Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Jednostka	Stan	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie
1.	Bruny	piaski i żwiry	tys. t	R	2 805	-	-
2.	Skałagi	piaski i żwiry	tys. t	Z	281	-	-

¹² Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2023 r.

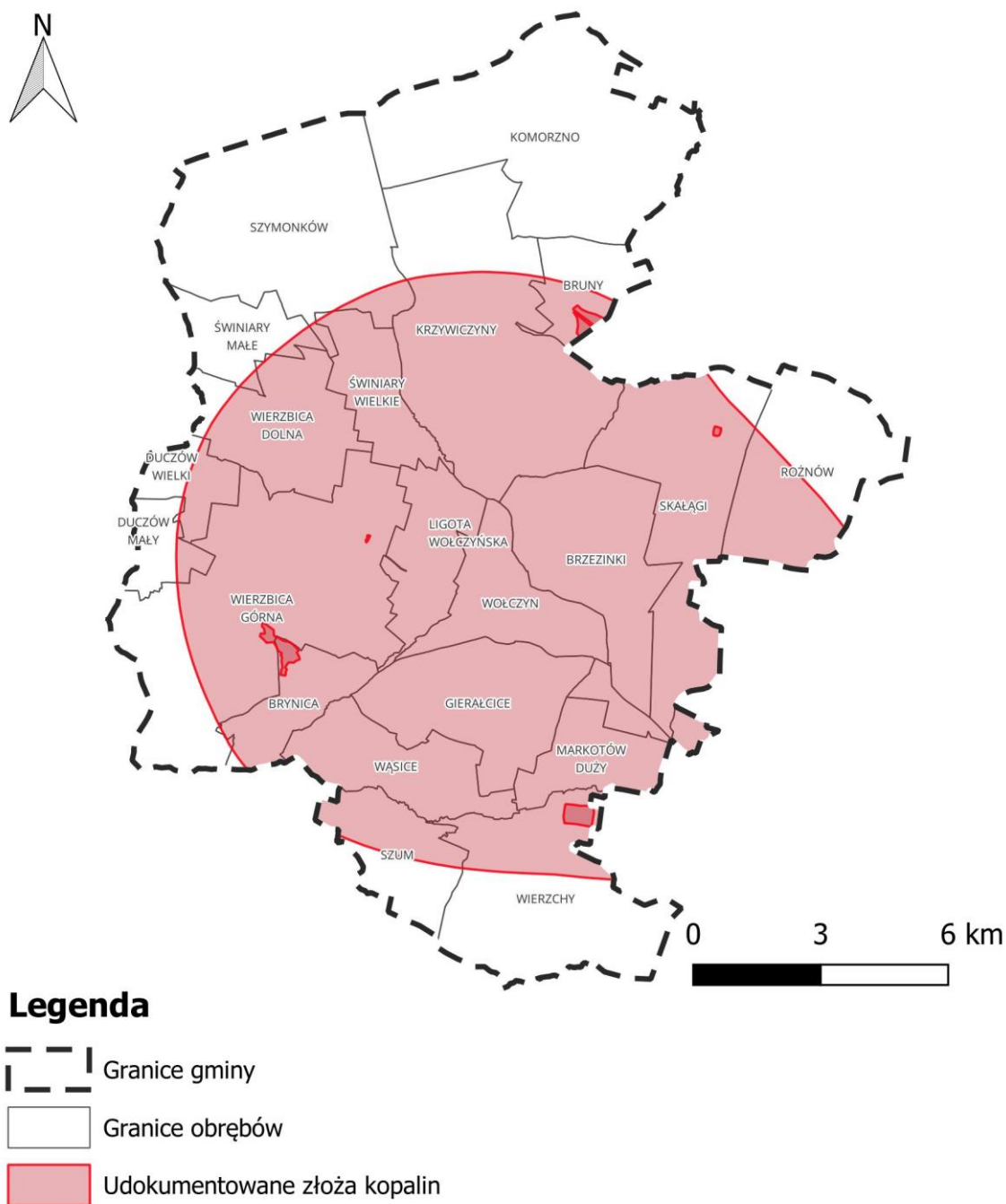
¹³ PIG-PIB MIDAS <https://midas-app.pgi.gov.pl/ords/r/public/midas/start> (dostęp: 14.05.2025 r.)

Prognoza oddziaływania na środowisko Planu ogólnego gminy Wołczyn

Lp.	Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Jednostka	Stan	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie
3.	Wierzchy	piaski i żwiry	tys. t	R	3 236	-	-
4.	Wierzbica	piaski kwarcowe	tys. m³	R	2 327	-	-
5.	Wierzbica II	surowce ilaste ceramiki budowlanej	tys. m³	Z	19	-	-
	Nazwa złoża		Zasoby bilansowe eksploatacyjne [m³/h]			Pobór [m³/rok]	
6.	Wołczyn VII A	Lt	8			344	
R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo Z – złoża, z którego wydobywanie zostało zaniechane Lt – wody lecznicze o temperaturze >20°C na wypływie z ujęcia							

Źródło: PIG-PIB MIDAS <https://midas-app.pgi.gov.pl/ords/r/public/midas/start> (dostęp: 14.05.2025 r.)

Lokalizację powyższych złóż kopalin przedstawiono na kolejnej rycinie.

Rycina 2. Położenie udokumentowanych złóż kopalin na terenie gminy Wołczyn

6.6 Gleby

Większość gleb gminy Wołczyn została wytworzona z glin zwałowych oraz glin i piasków wodnolodowcowych zlodowacenia środkowopolskiego. Na obszarze gminy występują dwa podstawowe typy gleb. Pierwszy stanowią gleby pseudobielicowe wytworzone z glin morenowych, pyłowych, piasków gliniastych, głównie lekkich i średnich, które zajmują szczególnie rozległe przestrzenie w środkowej części gminy. Są to gleby pszenno-buraczane i żytnie bardzo dobre i dobre, głównie III i IV klasy bonitacyjnej, w części południowej (Wierzchy, Szum, Brynica) na obszarze występowania piasków i glin rzeczno-lodowcowych wykazują mniejsze wartości produkcyjne – V i VI klasa bonitacyjna.

Drugim powszechnym typem gleb na terenie gminy są gleby brunatne wytworzone na utworach gliniastych i piaszczystych, które występują na północy i południu gminy. Cechują

się one gorszymi właściwościami i odpowiadają V i VI klasie bonitacyjnej. Z uwagi na właściwości produkcyjne zaliczają się do kompleksów żytnich słabych i żytnich bardzo słabych. Największe powierzchnie tych gleb występują w rejonie wsi Szymonków, Wierzbica Górna, Krzywiczyny i Wierzchy¹⁴.

6.7 Zasoby przyrodnicze

6.7.1 Obszary prawnie chronione

Na terenie gminy Wołczyn obszary o znaczących walorach przyrodniczych objęte ochroną prawną zajmują ogółem 5 242,14 ha, co stanowi 21,8% powierzchni gminy^{15 16}. Do form ochrony obszarowej wyznaczonych na terenie gminy należą:

- rezerваты przyrody – 23,86 ha;
- obszary Natura 2000 – 574,00 ha;
- parki krajobrazowe – 1 199,20 ha;
- obszary chronionego krajobrazu – 3 438,80 ha;
- użytki ekologiczne – 6,28 ha.

Dodatkowo na terenie gminy znajduje się 14 pomników przyrody, które podkreślają unikalny charakter lokalnych walorów przyrodniczych¹⁷.

Ponadto pomimo znacznych przekształceń spowodowanych działalnością człowieka, obszar gminy nadal wykazuje istotne zdolności do pełnienia funkcji przyrodniczych w ramach krajowego, regionalnego i lokalnego systemu ekologicznego. Lokalny system ekologiczny jest częścią szerokiej sieci ekologicznej na poziomie województwa i kraju. Obejmuje on tereny o wyższym potencjale biologicznym w porównaniu do otaczających obszarów lub mogące pełnić rolę korytarzy ekologicznych. Korytarze te to struktury o charakterze liniowym, które zapewniają łączność pomiędzy ekosystemami, zapobiegają ich izolacji, ułatwiają migrację roślin i zwierząt, wzmacniają odporność środowiska oraz chronią cenne gatunki. Pomimo że korytarze ekologiczne nie są objęte ochroną prawną, to stanowią nieodłączną część systemu obszarów chronionych. Przez teren gminy Wołczyn przebiegają następujące korytarze ekologiczne¹⁸:

- Bory Stobrowskie (GKPdC-12) – zajmujący 3 328,47 ha gminy;
- Stawy Milickie-Bory Stobrowskie (GKPdC-14) – zajmujący 4 798,66 ha gminy.

Oba korytarze ekologiczne mają status korytarzy o randze międzynarodowej.

Rezerваты przyrody

Na terenie gminy Wołczyn występują dwa rezerваты przyrody:

- rezerwat Krzywiczyny o powierzchni 20,25 ha;
- rezerwat Komorzno o powierzchni 3,94 ha.

Rezerваты przyrody Krzywiczyny i Komorzno zostały ustanowione na mocy decyzji z dnia 24 czerwca 1969 r. jako rezerваты fitocenotyczne. Rezerwat Krzywiczyny został utworzony w celu ochrony fragmentu lasu mieszanego z udziałem jodły pospolitej *Abies alba*, ze

¹⁴ Uchwała nr XXIX/291/2021 Rady Gminy w Wołczynie z dnia 31 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2020–2023 z perspektywą do 2027 r. wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2020–2023 z perspektywą do 2027 r.

¹⁵ GUS, Bank Danych Lokalnych, stan na dzień 31.12.2023 r. (dostęp 28.01.2025 r.)

¹⁶ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody: <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/index.jsf> (dostęp 27.01.2025 r.)

¹⁷ GUS, Bank Danych Lokalnych, stan na dzień 31.12.2023 r. (dostęp 28.01.2025 r.)

¹⁸ Mapa korytarzy ekologicznych w Polsce: <https://mapa.korytarze.pl/> (dostęp: 20.01.2025 r.)

szczególnym uwzględnieniem jego wartości naukowych i dydaktycznych. Natomiast rezerwat Komorzno obejmuje obszar lasu o charakterze buczyny niżowej, chroniony ze względu na jego znaczenie naukowe. Oba rezerwaty pozostają objęte planami ochrony obowiązującymi do dnia 8 lutego 2037 roku¹⁹.

Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego na terenie gminy Wołczyn, w celu wzmocnienia ochrony przyrodniczo-krajobrazowej, planowano utworzenie rezerwatu przyrody „Krystyna” o powierzchni około 137 ha. Proponowany rezerwat charakteryzuje się zróżnicowanym krajobrazem podmokłych łąk, niewielkich kompleksów wilgotnych lasów oraz stawów. Ponadto jest to obszar o dużym zróżnicowaniu siedlisk i bogactwie zbiorowisk, a także o cennych walorach faunistycznych.

Należy jednak zaznaczyć, że propozycja utworzenia rezerwatu przyrody „Krystyna” nie została uwzględniona w „Ekspertyzie kierunków rozwoju sieci opolskich rezerwatów przyrody” z 2021 roku, opracowanej przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Opolu we współpracy z Zespołem Opiniodawczo-Doradczym, w skład którego wchodziłi przedstawiciele różnych szczebli samorządu terytorialnego. Ponadto, w granicach gminy Wołczyn, w omawianej ekspertyzie nie wskazano innych proponowanych form ochrony przyrody.

Park krajobrazowy

Stobrawski Park Krajobrazowy, utworzony 3 listopada 1999 r., jest największym parkiem krajobrazowym w województwie opolskim. Na terenie gminy Wołczyn zajmuje powierzchnię 1 199,20 ha, obejmując jej południowo-wschodnią część.

Główne cele ochrony parku obejmują zachowanie cennych obszarów przyrodniczych i krajobrazowych Niziny Śląskiej, ochronę różnorodności biologicznej oraz przywracanie naturalnych walorów ekosystemom, w szczególności dolinom rzecznych, torfowiskom i lasom. Istotnym elementem jest również dbałość o trwałość procesów przyrodniczych oraz podnoszenie świadomości ekologicznej lokalnych społeczności. Park objęty jest planem ochrony obowiązującym do 6 lutego 2027 roku²⁰.

Obszar chronionego krajobrazu

Obszary chronionego krajobrazu to tereny o wyjątkowych walorach przyrodniczych, charakteryzujące się dużą różnorodnością biologiczną i złożonymi ekosystemami. Pełnią one kluczową rolę w krajowym systemie ochrony środowiska, przyczyniając się do zachowania naturalnego dziedzictwa i wspierania równowagi ekologicznej.

W północnej części województwa opolskiego znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Turawskie, wyznaczony 1 stycznia 1989 r., o powierzchni 119 061,7 ha. W granicach gminy Wołczyn zajmuje on około 3 818,6 ha, co stanowi około 2% całkowitej powierzchni obszaru. Obszar ten charakteryzuje się wysoką bioróżnorodnością oraz obecnością licznych gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną prawną. Wśród jego walorów przyrodniczych znajdują się rozległe kompleksy leśne, stare parki, aleje drzew i zadrzewienia śródpolne, które pełnią rolę cennych siedlisk. Celem ochrony jest zachowanie bioróżnorodności oraz ochrona ekosystemów o istotnym znaczeniu przyrodniczym²¹.

Obszary Natura 2000

Celem funkcjonowania Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 jest ochrona cennych gatunków roślin i zwierząt oraz siedlisk przyrodniczych, zagrożonych wyginięciem w skali Europy. Na terenie gminy znajdują się dwa obszary chronione Natura 2000.

¹⁹ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody: : <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/index.jsf> (dostęp 26.03.2025 r.)

²⁰ GUS, Bank Danych Lokalnych, stan na dzień 31.12.2023 r. (dostęp 28.01.2025 r.)

²¹ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wołczyn na lata 2016-2019 z perspektywą do roku 2023

Specjalny obszar ochrony siedlisk Teklusia (PLH160017) zajmuje 316,89 ha powierzchni gminy. Obszar obejmuje fragment doliny Wołczyńskiego Strumienia, jednego z dopływów Stobrawy. W podłożu zalega pokład torfu. W drugiej połowie XX wieku zaniechano prowadzenia gospodarki łąkarskiej i odnawiania systemu melioracyjnego, co spowodowało zabagnienie centralnej części ostoi. Część południowa została podtopiona przez bobry. Rozwinęła się tu mozaikowata struktura zbiorowisk z dużym bogactwem florystycznym: od podmokłych szuwarów turzycowych, poprzez łąki bagienne i zmiennowilgotne, jak też łąki świeże i łęgi olszowo-jesionowego i olsy (w rejonie osady Teklusia), z rzadkimi gatunkami roślin i zwierząt. Ostoja wypełnia lukę w ochronie siedlisk łąkowych na pograniczu Śląska i Wielkopolski²².

Specjalny obszar ochrony siedlisk Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą (PLH160013), zajmuje na terenie gminy 257,11 ha²³. Obszar położony jest na zachód od Kluczborka, wzdłuż rzeki Stobrawy. Obejmuje zbiorowiska okresowo koszonych łąk świeżych i zmiennowilgotnych. Bardziej podmokłe fragmenty zarasta trzcina. Niektóre miejsca są zaburzone znacznym udziałem pokrzywy. Fragmenty położone w części wschodniej i południowo-wschodniej miejscami porasta drzewostan złożony z dębu szypułkowego, olchy czarnej i wierzb. Wody Stobrawy we wschodniej części kompleksu łąk są podpiętrzone niewielką śluzą. Dno doliny wyścielają mady rzeczne, lokalnie namuły. Na znacznej części obszaru poziom wód gruntowych waha się między 0,5-1,0 m²⁴.

Użytek ekologiczny

Użytki ekologiczne to niewielkie obszary o wysokiej wartości przyrodniczej, które objęte są ochroną w celu zachowania ich unikalnych walorów. Na terenie gminy Wołczyn ochroną został objęty użytek ekologiczny Rozalia o powierzchni 6,25 ha. Użytek obejmuje zadrzewienie śródpolne, staw oraz przylegające do nich fragmenty łąk i szuwarów w Komorznie. Celem ochrony jest zabezpieczenie terenu jako ekosystemu mającego znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. Teren stanowi ostoję dla wielu gatunków zwierząt, miejsce rozmnażania się płazów objętych ochroną ścisłą, w tym kumaka nizinnego²⁵.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Wołczyn znajduje się 14 pomników przyrody, w tym jednoobiektywne oraz wieloobiektywne drzewa i jeden głaz narzutowy.

Tabela 6. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Wołczyn

Lp.	Data ustanowienia	Typ pomnika	Podtyp pomnika	Gatunek drzewa
1.	14.02.1956 r.	jednoobiektywny	drzewo	modrzew europejski <i>Larix decidua</i>
2.	14.02.1956 r.	wieloobiektywny	grupa drzew	modrzewie europejskie <i>Larix decidua</i>
3.	06.07.1957 r.	wieloobiektywny	aleja	dęby szypułkowe <i>Quercus robur</i>
4.	21.06.1971 r.	jednoobiektywny	głaz narzutowy	-
5.	20.02.1953 r.	jednoobiektywny	drzewo	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
6.	20.02.1953 r.	wieloobiektywny	aleja	dęby szypułkowe <i>Quercus robur</i>

²² Instytut na rzecz Ekorozwoju: http://ine.eko.org.pl/index_areas.php?rek=603 (dostęp 3.04.2025 r.)

²³ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody: <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/index.jsf> (dostęp 27.01.2025 r.)

²⁴ Opolskie Kwitnące: <http://przyrodaslaska.pl/82/laki-w-okolicach-kluczborka-nad-stobrawa-plh160013.html> (dostęp 3.04.2025 r.)

²⁵ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody: <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/index.jsf> (dostęp 27.01.2025 r.)

Lp.	Data ustanowienia	Typ pomnika	Podtyp pomnika	Gatunek drzewa
7.	16.09.1953 r.	jednoobiektowy	drzewo	buk pospolity (buk zwyczajny) <i>Fagus sylvatica</i>
8.	14.03.2005 r.	jednoobiektowy	drzewo	modrzew europejski <i>Larix decidua</i>
9.	14.03.2005 r.	jednoobiektowy	drzewo	modrzew europejski <i>Larix decidua</i>
10.	14.03.2005 r.	jednoobiektowy	drzewo	modrzew europejski <i>Larix decidua</i>
11.	14.03.2005 r.	jednoobiektowy	drzewo	modrzew europejski <i>Larix decidua</i>
12.	14.03.2005 r.	jednoobiektowy	drzewo	jodła pospolita (jodła biała) <i>Abies alba</i>
13.	14.03.2005 r.	jednoobiektowy	drzewo	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
14.	14.03.2005 r.	wieloobiektowy	grupa drzew	klon jawor <i>Acer pseudoplatanus</i>

Źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody: <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/index.jsf> (dostęp 27.01.2025 r.)

6.7.2 Siedliska przyrodnicze i gatunki

Poniżej w tabeli przedstawiono wykaz siedlisk przyrodniczych w gminie.

Tabela 7. Wykaz siedlisk przyrodniczych w gminie Wołczyn

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Przynależność fitosocjologiczna
3130	brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych	<i>Littorelletea</i> , <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>
3260	nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników	<i>Ranunculion fluitantis</i>
6120	ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe	<i>Koelerion glaucae</i>
6410	zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	<i>Molinion caerulea</i>
6510	niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	<i>Arrhenatherion elatioris</i>
7140	torfowiska przejściowe i trzęsawiska	<i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>
9110	kwaśne buczyny	<i>Luzulo-Fagenion</i>
9130	żyzne buczyny	<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>
9170	grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>
9190	kwaśne dąbrowy	<i>Quercetea robori-petraeae</i>
*91D0	bory i lasy bagienne	<i>Vaccinio-Piceetea</i> , <i>Alnetea glutinosae</i>
*91E0	łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe
91F0	łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	<i>Ficario-Ulmetum</i>

Źródło: CRFOP (dostęp: 28.01.2025 r.)

Większe skupiska roślinności szuwarowej występują głównie w rejonie stawów na zachód od Wierzbicy Górnej oraz w okolicach Komorzna i Krzywiczyn. Wąskie pasma tego typu zbiorowisk można spotkać także w sąsiedztwie cieków, takich jak Stobrawa, Wołczyński Strumień, Pratwa czy Czarna Woda, a także wzdłuż mniejszych cieków oraz brzegów niewielkich stawów i oczek wodnych, m.in. w rejonach Komorzna, Duczowa Małego

i Wielkiego, Brzezinek oraz Markowego. Do głównych gatunków budujących zespoły szuwarowe na tych siedliskach należą: trzcina pospolita *Phragmites australis*, mozga trzcinowata *Phalaris arundinacea*, manna mielec *Glyceria aquatica*, pałka szerokolistna *Typha latifolia*, jeżogłówka gałęzista *Sparganium erectum* oraz turzycy: brzegowa *Carex riparia*, błotna *C. acutiformis*, zastrzona *C. gracilis* i sztywna *C. elata*. Na uwagę zasługują także szuwały turzycy tunikowej *Caricetum aprocinquatae*, Zbiorowiska te są powszechne w północno-wschodniej Polsce, lecz na południu kraju występują rzadko. Roślinność szuwarowa rozwija się w silnie podmokłych miejscach i stanowi cenny element przyrodniczy, jednak jest zagrożona z powodu osuszania terenów. W gminie Wołczyn zbiorowisko to zachowało się zwłaszcza pomiędzy Brzezinkami a Krzywiczynami, w obrębie obszaru Natura 2000 Teklusia.

Ze zbiornikami wód stojących (stawami, drobnymi oczkami wodnymi) oraz rowami z wolno płynącą wodą związane są zbiorowiska drobnych roślin biernie unoszących się na powierzchni wody – do najczęściej spotykanych należą płaty rzęsy drobnej *Lemna minor* oraz spirodeli wielokorzeniowej *Spirodela polyrhiza*. Z kolei do roślin budujących zanurzone zbiorowiska w wodach stojących w tym regionie należą: wywłócznik kłosowy *Myriophyllum spicatum*, rogatek sztywny *Ceratophyllum demersum* oraz moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*. Rośliny wynoszące liście i kwiaty ponad powierzchnię wody to m.in. rdestnica pływająca *Potamogeton natans* oraz rzadziej występujący grążel żółty *Nuphar lutea*.

Siedliska odsłoniętych brzegów wód, zwłaszcza spuszczonej stawów, rzadziej porastają kadłubowe fitocenozy, nawiązujące składem do zespołu *Eleocharetum ovatae*. Wchodzą one w skład siedlisk wymienionych w załączniku I dyrektywy siedliskowej **3130 – brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea***. Charakterystyczne dla tego typu siedlisk gatunki, takie jak turzycy ciborowata *Carex bohemica* i cibora brunatna *Cyperus fuscus*, stwierdzono na brzegach stawów na zachód od Wierzbicy Górnej oraz w okolicach Komorzna. Najwięcej uwagi wymagają jednak zbiorowiska wodne rozwijające się w korycie Stobrawy i jej dopływów i klasyfikowane jako **siedlisko 3260 nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis***. Występują tu, m.in. gatunki z rodzaju rzęśl *Callitriche* sp. oraz włosienicznik tarczowaty *Batrachium peltatum*.

W miejscach stale podmokłych na podłożu torfowym rozwijają się skrajnie rzadkie w gminie **torfowiska przejściowe i trzęsawiska – siedlisko o kodzie 7140**. Ich występowanie stwierdzono jedynie w kilku lokalizacjach: w pobliżu Duczowa Małego, pomiędzy Krzywiczynami a Brzezinkami – w granicach ostoi Natura 2000 Teklusia. Tworzą one mozaikę z innymi zbiorowiskami siedlisk zabagnionych. W ich skład wchodzi m.in. bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata* siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre*, turzycy obła *Carex diandra* czy jaskier wielki *Ranunculus lingua*²⁶.

Siedliska łąkowe i murawowe w gminie Wołczyn reprezentowane są przez murawy napiaskowe, łąki świeże i łąki zmiennowilgotne. **Cieptolubne zbiorowiska muraw napiaskowych – siedlisko przyrodnicze o kodzie 6120** – wykształcają się w miejscach silnie nasłonecznionych, na ubogich w składniki pokarmowe glebach bielicowych. Na terenie gminy występują głównie w południowej części, gdzie zajmują jedynie niewielkie powierzchnie. Są to najczęściej obrzeża piaskowni, nieużytki porolne, obrzeża borów lub pobocza dróg w ich obrębie. Do gatunków charakterystycznych dla tego typu zbiorowisk należą: nicennica polna *Filago arvensis* i mała *Filago minima* oraz kocanki piaskowe *Helichrysum arenarium*. Większe skupienia gatunków reprezentujących murawy

²⁶ Dajdok Z., Wuczyński A., Trela A. 2007. Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza Gminy Wołczyn pod kątem ochrony i odtwarzania zasobów oraz możliwości wykorzystania walorów przyrodniczych dla celów turystycznych i edukacyjnych. Wołczyn

napiaskowe stwierdzono na obrzeżach doliny Stobrawy na południowy-zachód od Markotowa Dużego i w Wierzchach, a także na południe od Szumu i w Duczowie Małym²⁷.

W miejscach nie zajętych przez pola uprawne rozwijają się zbiorowiska łąkowe z klasy *Molinio-Arrhenatheretea*. Świeże i bogatsze w składniki pokarmowe siedliska zajęte są przez **niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie** – siedlisko z załącznika I dyrektywy siedliskowej o kodzie 6510. Z kolei w miejscach, gdzie dochodzi do dużych wahań poziomu wód gruntowych w ciągu roku, rozwijają się **łąki zmiennowilgotne** – siedlisko z załącznika I dyrektywy siedliskowej o kodzie 6410. Zbiorowiska łąk świeżych i zmiennowilgotnych mogą występować w przestrzennej mozaice, w której udział tych drugich zwiększa się w miarę bliskości cieków. W składzie gatunkowym łąk świeżych występują, m.in. takie gatunki jak: dzwonek rozpierzchły *Campanula patula*, jastrun (złocień) właściwy *Leucanthemum vulgare* czy koniopłoch łąkowy *Silene silaus*. Z kolei wśród gatunków typowych dla łąk zmiennowilgotnych wymienić można trzęślicę modrą *Molinia caerulea*, bukwicę zwyczajną *Betonica officinalis*, turzycę filcowatą *Carex tomentosa*, sit rozpierzchły *Juncus effusus* i sit skupiony *Juncus conglomeratus*. Oba typy siedlisk wymagają odpowiednich zabiegów – ekstensywnego koszenia i wypasu – aby powstrzymać procesy sukcesyjne. Oba typy łąk mają wysoką wartość biocenotyczną i stanowią centra różnorodności biologicznej, będące ostojami dla wielu gatunków roślin, bezkręgowców i ptaków. Największe kompleksy łąk świeżych i wilgotnych występują w dolinie Wołczyńskiego Strumienia między Szymonkowem a Krzywiczynami, w granicach ostoi Natura 2000 Teklusia oraz w dolinie Stobrawy.

Najcenniejsze płaty lasu bukowego w granicach gminy objęte są ochroną w rezerwacie przyrody Komorzno. Stanowią one fragment kwaśnej buczyny niżowej *Luzulo pilosae-Fagetum*, stanowiącej siedlisko przyrodnicze z załącznika I dyrektywy siedliskowej **9110 kwaśna buczyna (Luzulo-Fagion)** w podtypie 9110-I kwaśna buczyna niżowa. Najstarsze okazy buków mają tu ponad 200 lat²⁸. W domieszcze występuje dąb szypułkowy *Quercus robur* oraz grab pospolity *Carpinus betulus*, co może wskazywać na przejściowy charakter zbiorowiska między kwaśną buczyną a ubogą postacią grądu. Zespół ten na naturalnych stanowiskach spotykany jest przede wszystkim na ciągach moren czołowych. Preferuje gleby zakwaszone, rdzawe brunatne, a pod względem wilgotności gleby świeże, do słabo wilgotnych. Kwaśna buczyna występuje tu w obrębie typu siedliskowego lasu mieszanego świeżego (LMśw)²⁹. Z terenu gminy wykazano także występowanie **żywnej buczyny niżowej Galio odorati-Fagetum – kod siedliska 9130**. Fragmenty tego typu zbiorowiska odnaleziono jedynie na niewielkiej powierzchni przy południowo-wschodniej granicy gminy. W runie żywnej buczyny stwierdzono występowanie kruszczyka szerokolistnego *Epipactis helleborine*, przylaszczki pospolitej *Hepatica nobilis* czy perłówki jednokwiatowej *Melica uniflora*³⁰.

Drzewostany z udziałem obu dębów (d. szypułkowego *Quercus robur* oraz d. bezszypułkowego *Q. petraea*), grabu *Carpinus betulus* i lipy drobnolistnej *Tilia cordata* formują zbiorowisko grądu środkowoeuropejskiego stanowiącego siedlisko przyrodnicze z załącznika I dyrektywy siedliskowej o kodzie **9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny**. W ramach tego typu siedliska wyróżnia się dwa zespoły roślinne, tj. ass. *Galio sylvatici-Carpinetum* i ass. *Tilio-Carpinetum*. Gmina Wołczyn znajduje się w strefie przejściowej w związku z tym grądy występujące tutaj mogą nawiązywać swoją

²⁷ Dajdok Z., Wuczyński A., Trela A. 2007. Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza Gminy Wołczyn pod kątem ochrony i odtwarzania zasobów oraz możliwości wykorzystania walorów przyrodniczych dla celów turystycznych i edukacyjnych. Wołczyn

²⁸ Przyroda Śląska: <http://przyrodaslaska.pl/44/1/rezerwat-przyrody-komorzno.html> (dostęp 28.01.2025 r.)

²⁹ Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwo Namysłów na okres gospodarczy od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2030 r. Program Ochrony Przyrody. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oddział w Warszawie

³⁰ Dajdok Z., Wuczyński A., Trela A. 2007. Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza Gminy Wołczyn pod kątem ochrony i odtwarzania zasobów oraz możliwości wykorzystania walorów przyrodniczych dla celów turystycznych i edukacyjnych. Wołczyn

kompozycją gatunkową do obu tych zespołów. Na terenie gminy fragmenty grądów występują głównie w kompleksie leśnym w jej północnej części³¹ oraz w granicach obszaru Natura 2000 PLH160017 Teklusia, w którym są jednym z przedmiotów ochrony, zajmując głównie siedliska lasu świeżego (Lśw) i lasu mieszanego świeżego (LMśw). Fragmenty lasów grądowych rozwijają się także na skarpach w dolinie Stobrawy³². Do najcenniejszych gatunków roślin związanych ze zbiorowiskami tego typu należą: kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis*, przylaszcza pospolita *Hepatica nobilis*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum* czy rzadka na Opolszczyźnie jarzmianka większa *Astrantia major*³³.

Płaty lasów grądowych w większości są zniekształcone udziałem gatunków obcych ekologicznie, tj. sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris* i świerka pospolitego *Picea abies* oraz udziałem gatunków obcych (dąb czerwony *Quercus rubra*, robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*, czeremcha amerykańska *Padus serotina*)³⁴.

Drzewostany, w których gatunkiem panującym są dęby, a runo ma charakter acydofilny formują typ siedliska przyrodniczego **9190 kwaśne dąbrowy**. Roślinność tego typu lasów odpowiada niemal dokładnie klasie *Quercetea robori-petraeae*. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa zbiorowiskiem odpowiadającym temu siedlisku jest kwaśna dąbrowa trzcinnikowa *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum*. Zbiorowisko to występuje przede wszystkim na płaskim lub lekko falistym terenie, na podłożu piaszczysto-żwirowym, umiarkowanie żyznym i świeżym, podobnie jak zespół subkontynentalnego boru mieszanego *Querco roboris-Pinetum*, który jest na wschodzie geograficznym odpowiednikiem kwaśnej dąbrowy, poza granicą jej zasięgu. Kwaśna dąbrowa porasta w warunkach łagodnego, dość suchego klimatu o słabo zaznaczonych cechach oceanicznych, gleby rdzawe, brunatne bielcowane lub płowe. Występuje w obrębie typu siedliskowego lasu mieszanego świeżego (LMśw) i boru mieszanego świeżego (BMśw). Na terenie gminy Wołczyn płaty kwaśnej dąbrowy występują przede wszystkim w granicach obszaru Natura 2000 PLH160017 Teklusia, w którym stanowią jeden z przedmiotów ochrony. Płaty dąbrów, podobnie jak fragmenty lasów grądowych, są zniekształcone udziałem gatunków obcych ekologicznie, tj. sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris* i świerka pospolitego *Picea abies* oraz udziałem gatunków obcych (dąb czerwony *Quercus rubra*, robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*, czeremcha amerykańska *Padus serotina*)³⁵.

W dolinach wolno płynących cieków, w otoczeniu zbiorników wodnych i na obszarach źródłiskowych rozwijają się drzewostany z udziałem olszy czarnej *Alnus glutinosa* i jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior* klasyfikowane jako łęgowe lasy jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum*, stanowiące siedlisko przyrodnicze o kodzie ***91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe**. W warstwie krzewów poza gatunkami drzewostanu pojawiają się także kruszyna pospolita *Frangula alnus*, bez czarna *Sambucus nigra* i leszczyna pospolita *Corylus avellana*³⁶. Tego typu lasy łęgowe rozwijają się na siedliskach lekko zabagnionych, pośrednich pomiędzy typowo łęgowymi a olsowymi. Decydującym czynnikiem warunkującym ich

³¹ Bank Danych Zasobów Przyrodniczych: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> (dostęp 27.01.2025 r.).

³² Jermaczek A., Pawlaczyk P., Przybylska J. 2013. Strategia odtwarzania naturalnego charakteru rzeki – osiągnięcia dobrego stanu wód rzeki Stobrawy do roku 2015. Świebodzin, Opole

³³ Dajdok Z., Wuczyński A., Trela A. 2007. Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza Gminy Wołczyn pod kątem ochrony i odtwarzania zasobów oraz możliwości wykorzystania walorów przyrodniczych dla celów turystycznych i edukacyjnych. Wołczyn

³⁴ Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 18 maja 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Teklusia PLH160017 (Dz. Urz. Woj. Opolskiego 2016 r. poz. 1130)

³⁵ Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 18 maja 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Teklusia PLH160017 (Dz. Urz. Woj. Opolskiego 2016 r. poz. 1130)

³⁶ Bank Danych o Lasach: <https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/mapy> (dostęp 28.01.2025 r.)

występowanie jest powolny ruch wysoko stojących wód gruntowych, a brak zarówno znaczniejszych zalewów, jak i dłuższych okresów stagnacji wody. W gminie Wołczyn fragmenty łągów zachowały się w otoczeniu stawów na zachód od Wierzbicy Górnej (planowany rezerwat „Krystyna”, w miejscach zabagnionych – np. na południe od Brynicy – oraz w niezbyt intensywnie osuszanych fragmentach dolin rzecznych). Duże partie łągów tego typu odnaleźć można w dolinie Wołczyńskiego Strumienia – na SW od Szymonkowa oraz pochodzące z samosiewu płaty, które wykształciły się na dawnych zatorfionych łąkach na SW od Krzywiczyn (w granicach obszaru Natura 2000 Teklusia). Miejscami łągi tego typu kontaktują się z partiami olsów³⁷. Zbiorowiska z udziałem olszy czarnej rozwijające się w obniżeniach terenu, ze stagnującą okresowo wodą i klasyfikowane jako olsy porzeczkowe *Ribeso nigri-Alnetum* rozproszone są głównie w części południowej gminy. Są to lasy pochodzenia naturalnego o wysokiej wartości biocenotycznej, regulujące stosunki wodne.

Z dolinami cieków związane jest także zbiorowisko łągu dębowo-wiązowo-jesionowego *Ficario-Ulmetum* stanowiącego siedlisko przyrodnicze z załącznika I dyrektywy siedliskowej o kodzie 91F0. Na terenie gminy płaty łągów z udziałem dębu i wiązów występują w mozaice z łągami jesionowo-olszowymi w dolinie strumienia, na zachód od Wierzbicy Dolnej.

W południowej części gminy, na wilgotnych siedliskach borowych rozwija się siedlisko przyrodnicze *91D0-2 bór sosnowy bagienny *Vaccinio uliginosi-Pinetum*. Obecnie fragmenty borów mają głównie charakter upraw sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris*, która dominuje w drzewostanie. Intensywna gospodarka leśna sprawiła, że zbiorowiska te zachowały się w postaci niewielkich fragmentów. W przeszłości tego typu siedliska mogły być rozpowszechnione, np. u podnóża wydm piaszczystych. Dziś o ich dawnej obecności świadczy występowanie, takich gatunków roślin jak: bagno zwyczajne *Ledum palustre*, borówka bagienna *Vaccinium uliginosum*, wełnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum* i żurawina błotna *Oxycoccus palustris*³⁸.

W północnej części województwa opolskiego znajduje się fragment Leśnego Kompleksu Promocyjnego Lasy Rychtałskie utworzonego w 1996 r. i obejmującego swoim zasięgiem Nadleśnictwa Antonin, Syców oraz lasy Leśnego Zakładu Doświadczalnego w Siemianicach. Fragment znajdujący się na terenie województwa opolskiego rozciąga się między Wołczynem, Kluczborkiem i Byczyną. Cechą charakterystyczną tego obszaru jest występowanie ekotypu sosny zwyczajnej „sosna rychtałska”, który charakteryzuje się wyjątkowo dobrymi właściwościami jakościowo-technicznymi. Jednym z celów Leśnych Kompleksów Promocyjnych jest promowanie zrównoważonego leśnictwa, m.in. poprzez testowanie nowych technologii oraz prowadzenie prac badawczych, których efekty mogą być później wdrażane w skali całego kraju³⁹.

6.7.3 Szata roślinna

Podział geobotaniczny

Zgodnie z podziałem geobotanicznym Polski⁴⁰ teren gminy Wołczyn znajduje się w granicach Prowincji Środkowoeuropejskiej, Podprowincji Środkowoeuropejskiej Właściwej i Działu Brandenbursko-Wielkopolskiego. Obszar gminy leży w granicach dwóch krain geobotanicznych, tj.: Krainy Południowowielkopolsko-Łużyckiej (Podkraina

³⁷ Dajdok Z., Wuczyński A., Trela A. 2007. Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza Gminy Wołczyn pod kątem ochrony i odtwarzania zasobów oraz możliwości wykorzystania walorów przyrodniczych dla celów turystycznych i edukacyjnych. Wołczyn

³⁸ Dajdok Z., Wuczyński A., Trela A. 2007. Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza Gminy Wołczyn pod kątem ochrony i odtwarzania zasobów oraz możliwości wykorzystania walorów przyrodniczych dla celów turystycznych i edukacyjnych. Wołczyn

³⁹ Program ochrony środowiska województwa opolskiego na lata 2021–2027

⁴⁰ Matuszkiewicz J.M. 2008. Geobotanical regionalization of Poland (Regionalizacja geobotaniczna Polski)

Południowowielkopolska) i Krainy Dolnośląskiej. W obrębie pierwszej krainy teren gminy należy do Okręgu Byczyńsko-Rychtańskiego i Podokręgu Rychtańskiego. Z kolei w obrębie Krainy Dolnośląskiej teren gminy należy do Okręgu Borów Stobrawskich, Turawskich i Niemodlińskich i Podokręgu Pokojńskiego.

Obszar Działu Brandenbursko-Wielkopolskiego wyznacza występowanie kilku grup zbiorowisk roślinnych, tj. środkowoeuropejskich lasów grądowych zespołu *Galio sylvatici-Carpinetum* ze związku *Carpinion betuli* i w mniejszym stopniu lasów bukowych (związek *Fagion sylvaticae*). Na uboższych glebach występują bory sosnowe ze związku *Dicrano-Pinion* oraz acydofilne dąbrowy typu atlantyckiego z klasy *Quercetea robori-petraeae*⁴¹.

Potencjalna roślinność naturalna

Pod pojęciem potencjalnej roślinności naturalnej rozumie się hipotetyczny stan roślinności, opisany fitosocjologicznymi jednostkami zbiorowisk roślinnych, jaki mógłby być osiągnięty na drodze naturalnej sukcesji pierwotnej lub wtórnej, gdyby oddziaływania człowieka zostały wyeliminowane, a właściwa dla danego regionu roślinność mogła w pełni wykorzystać możliwości stwarzane przez zróżnicowane siedliska. Zakłada się przy tym, że stan ten rozpoznaje się dla aktualnego zróżnicowania siedlisk, uwzględniając zmiany w siedliskach, jakie spowodowała dotychczasowa działalność człowieka.

Na terenie gminy Wołczyn naturalną roślinność potencjalną stanowią zbiorowiska leśne, takie jak: środkowoeuropejskie lasy grądowe *Galio-Carpinetum*, łągi jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum* żyzne buczyny niżowe *Galio odorati-Fagetum* oraz zbiorowiska borów sosnowych i mieszanych: subatlantycki bór sosnowy świeży *Leucobryo-Pinetum* oraz mieszane bory dębowo-sosnowe *Quercus roboris-Pinetum*⁴².

Podsumowując, naturalna, pierwotna pokrywa leśna złożona była głównie z lasów grądowych i żyznych buczyn niżowych, a w podmokłych dolinach rzecznych występowały lasy łąkowe.

Roślinność rzeczywista

Roślinność rzeczywista kształtowana jest zarówno pod wpływem czynników naturalnych, jak i działalności człowieka. Ta ostatnia przyczyniła się do przekształcenia dużej części zbiorowisk naturalnych w pola uprawne i obszary zabudowane. Pomimo tego południowa i środkowa część gminy Wołczyn cechuje się dość wysokim zróżnicowaniem zbiorowisk roślinnych, zarówno leśnych, jak i nieleśnych, typowych dla obszarów nizinnych Polski. W poniższej tabeli przedstawiono wykaz siedlisk przyrodniczych z załącznika I dyrektywy w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory 92/43/EWG zwanej dyrektywą siedliskową stwierdzonych na terenie gminy Wołczyn. W dalszej części podrozdziału zamieszczono ich krótką charakterystykę.

Zbiorowiska nieleśne

Wśród ekosystemów nieleśnych największy obszar zajmują tereny najbardziej przekształcone przez człowieka – tereny upraw rolnych. W związku, z czym bogato reprezentowana jest grupa zbiorowisk chwastów pól uprawnych, okrajków, terenów wydeptywanych i ruderalnych z klasy *Stellarietea mediae*, która stanowi ważny element krajobrazu. Z terenami przekształconymi przez człowieka, takimi jak drogi czy bezpośrednie sąsiedztwo siedzib ludzkich związane są zbiorowiska wysokich, azotolubnych bylin z klasy *Artemisietea vulgaris* często z udziałem gatunków obcych⁴³.

⁴¹ Wysocki C., Sikorski P. 2009. Fitosocjologia stosowana w ochronie i kształtowaniu krajobrazu

⁴² Matuszkiewicz J.M., Wolski J., 2023, Potencjalna roślinność naturalna Polski (wersja wektorowa)

⁴³ Program ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2020–2023 z perspektywą do 2027 r.

6.7.4 Fauna

Obszar gminy Wołczyn charakteryzuje się znacznym przekształceniem ekosystemów, szczególnie w centralnej części, gdzie prowadzona jest intensywna gospodarka rolna. W południowej i północnej części gminy występuje duże zróżnicowanie siedlisk, a także większe nagromadzenie gatunków chronionych i rzadkich. W pozostałych częściach gminy, gdzie dominują grunty orne, spotyka się głównie gatunki pospolite, związane z ekosystemami rolniczymi i siedliskami ludzkimi. Ważną rolę w kształtowaniu składu fauny odgrywają zadrzewienia śródpolne, kompleksy leśne, stawy oraz większe powierzchnie łąk. W centralnej części gminy różnorodność fauny jest ograniczona w wyniku intensywnej działalności rolniczej.

Na terenie gminy można wyróżnić obszary o dużej różnorodności biologicznej. Skoncentrowane są one przede wszystkim w jej południowej części, gdzie występuje mozaika pól, łąk, w tym wilgotnych i bagiennych, zadrzewień oraz większe kompleksy leśne. Funkcje ostoi fauny pełnią następujące tereny⁴⁴:

- dolina Stobrawy oraz jej najbliższe otoczenie. obszar ten, oprócz objęcia go ochroną prawną w formie parku krajobrazowego i obszaru chronionego krajobrazu, wyznaczono także jako część ostoi Natura 2000 Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą PLH160013;
- obszar pomiędzy miejscowościami Krzywiczyny, Skałagi i Brzezinki, który wyróżnia się występowaniem większych kompleksów łąk bagiennych i zmiennowilgotnych, a także łągów i olsów;
- obszar Natura 2000 Teklusia PLH160017;
- kompleksy leśne na północy gminy oraz tereny leżące w obrębie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Rychtańskie”;
- fragmenty lasów, łąk podmokłych i stawów w okolicy Duczowa-Jedlisk – proponowany rezerwat przyrody „Krystyna” o ogólnej powierzchni 137 ha. Obszar jest mozaiką krajobrazową podmokłych łąk, niewielkich kompleksów wilgotnych lasów i stawów o unikalnym w skali regionu charakterze. Stanowi teren o rzadkich w województwie walorach krajobrazowych. Pod względem florystycznym jest to obszar o dużym zróżnicowaniu siedlisk i bogactwie zbiorowisk, a także o cennych w skali województwa walorach faunistycznych;
- kompleks wilgotnych łąk „Międzybrodzie”. Obszar ten tylko częściowo znajduje się na terenie gminy Wołczyn, pozostała część leży w gminie Domaszowice;
- dolina Czarnej Wody z kompleksem łąk świeżych i wilgotnych oraz łągów;
- stawy i lasy w obrębie folwarku Rozalia i Miechowskich Stawów;
- dolina Wołczyńskiego Strumienia z kompleksem łąk świeżych i wilgotnych oraz lasów łągowych i grądowych.

Bezkręgowce

Fauna bezkręgowców występująca w granicach gminy Wołczyn reprezentowana jest zarówno przez gatunki objęte ochroną ścisłą i częściową, jak i gatunki niechronione. Informacje na temat występowania bezkręgowców w granicach gminy zaczerpnięto z danych udostępnionych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Opolu oraz

⁴⁴ Program ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2020–2023 z perspektywą do 2027 r.

z Programów Ochrony Przyrody dla Nadleśnictw Namysłów⁴⁵ i Kluczbork⁴⁶. Tę grupę zwierząt podzielono na stawonogi i mięczaki.

W poniższym wykazie zastosowano następujące skróty: ś – ochrona ścisła, cz – ochrona częściowa, Zał. II i IV DS – gatunki ujęte w załączniku II i IV dyrektywy w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory 92/43/EWG zwanej dyrektywą siedliskową.

Stawonogi: biegacz granulowaty *Carabus granulatus*; biegacz ogrodowy *Carabus hortensis*; biegacz wręgaty *Carabus cancellatus*; czerwонецzyk fioletek *Lycaena helle* (ś), Zał. II i IV DS kod 4038; czerwонецzyk nieparek *Lycaena dispar* (ś), Zał. II i IV DS kod 1060; głoworożek hubiak *Neomida haemorrhoidalis*; modraszek nausitous *Phengaris nausithous* (ś) Zał. II i IV DS kod 1061; napierśnik torfowiskowy *Stethophyma grossum*; pachnica dębowa *Osmoderma eremita* (ś) Zał. II i IV DS kod 6966; paż królowej *Papilio machaon*; siwoszek błękitny *Oedipoda caerulea*; trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia* (ś) Zał. II i IV DS kod 1037; trzmiel ziemny *Bombus terrestris* (cz); tygrzyk paskowany *Argiope bruennichi*.

Mięczaki: ślimak winniczek *Helix pomatia* (cz); ślimaki z rodzaju bursztyńka *Succinea* sp.

Ryby

Informacje na temat występowania ryb w granicach gminy zaczerpnięto z danych udostępnionych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Opolu, a także z Banku Danych Zasobów Przyrodniczych⁴⁷ i opracowania Jermaczka i in. (2013)⁴⁸.

W poniższym wykazie gatunków ryb zastosowano następujące skróty: ś – ochrona ścisła, cz – ochrona częściowa, Zał. II i V DS – gatunki ujęte w załączniku II i V dyrektywy w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory 92/43/EWG zwanej dyrektywą siedliskową:

brzana *Barbus barbus*, Zał. V DS; ciernik *Gasterosteus aculeatus*; jaż *Leuciscus idus*; jelec *Leuciscus leuciscus*; kiełb *Gobio gobio*; kleń *Leuciscus cephalus*; koza *Cobitis taenia* (ś), Zał. II DS kod 6963; leszcz *Abramis brama*; miętus *Lota lota*; okoń *Perca fluviatilis*; piskorz *Misgurnus fossilis* (cz), Zał. II DS kod 1145; sumik karłowaty *Ameiurus nebulosus*; szczupak *Esox lucius*; ślíz pospolity *Barbatula barbatula* (cz); ukleja *Alburnus alburnus*

Płazy i gady

Informacje na temat występowania gatunków płazów i gadów w granicach gminy zaczerpnięto z danych udostępnionych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Opolu, z Banku Danych Zasobów Przyrodniczych⁴⁹ oraz z Atlasu płazów i gadów Polski⁵⁰, a także z Programu Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Namysłów⁵¹.

W poniższym wykazie gatunków płazów i gadów zastosowano następujące skróty: ś – ochrona ścisła, cz – ochrona częściowa, Zał. II i IV DS – gatunki ujęte w załączniku II i IV

⁴⁵ Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwo Namysłów na okres gospodarczy od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2030 r. Program Ochrony Przyrody. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oddział w Warszawie

⁴⁶ Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwo Kluczbork na okres gospodarczy od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2028 r. Program Ochrony Przyrody. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oddział w Warszawie

⁴⁷ Bank Danych Zasobów Przyrodniczych: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> (dostęp 4.02.2025 r.)

⁴⁸ Jermaczek A., Pawlaczyk P., Przybylska J. 2013. Strategia odtwarzania naturalnego charakteru rzeki – osiągnięcia dobrego stanu wód rzeki Stobrawy do roku 2015. Świebodzin, Opole

⁴⁹ Bank Danych Zasobów Przyrodniczych: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> (dostęp 4.02.2025 r.)

⁵⁰ Atlas płazów i gadów Polski, Instytut Ochrony Przyrody PAN:

https://www.iop.krakow.pl/atlas_plazow_i_gadow_polski_1_158.html (dostęp 4.02.2025 r.)

⁵¹ Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwo Namysłów na okres gospodarczy od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2030 r. Program Ochrony Przyrody. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oddział w Warszawie

dyrektywy w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory 92/43/EWG zwanej dyrektywą siedliskową.

Płazy: grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus* (ś), kumak nizinny *Bombina bombina* (ś), Zał. II i IV DS; ropucha szara *Bufo bufo* (cz); ropucha zielona *Pseudepidalea viridis* (ś), Zał. IV DS; rzekotka drzewna *Hyla arborea* (ś) Zał. IV DS; traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* (ś), Zał. II DS kod 1166; traszka zwyczajna *Triturus vulgaris* (cz); żaba jeziorkowa *Rana lessonae* (cz), Zał. IV DS; żaba moczarowa *Rana arvalis* (ś), Zał. IV DS; żaba trawna *Rana temporaria* (cz); żaba wodna *Rana esculenta* (cz)

Gady: jaszczurka zwinka *Lacerta agilis* (cz), Zał. IV DS; jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara* (cz); padalec zwyczajny *Anguis fragilis* (cz); zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix* (cz); żmija zygzakowata *Vipera berus* (cz)

Ptaki

Gatunki ptaków podzielono ze względu na preferowany typ ekosystemu na ptaki typowo leśne, ptaki krajobrazu otwartego, ptaki związane z terenami wodno-błotnymi i podmokłymi oraz ptaki towarzyszące siedliskom ludzkim. Informacje o występowaniu gatunków ptaków w granicach gminy Wołczyn zaczerpnięto z danych udostępnionych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Opolu, z Programu Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Namysłów⁵², Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn⁵³, opracowania Jermaczka i in. (2013)⁵⁴ oraz z internetowej bazy danych Ornitho.pl⁵⁵

Zgodnie z poniższym wykazem w granicach gminy zaobserwowano co najmniej 123 gatunki ptaków, wśród których 29 ujęto w załączniku I dyrektywy w sprawie ochrony dzikiego ptactwa 2009/147/WE zwanej dyrektywą ptasią. Najliczniej reprezentowane są gatunki związane z lasami i ich obrzeżami. Drugie pod względem liczebności są gatunki krajobrazu otwartego.

Awifauna zbiorników wodnych, dolin rzecznych, terenów podmokłych i ich najbliższego sąsiedztwa:

bielik *Haliaeetus albicilla* (ś), Zał. I DP kod A075; czapla siwa *Ardea cinerea* (cz), Zał. I DP kod A028; czarnogłówek *Poecile montanus* (ś); czernica *Aythya fuligula* (łow.), Zał. II DP kod A061; gągoł *Bucephala clangula* (ś), Zał. I DP kod A067; gęgawa *Anser anser* (łow.), Zał. II DP kod A043; głowienka *Aythya ferina* (łow.), Zał. II DP kod A059; krzyżówka *Anas platyrhynchos* (łow.), Zał. II DP kod A053; łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus* (ś), Zał. I DP kod A038; łabędź niemy *Cygnus olor* (ś), Zał. I DP kod A036; łyska *Fulica atra* (łow.), Zał. II DP; perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus* (ś), Zał. I DP kod A005; perkoz *Tachybaptus ruficollis* (ś), Zał. I DP kod A004; rybołów *Pandion haliaetus* (ś), Zał. I DP kod A094; samotnik *Tringa ochropus* (ś), Zał. I DP kod A165; zimorodek *Alcedo atthis* (ś) Zał. I DP kod A229; żuraw *Grus grus* (ś) Zał. I DP kod A127.

Awifauna krajobrazu otwartego (łąki, pola, zarośla i zadrzewienia śródpolne):

bażant *Phasianus colchicus* (łow.), Zał. II DP; błotniak zbożowy *Circus cyaneus* (ś), Zał. I DP kod A082; bocian biały *Ciconia ciconia* (ś), Zał. I DP kod A031; cierniówka *Sylvia communis* (ś); czajka *Vanellus vanellus* (ś), Zał. I DP kod A142; derkacz *Crex crex* (ś), Zał. I DP kod A122; dudek *Upupa epops* (ś), Zał. I DP kod A232; gąsiorek *Lanius collurio* (ś) Zał. I DP kod A338; jarzębatka *Sylvia nisoria* (ś), Zał. I DP kod A307; kłaskawka *Saxicola rubicola* (ś); kulczyk *Serinus serinus* (ś); kuropatwa *Perdix perdix* (łow.), Zał. II DP; makolągwa *Linaria cannabina* (ś); mazurek

⁵² Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwo Namysłów na okres gospodarczy od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2030 r. Program Ochrony Przyrody. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oddział w Warszawie

⁵³ Program ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2020–2023 z perspektywą do 2027 r.

⁵⁴ Jermaczek A., Pawlaczyk P., Przybylska J. 2013. Strategia odtwarzania naturalnego charakteru rzeki – osiągnięcia dobrego stanu wód rzeki Stobrawy do roku 2015. Świebodzin, Opole

⁵⁵ https://www.ornitho.pl/index.php?m_id=1 (dostęp 26.02.2025 r.)

Passer montanus (ś); ortolan *Emberiza hortulana* (ś) Zał. I DP kod A379; piegża *Sylvia curruca* (ś); pliszka siwa *Motacilla alba* (ś); pliszka żółta *Motacilla flava* (ś); pokląskwa *Saxicola rubetra* (ś); potrzyszcz *Miliaria calandra* (ś); potrzos *Emberiza schoeniclus* (ś); pustułka *Falco tinnunculus* (ś); skowronek *Alauda arvensis* (ś); słonka *Scolopax rusticola* (łow.) Zał. II DP kod A155; srokosz *Lanius excubitor* (ś); świergotek łąkowy *Anthus pratensis* (ś); szczygieł *Carduelis carduelis* (ś); trznadel *Emberiza citrinella* (ś); turkawka *Streptopelia turtur* (ś); żoła *Merops apiaster* (ś);

Awifauna terenów leśnych i ich obrzeży:

bocian czarny *Ciconia nigra* (ś), Zał. I DP kod A030; bogatka *Parus major* (ś); czyż *Spinus spinus* (ś); dzięcioł czarny *Dryocopus martius* (ś), Zał. I DP kod A236; dzięcioł duży *Dendrocopos major* (ś); dzięcioł średni *Dendrocopos medius* (ś), Zał. I DP kod A238; dzięcioł zielonosiwy *Picus canus* (ś), Zał. I DP kod A234; dzwonek *Chloris chloris* (ś); gil *Pyrrhula pyrrhula* (ś); grubodziób *Coccothraustes coccothraustes* (ś); grzywacz *Columba palumbus* (łow.), Zał. II DP; kania ruda *Milvus milvus* (ś), Zał. I DP kod A074; kapturka *Sylvia atricapilla* (ś); kos *Turdus merula* (ś); kowalik *Sitta europaea* (ś); krogulec *Accipiter nisus* (ś); kruk *Corvus corax* (cz); kukułka *Cuculus canorus* (ś); kwiczoł *Turdus pilaris* (ś); lerka *Lullula arborea* (ś), Zał. I DP kod A246; modraszka *Cyanistes caeruleus* (ś); muchołówka mała *Ficedula parva* (ś), Zał. I DP kod A320; muchołówka szara *Muscicapa striata* (ś); myszołów zwyczajny *Buteo buteo* (ś); orlik krzykliwy *Clanga pomarina* (ś), Zał. I DP kod A089; paszkoć *Turdus viscivorus* (ś); pełzacz leśny *Certhia familiaris* (ś); pełzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla* (ś); piecuszek *Phylloscopus trochilus* (ś); pierwiosnek *Phylloscopus collybita* (ś); pleszka *Phoenicurus phoenicurus* (ś); raniuszek *Aegithalos caudatus* (ś); rudzik *Erithacus rubecula* (ś); sikora uboga *Poecile palustris* (ś); siniak *Columba oenas* (ś) Zał. I DP kod A207; sosnowka *Periparus ater* (ś); sójka *Garrulus glandarius* (ś); sóweczka *Glaucidium passerinum* (ś), Zał. I DP kod A217; strzyżyk *Troglodytes troglodytes* (ś); śpiewak *Turdus philomelos* (ś); świergotek drzewny *Anthus trivialis* (ś); świstunka leśna *Phylloscopus sibilatrix* (ś); trzmielojad *Pernis apivorus* (ś), Zał. I DP kod A072; wilga *Oriolus oriolus* (ś); zięba *Fringilla coelebs* (ś); zniczek *Regulus ignicapilla* (ś).

Awifauna w pobliżu siedzib ludzkich:

dymówka *Hirundo rustica* (ś); gawron *Corvus frugilegus* (cz); kawka *Coloeus monedula* (ś); kopciuszek *Phoenicurus ochruros* (ś); puszczyk *Strix aluco* (ś); sierpówka (synogarlica turecka) *Streptopelia decaocto* (ś); sroka *Pica pica* (cz); szpak *Sturnus vulgaris* (ś); wróbel *Passer domesticus* (ś); wrona siwa *Corvus corone* (cz).

Ssaki

Informacje na temat występowania gatunków ssaków w granicach gminy zaczerpnięto z danych udostępnionych przez Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska w Opolu, z Banku Danych Zasobów Przyrodniczych⁵⁶ oraz z Atlasu ssaków Polski⁵⁷.

W poniższym wykazie gatunków ssaków zastosowano następujące skróty: ś – ochrona ścisła, cz – ochrona częściowa, Zał. II i IV DS – gatunki ujęte w załączniku II i IV dyrektywy w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory 92/43/EWG zwanej dyrektywą siedliskową:

borsuk *Meles meles* (łow.); bóbr europejski *Castor fiber* (cz), Zał. II i IV DS kod 1337; daniel *Dama dama* (łow.); dzik *Sus scrofa* (łow.); gacek brunatny *Plecotus auritus* (ś), Zał. IV DS; gacek szary *Plecotus austriacus* (ś), Zał. IV DS; jeleń szlachetny *Cervus elaphus* (łow.); karlik drobny *Pipistrellus pygmaeus* (ś); koszatka *Dryomys nitedula* (ś); kret *Talpa europaea* (cz);

⁵⁶ Bank Danych Zasobów Przyrodniczych: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> (dostęp 4.02.2025 r.)

⁵⁷ Atlas ssaków Polski, Instytut Ochrony Przyrody PAN: https://www.iop.krakow.pl/atlas_of_mammals_polish_2_157.html (dostęp 4.02.2025 r.)

królik *Oryctolagus cuniculus*; kuna domowa *Martes foina*; kuna leśna *Martes martes* (łow.); lis *Vulpes vulpes* (łow.); mopek zachodni *Barbastella barbastellus* (ś), Zał. II i IV DS kod 1308; mroczek późny *Eptesicus serotinus* (ś), Zał. IV DS; nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii* (ś), Zał. II i IV DS kod 1323; nocek Brandta *Myotis brandtii* (ś), Zał. IV DS; nocek duży *Myotis myotis* (ś), Zał. II i IV DS kod 1324; nornica ruda *Myodes glareolus*; nornik północny *Microtus oeconomus*; orzesznica *Muscardinus avellanarius* (ś); popielica *Glis glis* (cz); sarna *Capreolus capreolus* (łow.); tchórz zwyczajny *Mustela putorius* (łow.); wiewiórka pospolita *Sciurus vulgaris* (cz); wilk *Canis lupus* (ś), Zał. II i IV DS. kod 1352; wydra *Lutra lutra* (cz), Zał. II i IV DS kod 1355; zając szarak *Lepus europaeus* (łow.).

6.7.5 Węzły i korytarze ekologiczne

Gmina Wołczyn charakteryzuje się umiarkowanie rozwiniętym systemem powiązań przyrodniczych z terenami ościennymi, głównie dzięki ciekom występującym na jej terenie, a pełniącym funkcje korytarzy ekologicznych o randze regionalnej i subregionalnej⁵⁸, oraz obecności dwóch korytarzy ekologicznych o randze międzynarodowej.

Przez obszar gminy przebiegają dwa korytarze ekologiczne: Bory Stobrawskie (GKPdC-12) i Stawy Milickie-Bory Stobrawskie (GKPdC-14). Oba korytarze mają rangę międzynarodową i są częścią ważnego Korytarza Południowo-Centralnego (KPdC) łączącego Roztocze z Lasami Janowskimi, Puszcą Sandomierską i Świętokrzyską, Przedborskim Parkiem Krajobrazowym, Załęczańskim Parkiem Krajobrazowym, który następnie schodzi do Lasów Lublinieckich i Borów Stobrawskich, sięgając do Lasów Milickich i Doliny Baryczy, a przez Bory Dolnośląskie do granicy polsko-niemieckiej. Jest to więc jeden z trzech kluczowych w skali kraju korytarzy ekologicznych o położeniu równoleżnikowym⁵⁹.

Bardzo ważą rolę w systemie powiązań przyrodniczych obszaru gminy odgrywają ciek. Na terenie gminy Wołczyn można wyróżnić trzy korytarze ekologiczne o zróżnicowanej randze⁶⁰:

- korytarz ekologiczny doliny Stobrawy (ranga regionalna) – łączy obszar gminy z położonymi na południowy zachód: SOO Łąki w okolicach Karłowic nad Stobrawą PLH160012 oraz OSO Grądy Odrzańskie PLB020002; na terenie gminy wzdłuż korytarza skupione są ekosystemy łąkowe i leśne;
- korytarz ekologiczny doliny rzeki Pratwy i jej drobniejszych dopływów (rangi subregionalnej) – łączy obszar gminy z położonym na północ Obszarem Chronionego Krajobrazu Doliny Prosnicy; korytarz zlokalizowany jest w północno-wschodniej części gminy;
- korytarz ekologiczny doliny Wołczyńskiego Strumienia (ranga lokalna) – główny korytarz ekologiczny w gminie o przebiegu południkowym zapewniający połączenie pomiędzy kompleksami leśnymi na północy i tymi zlokalizowanymi w południowej części gminy; wzdłuż korytarza koncentrują się kompleksy łąk, pastwisk i fragmenty lasów łęgowych.

Ponadto w strukturze przyrodniczej gminy wyróżniają się następujące elementy:

- płaty ekologiczne leśne – Lasów Stobrawskich i kompleksu leśnego w rejonie Komorzy (północna część gminy), a także kompleksu na wschód od Wołczyna;
- obszary węzłowe – grupujące dobrze zachowane ekosystemy i liczne gatunki chronione fauny i flory – w większości zlokalizowane w dolinach rzecznych.

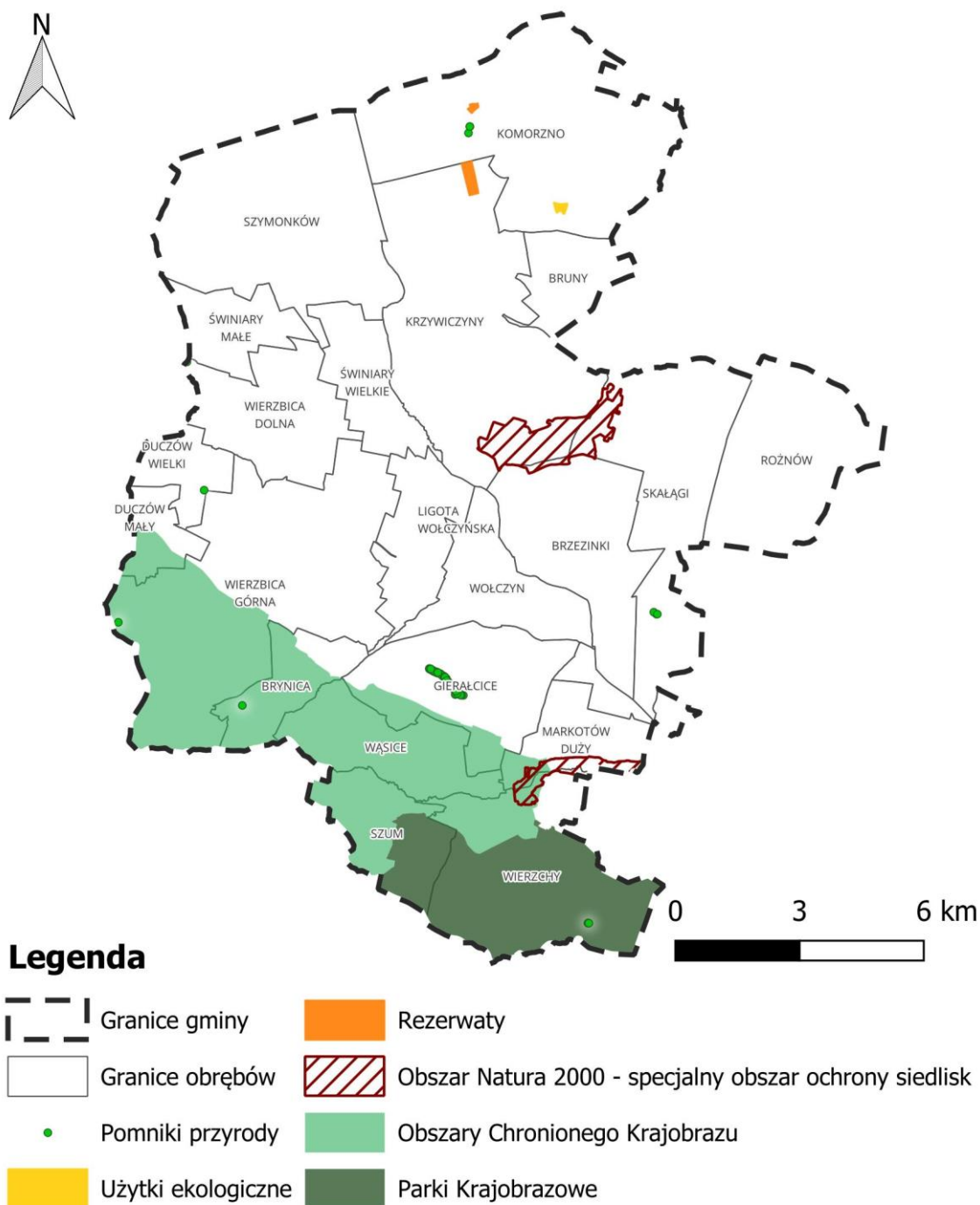
⁵⁸ Staszek W., Badora K., Niecikowski K. 2011. Opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołczyn

⁵⁹ Mapa korytarzy ekologicznych w Polsce: <https://mapa.korytarze.pl/> (dostęp: 26.03.2025 r.)

⁶⁰ Staszek W., Badora K., Niecikowski K. 2011. Opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołczyn

Obszary węzłowe na terenie gminy mają istotne znaczenie dla zachowania stanowisk gatunków roślin i zwierząt. Grupują one szereg zidentyfikowanych siedlisk przyrodniczych – chronionych na podstawie załącznika I dyrektywy siedliskowej, takich jak: zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*) i ekstensywnie użytkowane łąki świeże, nizinne, grądy, łęgi jesionowo- olszowej i wiązowo-jesionowe, czy buczyny i bory bagienne. Sieć połączeń lokalnych, w granicach samej gminy, wzmacniają inne drobne cieki oraz lasy. Uzupełnieniem tego systemu są zadrzewienia parkowe oraz zarośla śródpolne i pasy zadrzewień (także przydrożnych).

Istotny wpływ na strukturę powiązań przyrodniczych gminy Wołczyn wywierają bariery ekologiczne. Należą do nich bariery sztuczne oraz naturalne, uniemożliwiające roślinom i zwierzętom zasiedlanie obszarów znajdujących się poza ich naturalnym zasięgiem występowania. Z najistotniejszych barier przyrodniczych analizowanego terenu wymienić można: drogę krajową nr 42 Kamienna-Rudniki, linię kolejową nr 143 relacji Kalety– Wrocław Popowice WP2 czy zespół zabudowy i infrastruktury technicznej (drogi) miasta Wołczyn – przecinający korytarz ekologiczny Wołczyńskiego Strumienia.

Rycina 3. Formy ochrony przyrody na obszarze gminy Wołczyn

6.7.6 Lasy

Zbiorowiska leśne zajmują na terenie gminy łączną powierzchnię 6 683,54 ha, co odpowiada lesistości na poziomie 27,7%^{61,62}.

Lasy występujące na terenie gminy Wołczyn znajdują się pod zarządem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach. Większość powierzchni gminy znajduje się w granicach Nadleśnictwa Namysłów i trzech leśnictw: Polkowickie, Komorzno i Wołczyn. Południowe

⁶¹ Program ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2020–2023 z perspektywą do 2027 r.

⁶² GUS, Bank Danych Lokalnych, stan na dzień 31.12.2023 r. (dostęp 28.01.2025 r.)

krańce gminy Wołczyn znajdują się w granicach Nadleśnictwa Kluczbork, a w jego obrębie w granicach trzech leśnictw: Zawieść, Szum i Żabieniec.

Rozmieszczenie lasów w gminie jest nierównomierne. Duże kompleksy lasów występują na południu, południowym wschodzie i północy. Największe powierzchnie lasów występują w sołectwach: Komorzno, Krzywiczyny, Wierzchy, Wierzbica Górna i Skałagi. Największą lesistością charakteryzują się sołectwa: Wierzchy, Szum, Komorzno i Brynica, a najmniejszą odznaczają się głównie sołectwa położone w środkowej części gminy: Bruny, Świniary Małe i Świniary Wielkie. Sołectwa gdzie nie występują lasy to Duczów Wielki, Ligota Wołczyńska i Markotów Mały⁶³.

Lasy obu nadleśnictw są lasami wielofunkcyjnymi – obok funkcji gospodarczych spełniają również funkcje ochronne, dydaktyczne, rekreacyjno-turystyczne, ekologiczne, krajobrazowe i kulturowe. Uwzględniając powyższe, można wyodrębnić trzy zasadnicze grupy lasu, tj.: rezerwaty, lasy ochronne i lasy gospodarcze.

Na terenie gminy można wyróżnić wszystkie trzy ww. grupy lasów. Lasy gospodarcze, które zdecydowanie dominują w krajobrazie, lasy rezerwatowe – objęte ochroną w granicach dwóch rezerwatów przyrody w północnej części gminy – oraz lasy ochronne. Wśród tych ostatnich zdecydowanie dominują lasy wodochronne, które są szczególnie skoncentrowane w południowo-zachodniej i południowo-wschodniej części gminy⁶⁴, niewielkie powierzchnie zajmują także drzewostany nasienne. Oczywiście jest również, że zbiorowiska leśne będą jednocześnie pełnić funkcje turystyczno-rekreacyjne i edukacyjne.

7. ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Po 30 czerwca 2026 r., w przypadku braku uchwalonego planu ogólnego, rozwój przestrzenny gminy zostanie poważnie ograniczony. Niemożliwe będzie podejmowanie nowych inwestycji budowlanych, ponieważ nie będzie podstaw prawnych do wydawania decyzji o warunkach zabudowy ani uchwalania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Jakiegokolwiek działania inwestycyjne będą mogły być prowadzone jedynie na terenach objętych już obowiązującymi planami miejscowymi lub na podstawie decyzji o warunkach zabudowy, które zostaną zatwierdzone i staną się prawomocne przed końcem czerwca 2026 roku.

Brak uchwalonego planu ogólnego uniemożliwi opracowanie kolejnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawanie decyzji o warunkach zabudowy, tym samym może doprowadzić do zahamowania rozwoju gminy.

Brak realizacji projektowanego dokumentu bezpośrednio nie spowoduje zmian w aktualnym stanie środowiska. Należy jednak zaznaczyć, iż plan ogólny jest dokumentem planistycznym, mającym na celu uporządkowanie przestrzeni i przeciwdziałanie niekontrolowanej zabudowie. Umożliwia on przemyślane planowanie rozwoju infrastruktury technicznej, realizację inwestycji przyjaznych dla środowiska i wspieranie projektów proekologicznych.

⁶³ Program ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2020–2023 z perspektywą do 2027 r.

⁶⁴ Bank Danych o Lasach: <https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/mapy> (dostęp 28.01.2025 r.)

8. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY

Na terenie gminy Wołczyn ustanowione zostały następujące formy ochrony przyrody:

- Rezerваты przyrody: Krzywiczyny i Komorzno;
- Stobrawski Park Krajobrazowy;
- Obszar chronionego Krajobrazu Lasy Sobrawsko-Turawskie;
- obszar Natura 2000: Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Teklusia (PLH160017) i Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą (PLH160013);
- 14 pomników przyrody;
- użytek ekologiczny Rozalia.

W granicach gminy Wołczyn, występują następujące istniejące i potencjalne zagrożenia związane z zapisami planu ogólnego:

- inwestycje liniowe naziemne (drogi, linie energetyczne, linie kolejowe) oraz podziemne (sieci kanalizacyjne i wodociągowe, gazociągi) – inwestycje nadziemne mogą znacząco wpływać na środowisko zarówno na etapie realizacji, jak i po jej zakończeniu. Budowa takiej inwestycji może spowodować zakłócenie ciągłości korytarzy ekologicznych, fragmentacji oraz izolacji siedlisk, co ograniczy migrację gatunków zwierząt i roślin. Inwestycje liniowe mogą zmieniać naturalne stosunki wodne, powodując między innymi zmniejszenie retencji wody, zmianę przepływu rzek i strumieni oraz osuszanie mokradeł. Inwestycje podziemne wpływają na środowisko jedynie na etapie realizacji, po zakończeniu prac można ponownie przywrócić stan sprzed etapu budowy.
- możliwość budowy instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE). Budowa elektrowni słonecznych oraz wiatrowych może prowadzić do potencjalnej wycinki lasu, zniszczenia terenów łąkowych, a w konsekwencji do utraty bioróżnorodności na danym obszarze. Dodatkowym problemem mogą być zaburzenia w migracjach zwierząt. Mimo, że infrastruktura odnawialnych źródeł energii jest kluczowym rozwiązaniem do odejścia od paliw kopalnych, może na dużą skalę wpływać przede wszystkim na wartości krajobrazowe.

Zagrożenie środowiska na terenie gminy Wołczyn, w tym obszarów chronionych, wiąże się z obniżeniem walorów krajobrazowych oraz przyrodniczych w wyniku zwiększonego zainwestowania terenów oraz realizację elementów infrastruktury drogowej, technicznej oraz farm odnawialnych źródeł energii.

Na obszarach chronionych występują następujące zagrożenia, presje i działania mające negatywny wpływ na obszary, zidentyfikowane na podstawie planów zadań ochronnych dla obszarów.

Tabela 8. Zagrożenia dla obszarów Natura 2000 na terenie gminy

Forma ochrony przyrody	Istniejące zagrożenia	Potencjalne zagrożenia
Obszar Natura 2000 Teklusia	A03.03 – zaniechanie/brak koszenia B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew; I01 – obce gatunki inwazyjne;	A02 – zmiana sposobu uprawy; A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja; A03.03 – zaniechanie/brak koszenia;

Forma ochrony przyrody	Istniejące zagrożenia	Potencjalne zagrożenia
	I02 – problematyczne gatunki rodzime.	A04.01.01 – intensywny wypas bydła; B02.02 – wycinka lasu; I02 – problematyczne gatunki rodzime; I01 – obce gatunki inwazyjne; J02.01 – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie.
Obszar Natura 2000 Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą	A02 – zmiana sposobu uprawy; A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja; A03.03 – zaniechanie/brak koszenia; A10.01 – usuwanie żywopłotów i zagajników lub roślinności karłowatej; I01 – obce gatunki inwazyjne; I02 – problematyczne gatunki rodzime; J02.02 – usuwanie osadów (mułu...); J03.02 – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk; K02 – ewolucja biocenotyczna, sukcesja.	A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja; A04.01.01 – intensywny wypas bydła; I01 – obce gatunki inwazyjne; J02.01 – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie; J02.02 – usuwanie osadów (mułów...).

Źródło: Plany zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Teklusia oraz Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą

Przy inwestycjach prowadzonych na terenach objętych ochroną należy pamiętać o konieczności przeprowadzenia szczegółowej analizy wpływu inwestycji na środowisko, szczególnie na obszary Natura 2000 i na terenie rezerwatów przyrody. W przypadku infrastruktury liniowej nadziemnej potrzebne będzie stosowanie rozwiązań zmniejszających śmiertelność zwierząt, jednak przy inwestycjach liniowych podziemnych istotny będzie wybór technologii budowy ograniczającej degradację gleby i wód gruntowych.

Inwestycje na obszarach chronionych wymagają szczególnej ostrożności ze względu na ich unikatowy charakter przyrodniczy. Przeprowadzenie szczegółowych badań, w tym oceny oddziaływania na środowisko, pozwoli na realizację projektów w sposób zrównoważony.

Należy jednak mieć na uwadze, że wyznaczone w planie ogólnym strefy nie określają docelowego przeznaczenia terenu, a jedynie wskazują na katalog dostępnych przeznaczeń terenu. Doprecyzowanie tych obszarów nastąpi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Nie oznacza to zatem, że na tych terenach z pewnością zostanie zlokalizowana opisana powyżej infrastruktura. Zapisy te jedynie umożliwiają realizację wskazanych inwestycji w granicach analizowanych stref. Szczegółowy wpływ potencjalnych przedsięwzięć na środowisko przyrodnicze gminy Wołczyn powinien zostać dokładnie przeanalizowany na etapie procedury uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

9. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PLANU

Realizacja ustaleń zawartych w projekcie planu ogólnego nie stoi w sprzeczności z celami ochrony środowiska określonymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotnymi z punktu widzenia projektu planu. W projekcie uwzględnione zostały cele środowiskowe wyznaczone w kluczowych dokumentach obowiązujących na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym.

Europejski Zielony Ład

Europejski Zielony Ład został przyjęty przez Komisję Europejską 11 grudnia 2019 r. Jest to pakiet inicjatyw politycznych, którego celem jest skierowanie UE na drogę transformacji ekologicznej, a ostatecznie – osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. Zgodnie z założeniami dokumentu Unia Europejska ma zostać przekształcona w nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę. Dokument zawiera obszary tematyczne, wraz z założeniami i celami UE. Kluczowe z punktu widzenia ochrony środowiska założenia to:

- neutralność klimatyczna;
- przejście na czystą energię;
- zdrowy system żywnościowy dla ludzi i planety;
- ochrona środowiska i oceanów;
- wydajny, bezpieczny i przyjazny dla środowiska transport.

Agenda 2030

Agenda 2030 to strategia rozwoju świata do 2030 roku. Została przyjęta w 2015 roku, gdy wszystkie 193 państwa członkowskie ONZ jednogłośnie przyjęły rezolucję „Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”. W ramach Agendy 2030 określonych zostało 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju oraz związane z nimi 169 zadań, które mają zostać osiągnięte do 2030 roku, obejmują one 5 obszarów: ludzi, planetę, dobrobyt, pokój oraz partnerstwo.

Cele Zrównoważonego Rozwoju wyznaczone w ramach Agendy 2030 to m.in.:

- zapewnienie dostępu do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie;
- zapewnienie wzorców zrównoważonej konsumpcji i produkcji;
- podjęcie pilnych działań w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom;
- ochrona, przywrócenie oraz promowanie zrównoważonego użytkowania ekosystemów lądowych, zrównoważonego gospodarowania lasami, zwalczanie pustynnienia, powstrzymywanie i odwracanie procesu degradacji gleby oraz powstrzymywanie przed utratą różnorodności biologicznej.

Europejska Konwencja Krajobrazowa

Europejska Konwencja Krajobrazowa została sporządzona we Florencji 20 października 2000 r. Jest jedynym aktem międzynarodowym w całości dedykowanym tematyce krajobrazu. Konwencja została ratyfikowana przez Polskę 27 września 2004 r., a weszła w życie 1 stycznia 2005 r. Celem Europejskiej Konwencji Krajobrazowej jest promowanie ochrony, gospodarki i planowania krajobrazu oraz organizowanie współpracy europejskiej w tym zakresie, opartej na wymianie doświadczeń, specjalistów i tworzeniu dobrej praktyki krajobrazowej.

W ramach realizacji zapisów Konwencji, podejmowane są działania mające na celu m.in.:

- prawne uznanie krajobrazu jako istotnego komponentu otoczenia ludzi;

- ustanowienie procedur udziału społeczeństwa w procesach planowania i zarządzania krajobrazem;
- uwzględnianie kwestii krajobrazowych we wszelkich działaniach związanych z zarządzaniem przestrzenią.

Konwencja o różnorodności biologicznej

Konwencja o różnorodności biologicznej została sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r., weszła w życie w dniu 29 grudnia 1993 r. Stronami Konwencji jest 195 państw oraz Unia Europejska. Konwencja została ratyfikowana przez Polskę w 1996 r. Konwencja ma trzy cele: ochronę różnorodności biologicznej, zrównoważone użytkowanie jej elementów oraz uczciwy i sprawiedliwy podział korzyści wynikających z wykorzystania zasobów genetycznych. Przy podejmowaniu postanowień i konkretnych działań równie ważne jest zachowanie bogactwa przyrodniczego, jak zaspokajanie potrzeb obecnych i przyszłych pokoleń, przy przestrzeganiu zasady dzielenia się korzyściami z wykorzystania zasobów ze społecznościami, które te zasoby udostępniają. Każde państwo ma suwerenne prawo do korzystania z własnych zasobów przyrodniczych, zgodnie z prowadzoną polityką, zawartą w krajowej strategii różnorodności biologicznej i stosownym programie działań.

Ramowa Dyrektywa Wodna

Głównym dokumentem związanym z gospodarowaniem wodami jest Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej. Dyrektywa określa zasady, które mają powstrzymać pogarszanie się stanu wód w Unii Europejskiej (UE) i umożliwić osiągnięcie „dobrego stanu” europejskich rzek, jezior i wód podziemnych. Do jej głównych celów należą:

- ochrona wszystkich wód;
- zapobieganie dalszemu pogarszaniu oraz ochrona i poprawa stanu ekosystemów wodnych oraz ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio uzależnionych od ekosystemów wodnych;
- zmniejszenie poziomu zanieczyszczenia części wód;
- zapewnienie zrównoważonego wykorzystania wód przez osoby fizyczne i przedsiębiorstwa;
- zrównoważone korzystanie z wód oparte na długoterminowej ochronie dostępnych zasobów wodnych.

Agenda Terytorialna 2030

Agenda Terytorialna 2030 została przyjęta 1 grudnia 2020 roku w Niemczech przez ministrów odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne, rozwój terytorialny oraz spójność terytorialną. Dokument ten wyznacza ramy działań na rzecz promowania spójności terytorialnej w Europie. W Agendzie podkreślono kluczową rolę strategicznego planowania przestrzennego oraz określono jego główne kierunki, oparte na dwóch nadrzędnych celach: Sprawiedliwa Europa oraz Zielona Europa. Cele te obejmują sześć priorytetowych obszarów działania na rzecz rozwoju terytorium Europy jako całości, uwzględniającej wszystkie jej regiony:

- wspieranie bardziej zrównoważonego rozwoju terytorialnego, wykorzystującego różnorodność Europy,
- dążenie do zbieżnego rozwoju lokalnego i regionalnego oraz zmniejszenia nierówności między obszarami,
- ułatwianie życia i pracy ponad granicami państwowymi,
- promowanie lepszych, ekologicznych środków utrzymania oraz tworzenie miast i regionów neutralnych klimatycznie i odpornych na zmiany,

- wzmacnianie silnych i zrównoważonych gospodarek lokalnych w warunkach globalizacji,
- rozwijanie zrównoważonej łączności cyfrowej i fizycznej pomiędzy obszarami.

Wdrożenie i uszczegółowienie międzynarodowych i wspólnotowych celów środowiskowych odbywa się na poziomie krajowym – m.in. w takich dokumentach jak:

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – Strategia Rozwoju w Obszarze Środowiska i Gospodarki Wodnej

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – Strategia Rozwoju w Obszarze Środowiska i Gospodarki Wodnej została przyjęta Uchwałą nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, polityka ma za zadanie zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz podniesienie jakości życia dla wszystkich mieszkańców. W ramach systemu dokumentów strategicznych dokładnie precyzuje "Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)". Polityka będzie stanowiła podstawę do efektywnego wykorzystania środków europejskich na lata 2021–2027. Strategia ta wspiera również wdrażanie celów i zobowiązań Polski na poziomie międzynarodowym, w tym na szczeblu unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 roku oraz celów zrównoważonego rozwoju zawartych w Agendzie 2030.

W ramach polityki, uchylono Strategię "Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku" w części dotyczącej Celu 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska oraz Celu 3. Poprawa stanu środowiska. Główny cel Polityki, tj. rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, został przeniesiony wprost z SOR. Cele szczegółowe zostały określone w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska, umożliwiając jednocześnie łączenie kwestii związanych z ochroną środowiska z potrzebami gospodarczymi i społecznymi. W ramach celów szczegółowych uwzględniono aspekty zdrowia, gospodarki oraz klimatu. Realizacja celów środowiskowych będzie wspierana przez cele horyzontalne związane z edukacją ekologiczną oraz efektywnością funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska. Cele szczegółowe będą realizowane przez kierunki interwencji takie jak:

- zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód;
- likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania;
- ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb;
- przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej;
- zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu;
- wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej;
- gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym;
- zarządzanie zasobami geologicznymi przez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa;
- wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (polegają one na określaniu granicznych wielkości emisji dla większych zakładów przemysłowych);
- przeciwdziałanie zmianom klimatu;
- adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych;
- edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji;
- usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku), przyjęta uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r., stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kraju 2020. W Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju określono 10 sektorów, które zostały uznane za strategiczne dla rozwoju kraju. Wśród tych sektorów znajdują się również te związane z ochroną środowiska. Powyższa Strategia wskazuje następujące sektory strategiczne związane z ochroną środowiska:

- sektor odzysku materiałowego surowców;
- sektor ekobudownictwa (np. budynki pasywne, pikoenergetyka);
- sektor żywności wysokiej jakości;

W Strategii zaproponowano podejmowanie działań w zakresie:

- zachowania unikatowego charakteru polskich zasobów przyrodniczych jako szansy dla zrównoważonego rozwoju;
- stopniowego zmniejszenia emisji zanieczyszczeń (w szczególności emitowanych do powietrza przez sektor komunalno-bytowy poprzez realizację programu „Czyste Powietrze”);
- zmniejszenia odpływu wody z terytorium Polski;
- sprawnej gospodarki odpadami, obejmującej wtórne wykorzystywanie surowcowe i energetyczne, wykorzystanie ciepła ziemi i innych odnawialnych źródeł energii;
- obniżenia ryzyka klęsk żywiołowych;
- wdrożenia programu „Woda dla rolnictwa” - wsparcie retencjonowania wód i nawodnień na potrzeby obszarów wiejskich;
- przeprowadzenia audytów krajobrazowych.

Strategiczny Plan Adaptacji dla Sektorów i Obszarów Wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Strategiczny Plan Adaptacji dla Sektorów i Obszarów Wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 października 2013 r. Głównym celem SPA jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. W dokumencie wskazano priorytetowe kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć do 2020 r. w najbardziej wrażliwych na zmiany klimatu obszarach, takich jak: gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, różnorodność biologiczna, zdrowie, energetyka, budownictwo i gospodarka przestrzenna, obszary zurbanizowane, transport, obszary górskie i strefy wybrzeża. Działania te, podejmowane zarówno przez podmioty publiczne, jak i prywatne, będą dokonywane poprzez realizację polityk, inwestycje w infrastrukturę oraz rozwój technologii. Obejmują one zarówno przedsięwzięcia techniczne, takie jak np. budowa niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i ochrony wybrzeża, jak i zmiany regulacji prawnych, np. w systemie planowania przestrzennego ograniczające możliwość zabudowy terenów zagrożonych powodzią.

Zaktualizowany Krajowy Program Ochrony Powietrza do 2025 roku (z perspektywą do 2030 roku oraz do 2040 roku)

Krajowy Program Ochrony Powietrza został ogłoszony przez Ministra Środowiska w dniu 9 września 2015 r. w Monitorze Polskim i zaktualizowany zgodnie z Komunikatem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie Aktualizacji Krajowego Programu Ochrony Powietrza. Najważniejszym celem jest poprawa jakości życia obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, szczególnie ochrona ich zdrowia i warunków życia, z uwzględnieniem ochrony środowiska, z jednoczesnym zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Główne zadania to:

- osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu drobnego PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia;
- osiągnięcie w perspektywie do roku 2040 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO, a także spełnienie nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych na podstawie prawa unijnego.

Ze względu na szeroki zakres działań niezbędnych do podjęcia zarówno na szczeblu krajowym, jak i wojewódzkim oraz lokalnym, w Krajowym Programie Ochrony Powietrza do roku 2025 (z perspektywą do 2030 oraz do roku 2040) założono ramy czasowe realizacji działań: krótkoterminowe – do roku 2025, średnioterminowe – do roku 2030 oraz długoterminowe – do roku 2040.

W dokumencie wyznaczono następujące kierunki interwencji:

- ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora bytowo-komunalnego;
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora transportu drogowego;
- ograniczenie poziomu zanieczyszczeń powietrza w miastach, polityka miejska;
- zwiększenie udziału czystej energii, ciepła, rozwój odnawialnych źródeł energii;
- edukacja ekologiczna;
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza z pozostałych sektorów mających wpływ na stan powietrza, w tym uwzględnieniem działań dla sektora mieszkalnictwa do realizacji na obszarach wiejskich.

Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy

Plan gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy jest dokumentem planistycznym. Stanowi podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych, usprawniającym proces osiągania lub utrzymania dobrego stanu wód, a także związanych z nimi ekosystemów. Wskazuje na konieczność wprowadzenia racjonalnych zasad gospodarowania wodami w przyszłości. Dokumenty te są poddawane przeglądowi i aktualizacji cyklicznie co 6 lat.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne, plan gospodarowania wodami zawiera m.in:

- ogólny opis cech charakterystycznych obszaru dorzecza;
- podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych;
- wykazy obszarów chronionych wraz z graficznym przedstawieniem przebiegu ich granic oraz określeniem podstaw prawnych ich utworzenia;
- mapę sieci monitoringu wraz z prezentacją programów monitoringowych;
- ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód i obszarów chronionych;
- podsumowanie wyników analiz ekonomicznych związanych z korzystaniem z wód;
- zestaw działań z uwzględnieniem sposobów osiągania ustanawianych celów środowiskowych wraz z jego podsumowaniem;
- informacje o planowanych i podjętych działaniach dla realizacji celów środowiskowych;
- wykaz szczegółowych programów i planów gospodarowania dla obszaru dorzecza.

Krajowy plan gospodarki odpadami 2028

Plan określa zasady gospodarowania wszystkimi rodzajami odpadów — zarówno pochodzącymi z gospodarstw domowych, jak i przedsiębiorstw czy przemysłu — w sposób zgodny z koncepcją gospodarki o obiegu zamkniętym. Dokument koncentruje się na

działaniach zgodnych z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetami są kolejno: zapobieganie powstawaniu odpadów, przygotowanie odpadów do ponownego użycia (w tym budowa odpowiedniej infrastruktury do ich selektywnej zbiórki u źródła), recykling oraz inne formy odzysku.

Wśród głównych celów planu znajdują się:

- szeroko pojęte zapobieganie powstawaniu odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów żywności;
- wspieranie działań w zakresie ponownego użycia produktu;
- osiągnięcie odpowiedniego poziomu odzysku i recyklingu odpadów powstających z produktów, m.in. odpadów opakowaniowych, zużytych opon, olejów odpadowych;
- zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku;
- zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz postępowania z odpadami.

Do osiągnięcia celów założonych w KPGO 2028 określono odpowiednie środki, takie jak działania edukacyjno-informacyjne dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów (ZPO) i dotyczące przeciwdziałaniu zaśmiecaniu, wspieranie rozwoju infrastruktury do ZPO i recyklingu odpadów, ocenę potrzeby stworzenia dodatkowej infrastruktury dotyczącej ZPO oraz recyklingu, wspieranie badań w zakresie nowych technologii z zakresu ZPO oraz gospodarowania odpadami, rekomendowane działania dotyczące surowców krytycznych oraz służące przeciwdziałaniu zaśmiecaniu środowiska.

10. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

10.1 Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta

Plany ogólne stanowią punkt wyjścia do określania przeznaczenia terenów, lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz zasad zagospodarowania i warunków zabudowy, które następnie są uszczegóławiane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Jest także podstawą prawną do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Dokument ten nie określa konkretnych zadań inwestycyjnych, a jedynie w pewnym stopniu ogólności określa możliwości zagospodarowania terenów gminy w przyszłości. Największy potencjalny wpływ na faunę i florę na terenie gminy Wołczyn należy przewidzieć na terenach przeznaczonych pod następujące zagospodarowanie:

- SP-strefa gospodarcza:
 - o funkcja podstawowa: teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogródków działkowych, teren infrastruktury technicznej;
 - o funkcja dodatkowa: teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód;
- SI-strefa infrastrukturalna:
 - o funkcja podstawowa: teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji, teren ogródków działkowych;
 - o funkcja dodatkowa: teren usług, teren produkcji, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód;
- SG-strefa górnictwa:
 - o funkcja podstawowa: teren górnictwa i wydobywania, teren komunikacji, teren ogródków działkowych, teren infrastruktury technicznej;
 - o funkcja dodatkowa: teren produkcji, teren usług handlu, teren usług rzemieślniczych, teren usług gastronomii, teren usług biurowych i administracji, teren usług nauki, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód;

- SK-strefa komunikacyjna:
 - o funkcja podstawowa: teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren ogródków działkowych, teren infrastruktury technicznej;
 - o funkcja dodatkowa: teren drogi zbiorczej, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren zieleni urządzonej, teren, lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód.

W mniejszym stopniu:

- SU-strefa usługowa:
 - o funkcja podstawowa: teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogródków działkowych, teren infrastruktury technicznej;
 - o funkcja dodatkowa: teren składów i magazynów, teren elektrowni słonecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód;
- SW- zabudowa mieszkaniowa:
 - o funkcja podstawowa: teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogródków działkowych, teren infrastruktury technicznej;
 - o funkcja dodatkowa: teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren handlu, wielkopowierzchniowego, teren zieleni naturalnej, teren ogrodów działkowych, teren lasu, teren wód;
- SJ-strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną:
 - o funkcja podstawowa: teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogródków działkowych, teren infrastruktury technicznej;
 - o funkcja dodatkowa: teren zabudowy letniskowej lub rekreacji indywidualnej, teren ogrodów działkowych, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód;
- SZ-strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową:
 - o funkcja podstawowa: teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogródków działkowych, teren infrastruktury technicznej;
 - o funkcja dodatkowa: teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren biogazowni, teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód.

Należy podkreślić, że na etapie sporządzania prognozy rozważania dotyczące wpływu zapisów planu ogólnego gminy są czysto hipoteczne. Każdorazowo w przypadku przedsięwzięć, które mogą potencjalnie oddziaływać na środowisko, konieczne będzie przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko, która pozwoli zidentyfikować zakres przewidywanych oddziaływań na środowisko przyrodnicze. Ponadto należy zauważyć, że na niektórych terenach określonych w planie jako SO - strefa otwarta o:

- funkcji podstawowej: teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogródków działkowych, teren infrastruktury technicznej;
- funkcji dodatkowej: teren elektrowni wiatrowej, teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni geotermalnej, teren elektrowni wodnej, teren biogazowni, teren zieleni urządzonej;

dopuszczona jest realizacja inwestycji infrastrukturalnych, dla których również może być wymagane uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Szczególnie ważne jest

to w przypadku realizacji przedsięwzięć z zakresu fotowoltaiki oraz farm wiatrowych, których realizacja będzie możliwa, jeżeli przeprowadzona ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wykaże brak negatywnego oddziaływania na awifaunę, chiropterofaunę i krajobraz.

Na terenie gminy Wołczyn strefy gospodarcze zostały wyznaczone na gruntach już zagospodarowanych pod zakłady przemysłowe, w miejscach przeznaczonych na ten cel na podstawie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania lub na gruntach użytkowanych rolniczo, które charakteryzują się zwykle niskimi walorami przyrodniczymi, w związku z czym w zakresie tego typu zagospodarowania terenu określonego w planie ogólnym, nie przewiduje się znaczącego oddziaływania na środowisko przyrodnicze.

Strefy infrastrukturalne na terenie gminy zostały wyznaczone na terenach już zagospodarowanych, w miejscach przeznaczonych na ten cel na podstawie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania lub terenach obecnie wykorzystywanych rolniczo o niskich walorach przyrodniczych. W związku z powyższym ich wpływ na środowisko przyrodnicze pozostanie niezmienny.

Strefy komunikacyjne zostały wyznaczone na terenie już istniejącej na terenie gminy sieci drogowej i linii kolejowych, w związku z czym wpływ tej strefy na faunę i florę gminy będzie taki jak dotychczas. Dodatkowo strefa komunikacyjna określona została w ramach planowanego odcinka drogowego (obwodnica Wołczyna), którego przebieg został zaznaczony w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Należy jednak zaznaczyć, że na terenach otwartych możliwe jest lokalizowanie infrastruktury komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, dla których może być konieczne uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Szczegółowa analiza wpływu tych inwestycji zostanie przeprowadzona w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Strefa górnicza daje możliwość prowadzenia eksploatacji istniejących złóż kopalin, a co za tym idzie niesie za sobą ryzyko znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Wydobywanie kopalin często związane jest z wieloma negatywnymi aspektami takimi, jak:

- bezpośrednie niszczenie siedlisk gatunków chronionych;
- emisja hałasu związana z działalnością wydobywczą;
- emisja zanieczyszczeń do powietrza w związku z pracą ciężkiego sprzętu, jak i unoszący pył;
- potencjalne zanieczyszczenie gruntu lub wód powierzchniowych na terenie kopalni;
- zmiana stosunków wodnych;
- zmiana składu gatunkowego w rejonie prowadzonej działalności wydobywczej;
- erozja gleb.

Na terenie gminy Wołczyn strefa górnictwa została wyznaczona w obrębie występowania udokumentowanych złóż kopalin, za wyjątkiem złoża wód leczniczych ze względu na jego rozległy obszar oraz sposób wydobywania (punktowy).

Powiększenie obszaru wydobywania, zgodnie z granicami strefy wyznaczonymi w planie ogólnym, może wiązać się z koniecznością wycinki części drzewostanu, co w konsekwencji prowadziłoby do zmniejszenia powierzchni siedlisk dla licznych gatunków roślin i zwierząt. Etap eksploatacji powiększonego złoża mógłby również generować dodatkowe zagrożenia dla środowiska przyrodniczego, takie jak stres związany z emisją hałasu, a także zanieczyszczenie powietrza, wód i gleby.

Należy jednak podkreślić, że powierzchnia stref górnictwa wyznaczona na terenie gminy Wołczyn jest niewielka. W przypadku powiększenia terenów wydobywczych nie dojdzie do istotnego zmniejszenia powierzchni lasów w skali całej gminy. Zwierzęta bytujące w tych rejonach znajdą dogodne warunki do życia na przyległych, rozległych terenach leśnych.

Strefa usługowa obejmuje zasadniczo tereny przeznaczone do prowadzenia działalności usługowej o niskim stopniu uciążliwości dla środowiska. Strefy te zostały wyznaczone w obrębie istniejącej już zabudowy lub na terenach rolnych, które na ogół charakteryzują się niewielkimi wartościami przyrodniczymi.

Strefy wielofunkcyjne (z zabudową mieszkaniową i zagrodową) ze względu na zbliżony charakter pełnionych funkcji zostały potraktowane łącznie. Omawiane strefy na terenie gminy Wołczyn zostały wyznaczone głównie na terenie istniejącej zabudowy lub na niewielkich terenach trawiastych lub polach uprawnych w granicach miejscowości. W związku z powyższym nie zakłada się znaczącego oddziaływania tych stref na środowisko przyrodnicze.

Strefy produkcji rolniczej w większości przypadków obejmują tereny wykorzystywane jako pola uprawne, w związku z czym ich przeznaczenie nie będzie miało istotnego wpływu na zasoby przyrodnicze gminy. W przypadku przekształcania pól uprawnych lub obiektów gospodarskich może jednak wystąpić konieczność usunięcia części roślinności.

Największy obszar gminy zajmują tereny strefy otwartej, na których obowiązuje zakaz zabudowy. Obejmuje ona zarówno pola uprawne, łąki, lasy, jak i wody powierzchniowe, co sprawia, że takie zagospodarowanie nie będzie powodować istotnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze.

Należy jednak pamiętać, że w obrębie strefy otwartej dopuszcza się lokalizowanie elementów infrastruktury technicznej i drogowej, a także obiektów związanych z odnawialnymi źródłami energii. W celu zachowania równowagi pomiędzy rozwojem energetycznym, ochroną krajobrazu oraz komfortem życia mieszkańców dla instalacji OZE wprowadzono pewne ograniczenia, wynikające często z odrębnych przepisów. Tereny odnawialnych źródeł energii nie będą lokalizowane na formach ochrony przyrody, obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenach zwartych kompleksów leśnych. W przypadku elektrowni wiatrowych zastosowano bufor odsunięcia 700 m od stref mieszkaniowych, w granicach którego elektrownie wiatrowe nie są dopuszczone w planie ogólnym, natomiast dla elektrowni słonecznych bufor ten wynosi 300 m.

Lokalizacja elektrowni solarnych lub wiatrowych na tych terenach będzie możliwa wyłącznie wówczas, gdy ocena oddziaływania na środowisko wykaze brak negatywnego wpływu inwestycji na ornitofaunę, chiropterofaunę oraz krajobraz.

10.2 Szczegółowa analiza możliwości negatywnego oddziaływania przewidywanych przez projekt dokumentu zapisów na cele ochrony, przedmioty ochrony, integralność obszarów i spójność Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 w kontekście zapisów art. 33 ustawy o ochronie przyrody

Szczegółowy wpływ na poszczególne przedmioty ochrony w granicach obszarów Natura 2000 na terenie gminy przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 9. Wpływ ustaleń planu ogólnego na poszczególne przedmioty ochrony w granicach obszaru Natura 2000 na terenie gminy

Lp.	Typ siedliska	Obszar Natura 2000	Oddziaływanie
1.	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>	PLH160017 Teklusia	Siedlisko zlokalizowane jest na terenie gminy w granicach strefy otwartej. Co do zasady strefa ta powinna zachowywać obecny sposób zagospodarowania terenu i należy do tego dążyć w ramach MPZP. Strefa otwarta dopuszcza możliwość lokalizowania obiektów infrastruktury technicznej oraz drogowej. Każdorazowo
2.	9190 Kwaśne dąbrowy <i>Quercetea robur-petraeae</i>	PLH160017 Teklusia	

Lp.	Typ siedliska	Obszar Natura 2000	Oddziaływanie
3.	*91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe)	PLH160017 Teklusia	przy lokalizowaniu tych elementów na terenie specjalnego obszaru ochrony siedlisk powinna zostać przeprowadzana szczegółowa ocena oddziaływania na środowisko ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotów ochrony
4.	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	PLH160017 Teklusia	
5.	6410 Zmienne-wilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	PLH160017 Teklusia	
6.	1060 czerwonończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	PLH160013 Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą	Gatunek związany z siedliskami łąkowymi, które zlokalizowane są na terenach oznaczonych w planie ogólnym jako strefy otwarte. Co do zasady strefa ta powinna zachowywać obecny sposób zagospodarowania terenu i należy do tego dążyć w ramach MPZP. Strefa otwarta dopuszcza możliwość lokalizowania obiektów infrastruktury technicznej, oraz drogowej. Każdorazowo przy lokalizowaniu tych elementów na terenie ostoi ptasiej powinna zostać przeprowadzana szczegółowa ocena oddziaływania na środowisko ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotów ochrony
7.	4038 czerwonończyk fioletek <i>Lycaena helle</i>	PLH160013 Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą	
8.	6179 modraszek nausitous <i>Phengaris nausithous</i>	PLH160013 Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą	

Zapisy planu ogólnego dla gminy mają charakter kierunkowy i określają jedynie ramy oraz potencjalne możliwości zagospodarowania terenu, nie przesądzając o lokalizacji konkretnych inwestycji.

Na obszarach stref otwartych, na których zlokalizowane są siedliska przyrodnicze oraz gatunki będące przedmiotem ochrony w obszarach Natura 2000 Łąki w okolicach Kluczborka PLH160013 oraz Teklusia PLH160017, nie wyznaczono profili dodatkowych mogących intensyfikować zagospodarowanie tych terenów. Dotyczy to w szczególności siedlisk przyrodniczych: 6410 – zmienne-wilgotne łąki trzęślicowe *Molinion*, 6510 – niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris*, 9170 – grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny *Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*, 9190 – kwaśne dąbrowy *Quercetea robori-petraeae*, 91E0 – łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz olsy źródliskowe, a także gatunków: czerwonończyk nieparek *Lycaena dispar*, czerwonończyk fioletek *Lycaena helle* oraz modraszek nausitous *Phengaris nausithous*.

Ewentualna realizacja przedsięwzięć mogących potencjalnie lub znacząco oddziaływać na środowisko będzie każdorazowo podlegać weryfikacji na etapie postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w tym ocenie ich wpływu na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W związku z powyższym nie przewiduje się wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań ustaleń planu ogólnego na możliwość osiągnięcia celów ochrony określonych w planach zadań ochronnych dla ww. obszarów Natura 2000 ani na zachowanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotami ochrony.

10.3 Oddziaływanie na obszary prawnie chronione

Zapisy planu ogólnego gminy Wołczyn mają charakter kierunkowy i określają jedynie ramy oraz potencjalne możliwości zagospodarowania terenu, nie przesądzając o lokalizacji konkretnych inwestycji.

W planie ogólnym w granicach obiektów prawnie chronionych, tj. rezerwatów przyrody Krzywiczyny i Komorzno oraz użytku ekologicznego Rozalia, zostały wyznaczone zostały strefy otwarte bez określonego profilu dodatkowego. Na terenie tych obszarów w planie nie przewidziano lokalizacji odnawialnych źródeł energii ani terenów zieleni urządzonej. W związku z powyższym, nie przewiduje się wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na cele ochrony rezerwatów przyrody ani na ustalenia planów ich ochrony, jak również na przedmiot ochrony użytku ekologicznego Rozalia.

Część obszaru objętego projektem planu ogólnego położona jest w granicach Stobrawskiego Parku Krajobrazowego, którego przedmiot ochrony, zakazy oraz odstępstwa od zakazów określa Rozporządzenie nr 0151/9/19/06 Wojewody Opolskiego z dnia 8 maja 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Op. z 2006 r. poz. 1136). Zgodnie z § 3 ust. 1 ww. rozporządzenia na terenie Parku obowiązują zakazy:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno – błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

W planie ogólnym gminy teren Stobrawskiego Parku Krajobrazowego w przeważającej części zlokalizowany jest w strefie otwartej bez określonego profilu dodatkowego, a w mniejszej części w strefie usług z profilem dodatkowym obejmującym tereny składów, magazynów, zieleni naturalnej, lasu oraz wód. W granicach strefy otwartej plan nie przewiduje lokalizacji odnawialnych źródeł energii ani terenów zieleni urządzonej.

W odniesieniu do strefy usług, przy planowaniu inwestycji należy każdorazowo uwzględnić zakazy obowiązujące na terenie Parku oraz cele jego ochrony określone w Rozporządzeniu Wojewody Opolskiego z dnia 8 maja 2006 r. w sprawie Stobrawskiego Parku Krajobrazowego. Ponadto realizacja przedsięwzięć w granicach Parku nie może naruszać przepisów odrębnych, w tym ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

W związku z powyższym, przy przestrzeganiu zakazów obowiązujących na terenie Parku oraz przepisów odrębnych, nie przewiduje się wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań ustaleń planu na cele ochrony Stobrawskiego Parku Krajobrazowego ani naruszenia zakazów obowiązujących na jego obszarze.

Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Turawskie został ustanowiony Uchwałą nr XX/228/2016 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 27 września 2016 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Op. z 2017 r. poz. 414, z późn. zm.). Zgodnie z § 3 ust. 1

ww. uchwały na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Turawskie obowiązują zakazy:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- 2) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych;
 - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodno prawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo Wodne z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

Uchwała przewiduje również odstępstwa od wskazanych zakazów, określone w § 3 ust. 1 pkt 2-4, w szczególności:

- zakaz, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2, nie dotyczy:
 - o obszarów zabudowy miast i wsi – w granicach określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku ich braku – w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
 - o sztucznych zbiorników wodnych – z wyjątkiem Zbiornika Nyskiego, Otmuchowskiego i Turawskiego;
 - o siedlisk rolniczych – w zakresie uzupełniania istniejącej zabudowy o obiekty związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego;
 - o działek przeznaczonych pod zabudowę – wyznaczonych w obowiązujących w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub decyzjach lokalizacyjnych;
- zakaz, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 3, nie dotyczy:
 - zadrzewień śródpolnych, których usunięcie jest konieczne w celu przywrócenia użytkowania gruntów rolnych – w odniesieniu do krzewów do 10 lat oraz drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza 35 cm w przypadku topoli, wierzb, kasztanowca zwyczajnego, klonu jesionolistnego, klonu srebrzystego, robinii akacjowej i platanu klonolistnego oraz 25 cm w przypadku pozostałych gatunków drzew;
- zakaz, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 4, nie dotyczy: obszarów, na których położone są złoża kopalin – udokumentowane przed dniem wejścia w życie niniejszej uchwały, których dokumentacja została zatwierdzona przez właściwy organ administracji geologicznej.

W projekcie planu ogólnego gminy Wołczyn Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Turawskie zlokalizowany jest w następujących strefach: cmentarzy, górnictwa,

infrastrukturalnej, wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną i wielorodzinną, zieleni i rekreacji, otwartej, gospodarczej, produkcji rolniczej, usługowej oraz wielofunkcyjnej z zabudową zagrodową.

W projekcie planu ogólnego strefa górnictwa została wyznaczona na obszarze występowania złoża „Wierzbica”, o szczegółowo rozpoznanych zasobach piasków kwarcowych, zatwierdzonych w 1969 r. Obecnie teren ten pozostaje użytkowany jako las i nie jest prowadzona eksploatacja złoża. Zgodnie z odstępstwem określonym w § 3 ust. 4 uchwały nr XX/228/2016 w sprawie obszarów chronionego krajobrazu, zakaz wydobywania do celów gospodarczych skał, torfu, minerałów oraz skamieniałości nie dotyczy obszarów, na których znajdują się udokumentowane złoża kopalin istniejące przed dniem wejścia w życie ww. aktu prawnego. Ewentualna eksploatacja złoża wymagałaby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko oraz uwzględnienia ustaleń § 2 pkt 2i ww. uchwały dotyczących działań ochronnych, w szczególności prowadzenia wydobywania w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze.

Strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną oraz wielorodzinną, a także z zabudową zagrodową, wyznaczone zostały w przeważającej części na terenach już zagospodarowanych. Ponadto część z nich objęta jest obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (obszar wsi Markotów Duży (XXXII/198/98), Wierzbica Górna (XXXIX/270/2002) oraz Gierałcice (XLVI/300/2002)). Pozostaje to w zgodzie z odstępstwem określonym w § 3 ust. 2 uchwały nr XX/228/2016 w sprawie obszarów chronionego krajobrazu, które zezwala na budowę nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych jeżeli obszary te zlokalizowane są w granicach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo stanowią uzupełnienie istniejącej zabudowy, która jest związana z prowadzeniem gospodarstwa rolnego (siedlisko rolnicze).

W granicach opisywanego Obszaru Chronionego Krajobrazu wyznaczono również strefy produkcji rolniczej, zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej zabudowy zagrodowej. Ich wyznaczenie ma na celu zachowanie i wzmacnianie funkcjonalnych powiązań pomiędzy siedliskami rolniczymi, a terenami wykorzystywanymi do prowadzenia działalności rolniczej. Rozwiązanie to sprzyja utrzymaniu ciągłości funkcjonowania gospodarstw rolnych, wspiera rozwój produkcji rolnej, hodowlanej i ogrodniczej oraz ogranicza potencjalne konflikty przestrzenne pomiędzy funkcją rolniczą a innymi formami zagospodarowania. Lokalizacja stref wynika z istniejącego sposobu użytkowania gruntów, historycznie ukształtowanej struktury osadniczej oraz potrzeby racjonalnego gospodarowania przestrzenią rolną, przy jednoczesnym poszanowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych obszaru chronionego. Strefy takie jak m.in. 247SR, 422SR, 424SR, 436SR, 466SR, 488SR, 497SR, 512SR, 514SR, 516SR zlokalizowane są w bliskiej odległości względem linii brzegów rzek jednakże stanowią uzupełnienie istniejącej zabudowy, która jest związana z prowadzeniem gospodarstwa rolnego co pozostaje w zgodności z odstępstwem określonym w § 3 ust. 2 uchwały nr XX/228/2016 w sprawie obszarów chronionego krajobrazu, które zezwala na budowę nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych jeżeli stanowią uzupełnienie istniejącej zabudowy, która jest związana z prowadzeniem gospodarstwa rolnego (siedlisko rolnicze).

Strefy usługowe i gospodarcze zostały w przeważającej części wyznaczone na terenach już zagospodarowanych. W odniesieniu do terenów dotychczas niezabudowanych, realizacja planowanych inwestycji będzie wymagała każdorazowo uwzględnienia zakazów obowiązujących na obszarze chronionym, jego celów ochrony oraz odstępstw określonych w uchwale Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 27 września 2016 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu. Realizacja przedsięwzięć nie może ponadto naruszać przepisów odrębnych, w tym ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

W projekcie planu ogólnego strefy cmentarzy oraz strefy infrastruktury są zgodne z istniejącym sposobem zagospodarowania terenu i obejmują funkcjonujące obiekty oraz sieć dróg. Na obszarach stref otwartych nie wyznaczono profili dodatkowych mogących prowadzić do intensyfikacji zagospodarowania.

Szczegółowa ocena oddziaływania na Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko – Turawskie będzie przeprowadzona w przypadku ewentualnej realizacji przedsięwzięć oraz sporządzenia szczegółowych dokumentów planistycznych, w tym miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ocena ta będzie uwzględniała zakazy obowiązujące na ww. obszarze, w szczególności dotyczące lokalizacji nowych obiektów budowlanych w pasie 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych oraz od zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych zlokalizowanych na wodach płynących, a także zakazy dotyczące likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych.

W związku z powyższym, przy przestrzeganiu zakazów obowiązujących na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz przepisów odrębnych, nie przewiduje się wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań ustaleń planu na cele jego ochrony ani naruszenia zakazów obowiązujących na jego obszarze.

Na terenie gminy Wołczyn pomniki przyrody znajdują się, w wyznaczonych w projekcie planu ogólnego, strefach: otwartej, produkcji rolniczej oraz zieleni i rekreacji. W ramach profilu dodatkowego wspomnianych stref dopuszcza się lokalizację: instalacji OZE oraz terenów zieleni urządzonej. Ponadto część pomników przyrody znajduje się również w strefie komunikacyjnej oraz w strefie wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową wielorodzinną.

Przy planowaniu inwestycji należy każdorazowo uwzględniać zakazy wynikające z aktów prawnych ustanawiających poszczególne pomniki przyrody. Ponadto realizacja przedsięwzięć w ich sąsiedztwie nie może również naruszać przepisów odrębnych, w tym ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Przy zachowaniu obowiązujących przepisów prawa, nie przewiduje się wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na pomniki przyrody.

Na terenie gminy Wołczyn stwierdzono występowanie gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną prawną, zlokalizowanych głównie, w wyznaczonych w projekcie planu ogólnego, strefach otwartych. Chronione gatunki roślin występują przede wszystkim w strefach otwartych z profilem dodatkowym obejmującym tereny zieleni urządzonej. Chronione gatunki zwierząt, w szczególności ptaki i płazy, zasiedlają strefy otwarte z profilami dopuszczającymi lokalizację instalacji OZE oraz terenów zieleni urządzonej.

Ponadto w planie ogólnym, w wyznaczonych strefach otwartych z profilami dodatkowymi obejmującymi instalacje OZE oraz tereny zieleni urządzonej, zlokalizowane są całoroczne i okresowe strefy ochrony ptaków chronionych, w tym: bielika zwyczajnego (*Haliaeetus albicilla*), orlika krzykliwego (*Aquila pomarina*), bociana czarnego (*Ciconia nigra*) oraz kani rudej (*Milvus milvus*).

Przy planowaniu inwestycji związanych z wytwarzaniem energii oraz zagospodarowaniem terenów zieleni urządzonej należy każdorazowo uwzględnić zakazy wynikające z Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin oraz Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Ponadto realizacja przedsięwzięć w rejonach występowania gatunków chronionych nie może naruszać przepisów odrębnych, w tym ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

W związku z powyższym, przy zachowaniu obowiązujących przepisów prawa, nie przewiduje się wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na chronione gatunki roślin i zwierząt.

Na terenie gminy Wołczyn występują siedliska przyrodnicze Natura 2000 wymienione w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz.U. 2014 r. poz. 1713), tj. siedliska o kodach: 9110, 9170, 9190, 91E0, 91F0, 3260, 6410, 6510 oraz 7140. Znaczna część ww. siedlisk znajduje się na terenach leśnych, w strefach oznaczonych w projekcie planu ogólnego gminy jako strefy otwarte z profilami dodatkowymi obejmującymi instalacje OZE oraz tereny zieleni urządzonej.

Realizacja planowanych przedsięwzięć związanych z produkcją energii lub zagospodarowaniem terenów zieleni urządzonej w rejonach występowania ww. siedlisk przyrodniczych nie może naruszać przepisów odrębnych, w tym ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska. Przy zachowaniu obowiązujących przepisów prawa, nie przewiduje się wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na chronione gatunki roślin i zwierząt.

Przez obszar gminy Wołczyn przebiegają ponadlokalne korytarze ekologiczne: Wieruszów, Namysłów, krajowe korytarze ekologiczne: Bory Stobrawskie, Stawy Milickie – Bory Stobrawskie, a także regionalne korytarze związane z dolinami cieków wodnych: Wołczyński Strumień, Kluczborski Strumień, Stobrawa, Jakubowicka Woda oraz Pratwa. Korytarze te zlokalizowane są, w wyznaczonych w projekcie planu ogólnego, strefach otwartych, w których wprowadzono profile dodatkowe dopuszczające lokalizację instalacji OZE.

Realizacja planowanych przedsięwzięć związanych z energią odnawialną w obrębie ww. stref nie może naruszać przepisów odrębnych, w szczególności ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody czy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Przy projektowaniu i lokalizacji inwestycji należy każdorazowo uwzględniać konieczność zachowania drożności korytarzy ekologicznych oraz minimalizowania negatywnego wpływu na migrację gatunków. Przy zachowaniu obowiązujących przepisów prawa, nie przewiduje się wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na chronione gatunki roślin i zwierząt.

10.4 Oddziaływanie na ludzi

Zakłada się, że opracowanie oraz uchwalenie planu ogólnego w proponowanym kształcie przyniesie korzyści mieszkańcom danego obszaru, a także właścicielom znajdujących się tam nieruchomości. Dokument ten stworzy podstawy do dalszego zagospodarowania przestrzeni w gminie w sposób zrównoważony, zapewniając przy tym zachowanie ładu przestrzennego.

W dłuższej perspektywie plan ogólny pomoże również zapobiegać potencjalnym sporom społecznym, które mogłyby wynikać z przypadkowego, nieskoordynowanego i chaotycznego rozwoju przestrzeni. Przewidywane skutki wdrożenia planu będą miały charakter pozytywny – zarówno bezpośredni, jak i pośredni – oraz będą trwałe i długofalowe.

10.5 Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne

W przedmiotowym planie ogólnym strefy gospodarcze zlokalizowane są w miejscach przeznaczonych na ten cel w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub w otoczeniu już istniejącej zabudowy. Oznacza to, że ich potencjalny wpływ na stan wód powierzchniowych lub podziemnych nie ulegnie znacznemu pogorszeniu względem stanu faktycznego. Na przeważającej powierzchni gminy wyznaczona została strefa otwarta, której podstawowymi profilami funkcjonalnymi są tereny rolnictwa, lasu, zieleni naturalnej, wód, komunikacji i infrastruktury technicznej. Takie zagospodarowanie, zwłaszcza w kierunku leśnym i zieleni naturalnej, nie powoduje negatywnych zmian w środowisku wodnym. Wpływ pozostałych inwestycji zależny jest od skali i charakteru prowadzonych działań, których plan ogólny bezpośrednio nie określa.

Dominującą funkcją na obszarze gminy, z wyjątkiem miasta Wołczyn, jest rolnictwo, dlatego planowany jest dalszy rozwój sektora rolniczego. Wzmocnienie funkcji rolnej może powodować zwiększenie presji troficznych w postaci spływu substancji biogenych. Gmina planuje także rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz wzmocnienie funkcji turystycznej. Wzrost zabudowy wiąże się ze zwiększeniem powierzchni uszczelnionych, co ogranicza infiltrację wód opadowych. Mając na uwadze skalę potencjalnej nowej zabudowy nie powinno to wpłynąć na stan i zasoby ilościowe wód powierzchniowych i podziemnych. Ponadto rozwój zabudowy wiąże się ze zwiększeniem ilości wytwarzanych ścieków. Sposób ich oczyszczania i wprowadzania do środowiska jest uregulowany w osobnych przepisach prawa. Tym samym istnieją prawne narzędzia do prawidłowego prowadzenia gospodarki wodnościekowej, która nie spowoduje pogorszenia się jakości wód powierzchniowych lub podziemnych.

Założenia projektu planu ogólnego nie powinny wpłynąć istotnie negatywnie na osiągnięcie celów środowiskowych jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych wyznaczonych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry. Wzrost presji na jakość wód powierzchniowych przez rozwój stref planistycznych, niwelowany będzie poprzez spełnianie wymagań zawartych w innych przepisach prawa (np. spełnianie wymogów programu azotanowego dotyczące zasad stosowania nawozów).

10.6 Oddziaływanie na powietrze i klimat

Gmina Wołczyn jest gminą miejsko-wiejską, w której dominują strefy otwarte z przewagą rozległych obszarów rolniczych oraz znaczącym udziałem terenów leśnych. Uciążliwości związane z emisją zanieczyszczeń do powietrza, wynikające z Planu ogólnego gminy Wołczyn, będą przede wszystkim związane z tworzeniem nowej zabudowy mieszkaniowej oraz rozwojem infrastruktury drogowej. Zanieczyszczenia pochodzące z indywidualnych systemów grzewczych oraz z transportu samochodowego i innych pojazdów spalinowych stanowią główne źródło niskiej emisji, która negatywnie wpływa na jakość powietrza atmosferycznego.

Zanieczyszczenie powietrza może być również wynikiem działalności górniczej prowadzonej w określonych strefach górniczych na obszarze gminy. Źródłem emisji zanieczyszczeń będą maszyny eksploatacyjne działające w kopalni oraz unoszący się pył. Na jakość powietrza mogą mieć wpływ także emisje spalin z pojazdów transportowych oraz procesy technologiczne związane z przetwarzaniem wydobytego surowca.

Ponadto na terenie gminy planowany jest rozwój działalności przemysłowej w ramach strefy gospodarczej. W trakcie realizacji przedsięwzięcia oraz jego późniejszej eksploatacji mogą pojawić się uciążliwości związane z emisją zanieczyszczeń. Nowe zakłady muszą spełniać odpowiednie normy środowiskowe i nie będą powodować znaczącego pogorszenia się jakości powietrza w gminie.

Potencjalne zanieczyszczenie powietrza może również wynikać z działalności rolniczej prowadzonej w wyznaczonych strefach produkcji rolniczej na terenie gminy. Emisje zanieczyszczeń będą pochodzić z maszyn rolniczych, stosowanych nawozów, hodowli zwierząt oraz procesów technologicznych związanych z przetwarzaniem produktów rolnych.

W strefach otwartych istnieje możliwość wdrożenia odnawialnych źródeł energii, które mogą korzystnie wpłynąć na jakość powietrza atmosferycznego, redukując emisje zanieczyszczeń powstałą w wyniku spalania paliw konwencjonalnych.

Przewidziana realizacja Planu ogólnego gminy Wołczyn nie powinna wywierać istotnego wpływu na zmianę klimatu.

10.7 Oddziaływanie na powierzchnię ziemi

Strefy planistyczne wyznaczone w planie ogólnym zostały zaplanowane z uwzględnieniem istniejących gruntów leśnych oraz gruntów rolnych o najwyższej produktywności. Dominującą strefą planistyczną jest strefa otwarta, której wpływ na powierzchnię ziemi jest zależny od rzeczywistego zagospodarowania. Strefy planistyczne, które w największym stopniu mogą mieć wpływ na powierzchnię ziemi, zostały wyznaczone na niewielkiej powierzchni gminy. Realizacja nowej zabudowy na terenach obecnie niezabudowanych skutkować będzie negatywnym oddziaływaniem na powierzchnię ziemi.

Największe negatywne oddziaływanie na powierzchnię ziemi będzie związane ze strefą górnictwa. Zostały one jednak wyznaczone w bardzo ograniczonym zakresie i w kontekście całości planu ogólnego stanowią marginalną powierzchnię. Strefy te zostały wyznaczone w kilku lokalizacjach, w sąsiedztwie miejscowości: Skąłagi, Bruny, Cegielnia, Wierzbica Górna, Brynica, Wierzchy i Markotów Duży.

10.8 Oddziaływanie na krajobraz

Przyjęcie projektu planu ogólnego w swoim zakresie wpłynie pozytywnie na krajobraz, ponieważ pozwoli na kształtowanie przestrzeni z uwzględnieniem naturalnych uwarunkowań terenu. Założenia planu ogólnego to zachowanie i ochrona cennych cech krajobrazu oraz zapobieganie jego degradacji. Dotyczy to w szczególności ochrony krajobrazów priorytetowych, ograniczenia rozproszonej zabudowy, ochronę osi widokowych, dominant krajobrazowych oraz zachowania historycznego i naturalnego układu przestrzennego.

Tereny przeznaczone pod zabudowę zostały wyznaczone jako kontynuacja istniejącej zabudowy. Jednocześnie należy zaznaczyć, że zagospodarowanie terenu tam, gdzie obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, będzie mogło odbywać się jedynie na podstawie szczegółowych zapisów tam zawartych. Realizacja planu wpłynie na podniesienie wartości przestrzeni, zmniejszenie presji inwestycyjnej w obszarach wrażliwych krajobrazowo i zapewnienie harmonijnego rozwoju przestrzeni gminy z poszanowaniem jej tożsamości kulturowej i środowiskowej.

Przewiduje się wystąpienie pozytywnych oddziaływań o charakterze stałym, długotrwałym i bezpośrednim.

Projekt planu ogólnego gminy Wołczyn dopuszcza lokalizowanie w strefach otwartych przedsięwzięć w zakresie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, w tym elektrowni wiatrowych i słonecznych. Zapisy planu mają charakter kierunkowy i określają jedynie ramy oraz potencjalne możliwości zagospodarowania terenu, nie przesądzając o lokalizacji konkretnych inwestycji.

Każda planowana inwestycja w obrębie ww. stref będzie podlegała szczegółowej ocenie oddziaływania na środowisko, w tym ocenie wpływu na krajobraz. Ponadto realizacja planowanych inwestycji związanych z OZE nie może naruszać obowiązujących regulacji prawnych.

10.9 Oddziaływanie na zasoby naturalne

Największy negatywny wpływ na zasoby naturalne powodowany jest działalnością górnictwem. Na terenie gminy wyznaczono niewielką powierzchnię stref górnictwa, w których może być prowadzone wydobywanie zasobów naturalnych. Oznacza to, że założenia planu ogólnego nie będą wpływać negatywnie w odniesieniu do całości opracowywanego obszaru. W przypadku pozostałych wyznaczonych stref funkcjonalnych, nie identyfikuje się istotnego negatywnego wpływu na zasoby naturalne.

10.10 Oddziaływanie na zabytki

Na obszarze gminy Wołczyn znajdują się cenne obiekty zabytkowe. Są to m.in.: kościół filialny pw. Narodzenia NMP w Brzezinkach, spichlerz dworski w zespole folwarcznym w Gierałcicach, park pałacowy w Komorznie, kościół parafialny pw. św. Michała archanioła i park krajobrazowy w Wierzbicy Górnej. W Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ) gminy Wołczyn znajduje się łącznie 673, w tym: 364 zabytków nieruchomych stanowiących obiekty architektury oraz parki i 309 stanowisk archeologicznych. Spośród nich do rejestru zabytków wpisanych jest 45 zabytków nieruchomych oraz 36 stanowisk archeologicznych.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292), przy określaniu ustaleń planu ogólnego należy uwzględnić ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. Uwzględnienie zabytków nieruchomych i dóbr kultury współczesnej w planie ogólnym gminy Wołczyn nastąpiło poprzez lokowanie obiektów zabytkowych w ramach odpowiednich stref planistycznych. Wprowadzenie zapisów mających na celu ochronę tych obiektów możliwe jest na etapie opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, którego ustalenia stanowią jedną z form ochrony zabytków zgodnie z ww. ustawą.

Podsumowując, w związku z koniecznością zgodności planu ogólnego z przepisami dotyczącymi ochrony zabytków oraz charakterem analizowanego dokumentu, nie stwierdzono występowania negatywnych skutków jego ustaleń dla ochrony zabytków..

10.11 Oddziaływanie na dobra materialne

Plan ogólny gminy Wołczyn wpływa na dobra materialne głównie poprzez określenie zasad zagospodarowania przestrzeni, co przekłada się na sposób użytkowania nieruchomości, rozwój infrastruktury oraz ochronę istniejącej zabudowy. Określone w dokumencie strefy planistyczne nie powinny powodować uciążliwości i oddziaływać na nieruchomości sąsiednie, przez co zapewniony zostanie rozwój z poszanowaniem zasad kształtowania ładu przestrzennego i wartości historycznych. Przewiduje się, że wyznaczone strefy planistyczne będą stymulować rozwój gminy oraz pozytywnie wpływać na możliwości inwestycyjne. Ponadto uchwalenie zaproponowanego planu ogólnego pozwoli na racjonalne zaplanowanie zadań własnych gminy z zakresu infrastruktury, np. remontu i budowy dróg oraz sieci uzbrojenia terenu, co pośrednio przyczyni się do utrzymania nieruchomości w dobrym stanie.

10.12 Oddziaływanie skumulowane oraz wzajemne oddziaływanie między poszczególnymi elementami środowiska

Oddziaływania skumulowane mogą wynikać z nakładania się różnych oddziaływań pochodzących z realizowanych oraz istniejących inwestycji w pobliżu planowanego przedsięwzięcia. Możliwość wystąpienia negatywnych skumulowanych oddziaływań zależy od lokalizacji planowanych inwestycji, ich parametrów i charakterystyki, a także od lokalizacji istniejących obiektów w ich sąsiedztwie. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na wielkość oddziaływania jest harmonogram prowadzonych prac, jednak nie przewiduje się, aby prace były realizowane równocześnie. Oddziaływania skumulowane mogą występować głównie w zakresie emisji do powietrza oraz hałasu, najczęściej związane są z realizacją nowych inwestycji w sektorze transportu. Jednakże, inwestycje zawarte w Planie ogólnym gminy Wołczyn są rozmieszczone w różnych częściach gminy, co sprawia, że nie przewiduje się ich skumulowanego oddziaływania.

Zidentyfikowanie oddziaływań w poszczególnych obszarach środowiska pozwoliło ocenić występowanie określonych zależności. Określenie rodzaju oddziaływania przedstawiono za pomocą kolorów. Przyjęto, że kolor zielony w komórce oznacza przewidywane pozytywne

Prognoza oddziaływania na środowisko Planu ogólnego gminy Wołczyn

oddziaływanie, kolor czerwony - negatywne, a brak koloru - brak istotnego oddziaływania lub brak możliwości oceny. Rodzaje oddziaływań klasyfikowano zgodnie z poniższą tabelą.

Tabela 10. Rodzaje oddziaływania na środowisko poszczególnych stref planistycznych

Rodzaj oddziaływania	Opis oddziaływania	Oznaczenie w tabelach
Charakter oddziaływania		
Pozytywny	Oddziaływanie powodujące korzystną zmianę w stosunku do sytuacji wyjściowej lub wprowadzające nowy pożądany czynnik.	Kolor zielony
Negatywny	Oddziaływanie powodujące niekorzystną zmianę w stosunku do sytuacji wyjściowej lub wprowadzające nowy niepożądany czynnik.	Kolor czerwony
Brak oddziaływania lub brak możliwości jednoznacznego określenia	Oddziaływanie niepowodujące zmiany w stosunku do sytuacji wyjściowej, brak możliwości oceny lub oddziaływanie nieistotne.	Kolor biały
Typ oddziaływania		
Bezpośrednie	Oddziaływanie wynikające z bezpośredniej interakcji między planowanym działaniem a środowiskiem.	B
Pośrednie	Oddziaływanie wynikające z innych działań mających miejsce w związku z realizacją analizowanego działania.	P
Wtórne	Oddziaływanie wynikające z oddziaływań bezpośrednich lub pośrednich, będące skutkiem późniejszych interakcji ze środowiskiem.	W
Skumulowane	Oddziaływanie występujące w połączeniu z innymi oddziaływaniami.	S
Okres trwania oddziaływania		
Krótkoterminowe	Oddziaływanie trwające jedynie przez ograniczony czas, które ustaje po zakończeniu realizacji działania, bądź na skutek wykorzystania środków łagodzących.	K
Średnioterminowe	Oddziaływanie, którego czas trwania jest pośredni między krótkoterminowym i długoterminowym oddziaływaniem.	Ś
Długoterminowe	Oddziaływanie, które będzie utrzymywać się przez dłuższy czas, ale przestanie występować po zakończeniu okresu eksploatacji.	D
Stałe	Oddziaływanie występujące w trakcie realizacji działania i powodujące trwałe zmiany, utrzymujące się przez dłuższy czas po zakończeniu okresu eksploatacji projektu.	St

Prognoza oddziaływania na środowisko Planu ogólnego gminy Wołczyn

Rodzaj oddziaływania	Opis oddziaływania	Oznaczenie w tabelach
Chwilowe	Oddziaływanie, które trwa krótko, występuje nieregularnie i sporadycznie.	Ch
Wielkość oddziaływania		
Słabe	Oddziaływanie, którego efekty są niezauważalne lub słabo zauważalne i niemożliwe do zmierzenia	+
Średnie	Oddziaływanie, którego efekty mogą być w ograniczonym stopniu zauważalne, w dłuższej perspektywie czasu	++
Silne	Oddziaływanie, którego efekty mogą być zauważalne w krótkiej perspektywie czasu	+++

Tabela 11 Prognozowany wpływ realizacji stref planistycznych na wybrane obszary środowiska

Lp.	Strefa Planistyczna	Obszar środowiska									
		Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta	Cele i przedmiot ochrony środowiska obszarów Natura 2000 oraz integralność obszarów i pozostałe obszary chronione	Ludzie	Wody powierzchniowe i podziemne	Powietrze i klimat	Powierzchnia ziemi, w tym gleby	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
1.	SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną	B, St, +		P, St, +		P,D,+	B,St,+	P,St,+			P,St,+
2.	SJ – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną	B, St, +	B, St, +	P, St, +		P,D,+	B,St,+	P,St,+			P,St,+
3.	SZ – strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową	B, St, +		P, St, +		P,D,+	B,St,+	P,St,+			P,St,+
4.	SU – strefa usługowa		B, St, +	P,D, +		P,D,+	B,St,+	P,St,+		B,D+	P,D,+
5.	SP – strefa gospodarcza	B, St, +		P,D, ++	P, St, +	P,D,+	B,St,+	B,St,+			P,D,++

Prognoza oddziaływania na środowisko Planu ogólnego gminy Wołczyn

Lp.	Strefa Planistyczna	Obszar środowiska									
		Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta	Cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność obszarów i pozostałe obszary chronione	Ludzie	Wody powierzchniowe i podziemne	Powietrze i klimat	Powierzchnia ziemi, w tym gleby	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
6.	SR – strefa produkcji rolniczej	B, St, +		P,D, ++		P,D, +	B,St, +	B,D, +			P,D, ++
7.	SI – strefa infrastrukturalna	B,St, +		P, St, +	P, D, +	P,D, +	B,St, +	B,St, +		P,D, +	P,St, +
8.	SN – strefa zieleni i rekreacji	B, St, +				P,D, +		P,D, +			
9.	SC – strefa cmentarzy	B, St, +			P, K, +	P, K, +	B, St, ++				
10.	SG – strefa górnictwa	B, St, ++		P,D, +	P, D, +	P,D, ++	B,St, ++	B,D, +	B,S, ++		P,D, +
11.	SO – strefa otwarta*	B,St, +	B,St, ++	P,St, +		B,St, ++	B,St, ++	P,St, +	B,S, +		
12.	SK - Strefa komunikacyjna	B,St, +		P,St, ++	P, D, +	B,D, ++	B,St, ++	B,St, ++		P, St, +	P,St, +

*Strefa otwarta dopuszcza możliwość lokalizowania obiektów infrastruktury technicznej, drogowej oraz odnawialnych źródeł energii. W przypadku lokalizowania tego typu obiektów rodzaj oddziaływania może się zmienić. Każdorazowo przy lokalizowaniu tych elementów powinna zostać przeprowadzana szczegółowa ocena oddziaływania na środowisko ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotów ochrony.

Powyższa tabela przedstawia i klasyfikuje zidentyfikowane oddziaływania związane z realizacją planu dla poszczególnych stref planistycznych. Biorąc pod uwagę, że każde działanie ma wpływ na środowisko, kluczowe jest określenie rodzaju i skali tych oddziaływań. Negatywne oddziaływania mogą być znacznie mniejsze w porównaniu do pozytywnego wpływu na środowisko.

11. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

W planie ogólnym przewidziano szereg rozwiązań minimalizujących negatywny wpływ na środowisko, w tym:

- lokalizację zabudowy z uwzględnieniem występujących na terenie gminy form ochrony przyrody, co ograniczy fragmentację siedlisk;
- wykluczenie lub ograniczenie zabudowy w obszarach szczególnie cennych przyrodniczo (np. Natura 2000, parki krajobrazowe, rezerваты);
- utrzymanie i rozwój systemu zieleni urządzonej i nieurządzonej jako elementów wspierających retencję wody i bioróżnorodność;
- ograniczenie rozpraszania zabudowy na terenach wiejskich, co zmniejsza presję na środowisko naturalne;
- stosowanie kompensacji przyrodniczej, np. nasadzeń zastępczych i odtwarzania siedlisk czy rekultywacji terenów zdegradowanych w przypadku nieodwracalnych zmian w środowisku;
- ochronę przed zanieczyszczeniem powietrza i wód poprzez wskazanie lokalizacji inwestycji niskoemisyjnych i unikanie obszarów narażonych na erozję gleb i zalania.

Rozwiązania te mają zapewnić równowagę pomiędzy rozwojem przestrzennym, a ochroną wartości środowiskowych, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, z poszanowaniem dla niej zasobów przyrodniczych i kulturowych.

12. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO PROPONOWANYCH W PLANIE

Strefy planistyczne przewidziane w planie ogólnym mogą oddziaływać na tereny sąsiednie oraz wpływać na środowisko przyrodnicze. Mimo to, przyjęte w planie rozwiązania mają na celu minimalizowanie potencjalnych negatywnych skutków tych oddziaływań.

Na etapie opracowywania planu ogólnego przeanalizowano możliwe warianty alternatywne, w tym również zgłoszone wnioski dotyczące zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, czego efektem był wybór optymalnych rozwiązań, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Plan został opracowany na podstawie obowiązujących uwarunkowań oraz wytycznych wynikających z zapisów dokumentu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołczyn oraz szeregu dokumentów i aktów prawnych. Wśród nich należy wskazać m.in.: Strategię rozwoju gminy Wołczyn na lata 2023-2030, Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, Koncepcję Przestrzennego zagospodarowania kraju 2030, dokumenty sektorowe. Dokument opiera się na szczegółowych analizach urbanistycznych, uwzględniających sugestie i opinie władz lokalnych, instytucji oraz mieszkańców gminy.

Rozwiązania alternatywne, w zależności od zaistniałej sytuacji, mogą dotyczyć różnych aspektów zagospodarowania i służyć lepszemu dostosowaniu ustaleń planu do lokalnych

uwarunkowań, potrzeb mieszkańców oraz zasad zrównoważonego rozwoju. Jednym z rozwiązań może być zmiana przeznaczenia terenów, np. zamiast planowanej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zaproponowanie terenów pod zabudowę wielorodzinną lub usługową, co pozwoli na bardziej efektywne wykorzystanie przestrzeni i ograniczenie rozproszenia zabudowy. W zakresie infrastruktury transportowej alternatywą dla rozbudowy układu drogowego może być rozwój transportu zbiorowego oraz infrastruktury pieszo-rowerowej, co sprzyja ograniczeniu ruchu samochodowego, zmniejszeniu emisji zanieczyszczeń i poprawie dostępności przestrzeni publicznej. Z kolei na terenach cennych przyrodniczo lub zagrożonych podtopieniami alternatywnym rozwiązaniem może być objęcie ich ochroną, utworzenie terenów zieleni urządzonej lub retencyjnych, zamiast ich przekształcania pod zabudowę. W przypadku obszarów zdegradowanych warto rozważyć ich rewitalizację oraz zagospodarowanie pod funkcje publiczne, rekreacyjne lub usługowe. Jedną z możliwości jest tzw. alternatywa zerowa oznaczająca brak zmian w dotychczasowym zagospodarowaniu. Pozwala ona uniknąć potencjalnych negatywnych skutków dla środowiska, jednocześnie oznacza brak nowych korzyści. Decyzja o wyborze tej opcji zależy od bilansu korzyści i zagrożeń związanych z inwestycją.

Strefy gospodarcze, infrastrukturalne i komunikacyjne zostały wyznaczone na terenach już zagospodarowanych w tym kierunku oraz obszarach przewidzianych na ten cel w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Z tego względu nie przewiduje się znacznego oddziaływania na środowisko, poza tym, które zostało już przeanalizowane na etapie opracowywania i uchwalania MPZP. Strefy: usługowe oraz wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną, wielorodzinną oraz zagrodową zostały wyznaczone głównie na terenie istniejącej zabudowy. Uzupełnieniem tych stref stanowią tereny obecnie niezagospodarowane, ale przeznaczone w obowiązujących MPZP pod funkcję mieszkaniową albo usługową. Strefy górnictwa zostały wyznaczone w obrębie występowania udokumentowanych złóż kopalin, za wyjątkiem złoża wód leczniczych ze względu na jego rozległy obszar oraz sposób wydobycia (punktowy). Łączna powierzchnia stref górnictwa jest niewielka.

Wybrane w planie ogólnym gminy Wołczyn rozwiązania obejmują m.in.:

- objęcie szczególną ochroną gruntów rolnych klas I-III. Rozwiązanie alternatywne, zakładające możliwość przekształcenia części terenów, na których występują grunty klasy I-III, na inne cele niezwiązane z rolnictwem mogłoby wywołać negatywne skutki w postaci bezpowrotnej utraty zasobu nieodnawialnego gleb, a tym samym zmniejszenie potencjału produkcji rolnej oraz zaburzenia równowagi ekologicznej;
- zachowanie w dotychczasowej formie terenów leśnych będących własnością Skarbu Państwa w zarządzie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach. Lokalizowanie inwestycji (szczególnie elektroenergetycznych) poza lasami. Rozwiązanie alternatywne umożliwiające przebieg inwestycji przez obszary leśne miałyby wielowymiarowe skutki środowiskowe, w tym utratę siedlisk przyrodniczych, negatywny wpływ na bioróżnorodność, degradację gleby, zaburzenia ciągłości ekologicznej, utratę wartości rekreacyjnych;
- na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, występujących na terenie gminy, obowiązują zakazy wynikające z art. 77 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 z późn. zm.), obejmujące: gromadzenie ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody oraz prowadzenie przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania oraz lokalizowanie nowych cmentarzy. Rozwiązania alternatywne zakładające możliwość lokalizacji m.in. nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków jest możliwe po uzyskaniu

pozwolenia wodnoprawnego, jednak wiąże się z utratą naturalnych terenów zalewowych oraz degradacją siedlisk i bioróżnorodności.

13. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Niniejsza strategiczna ocena oddziaływania na środowisko jest wynikiem przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Wołczyn oraz przystąpienia do opracowania prognozy oddziaływania na środowisko w celu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji planu ogólnego (Uchwała nr VIII/70/2024 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 18 grudnia 2024 r.).

Postępowanie w sprawie tzw. strategicznych ocen oddziaływania na środowisko, w tym także sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko, jest zgodne z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Powyższa ustawa określa prawny obowiązek sporządzenia prognozy dla projektu planu ogólnego. Sporządzenie projektu planu ogólnego wynika z nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zgodnie z którą zastępuje on dotychczas obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołczyn.

Celem tego dokumentu jest ocena wpływu realizacji ustaleń projektu planu ogólnego na stan środowiska w gminie, a także zestawienie aktualnie występujących problemów związanych z ochroną środowiska. W niniejszej prognozie określono możliwie realne rozwiązania mające na celu ograniczenie negatywnych oddziaływań na środowisko.

W ramach planu ogólnego określa się gminny katalog stref planistycznych. Strefy planistyczne zastosowane w planie ogólnym gminy Wołczyn to:

- SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną;
- SJ – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną;
- SZ – strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową;
- SU – strefa usługowa;
- SP – strefa gospodarcza;
- SR – strefa produkcji rolniczej;
- SI – strefa infrastrukturalna;
- SN – strefa zieleni i rekreacji;
- SC – strefa cmentarzy;
- SG – strefa górnictwa;
- SO – strefa otwarta;
- SK – strefa komunikacyjna.

Prognoza zawiera opis stanu istniejącego środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu.

W niniejszej Prognozie przeanalizowano wpływ ustaleń planu ogólnego na następujące aspekty środowiska:

- różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta – największy obszar gminy zajmują tereny strefy otwartej, na których obowiązuje zakaz zabudowy. Obejmuje ona zarówno pola uprawne, łąki, lasy, jak i wody powierzchniowe, co sprawia, że takie zagospodarowanie nie będzie powodować istotnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze. Potencjalnie największym zagrożeniem dla tych komponentów środowiska może być strefa górnictwa. Należy jednak podkreślić, że powierzchnia stref górnictwa wyznaczona na terenie gminy Wołczyn jest niewielka. W przypadku powiększenia terenów wydobywczych nie dojdzie do istotnego zmniejszenia powierzchni lasów w skali całej gminy. Zwierzęta bytujące

w tych rejonach znajdą dogodne warunki do życia na przyległych, rozległych terenach leśnych;

- cele i przedmiot ochrony środowiska obszarów Natura 2000 - zapisy planu ogólnego dla gminy określają jedynie kierunki i możliwości realizacji ewentualnych inwestycji na jej terenie. W granicach obszarów Natura 2000 większość terenów została wyznaczona w planie ogólnym jako strefa otwarta, której podstawowymi profilami funkcjonalnymi są: tereny rolnicze, leśne, zieleni naturalnej, wodne, a także tereny infrastruktury drogowej i technicznej. Na tych terenach nie jest możliwe lokalizowanie elektrowni odnawialnych źródeł energii. Realizacja inwestycji, które mogą wiązać się ze znaczącym lub potencjalnie znaczącym oddziaływaniem na środowisko, będzie każdorazowo analizowana na etapie procedury uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;
- ludzi - opracowanie oraz uchwalenie planu ogólnego w proponowanym kształcie przyniesie korzyści mieszkańcom danego obszaru, a także właścicielom znajdujących się tam nieruchomości. W dłuższej perspektywie plan ogólny pomoże również zapobiegać potencjalnym sporom społecznym, które mogłyby wynikać z przypadkowego, nieskoordynowanego i chaotycznego rozwoju gminy;
- wody powierzchniowe i podziemne – w planie ogólnym nowo wyznaczone strefy gospodarcze nie powinny potencjalnie znacząco wpływać na stan wód powierzchniowych lub podziemnych, gdyż zlokalizowane są w otoczeniu już istniejącej zabudowy z dostosowaną infrastrukturą techniczną. Potencjalnym zagrożeniem dla wód może być rozwój terenów rolniczych, skutkujący zwiększonym spływem zanieczyszczeń pochodzących ze stosowanych nawozów. Oddziaływanie to może być jednak ograniczone poprzez spełnianie wymagań zawartych w innych przepisach prawa (np. spełnianie wymogów programu azotanowego dotyczące zasad stosowania nawozów).
- powietrze i klimat - uciążliwości związane z emisją zanieczyszczeń do powietrza, wynikające z Planu ogólnego gminy Wołczyn, będą przede wszystkim związane z tworzeniem nowej zabudowy mieszkaniowej oraz rozwojem infrastruktury drogowej (źródła tzw. niskiej emisji), a także z działalnością górniczą i przemysłową. Realizacja nowych inwestycji z zachowaniem norm wynikających z przepisów prawa nie będzie jednak powodować znaczącego pogorszenia się jakości powietrza w gminie;
- powierzchnię ziemi - strefy planistyczne wyznaczone w planie ogólnym zostały zaplanowane z uwzględnieniem istniejących gruntów leśnych oraz gruntów rolnych o najwyższej produktywności. Dominującą strefą planistyczną jest strefa otwarta, której wpływ na powierzchnię ziemi jest zależny od rzeczywistego zagospodarowania. Największe negatywne oddziaływanie na powierzchnię ziemi będzie związane ze strefami górnictwa. Zostały jednak wyznaczone w bardzo ograniczonym zakresie i w kontekście całości planu ogólnego stanowią marginalną powierzchnię;
- krajobraz - przyjęcie projektu planu ogólnego w swoim zakresie wpłynie pozytywnie na krajobraz, ponieważ pozwoli na kształtowanie przestrzeni z uwzględnieniem naturalnych uwarunkowań terenu. Założenia planu ogólnego to zachowanie i ochrona cennych cech krajobrazu oraz zapobieganie jego degradacji;
- zasoby naturalne - największy negatywny wpływ na zasoby naturalne powodowany jest działalnością górniczą. Na terenie gminy wyznaczono jednak niewielką powierzchnię stref górnictwa, w których może być prowadzone wydobywanie zasobów naturalnych. W przypadku pozostałych wyznaczonych stref funkcjonalnych, nie identyfikuje się istotnego negatywnego wpływu na zasoby naturalne;

- zabytki - przy określaniu ustaleń planu ogólnego należy uwzględnić ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. Uwzględnienie zabytków nieruchomych i dóbr kultury współczesnej w planie ogólnym gminy Wołczyn nastąpiło poprzez lokowanie obiektów zabytkowych w ramach odpowiednich stref planistycznych. Ze względu na wymaganą zgodność planu ogólnego z przepisami o ochronie zabytków oraz ogólny charakter analizowanego dokumentu, nie zidentyfikowano negatywnych oddziaływań jego ustaleń na zabytki;
- dobra materialne - plan ogólny gminy Wołczyn wpływa na dobra materialne głównie poprzez określenie zasad zagospodarowania przestrzeni, co przekłada się na sposób użytkowania nieruchomości, rozwój infrastruktury oraz ochronę istniejącej zabudowy. Określone w dokumencie strefy planistyczne nie powinny powodować uciążliwości i oddziaływać na nieruchomości sąsiednie, przez co zapewniony zostanie rozwój z poszanowaniem zasad kształtowania ładu przestrzennego i wartości historycznych. Mając na uwadze powyższe, nie zidentyfikowano negatywnych oddziaływań na dobra materialne.

W planie ogólnym przewidziano szereg rozwiązań minimalizujących negatywny wpływ na środowisko. Rozwiązania te mają zapewnić równowagę pomiędzy rozwojem przestrzennym, a ochroną wartości środowiskowych, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, z poszanowaniem dla jej zasobów przyrodniczych i kulturowych.

Na etapie opracowywania planu ogólnego przeanalizowano możliwe warianty alternatywne, w tym również zgłoszone wnioski dotyczące zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, czego efektem był wybór optymalnych rozwiązań, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Brak realizacji projektowanego dokumentu bezpośrednio nie spowoduje zmian w aktualnym stanie środowiska. Należy jednak zaznaczyć, iż plan ogólny jest dokumentem planistycznym, mającym na celu uporządkowanie przestrzeni i przeciwdziałanie niekontrolowanej zabudowie. Umożliwia on przemyślane planowanie rozwoju infrastruktury technicznej, realizację inwestycji przyjaznych dla środowiska i wspieranie projektów proekologicznych.